

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav translatologie

Jana ĎOUBALOVÁ

**Kulturní dimenze originálu a její převedení
při simultánním tlumočení do mateřského jazyka
a při tlumočení do aktivního cizího jazyka**

Culture and Interpreting

**Cultural factors in Interpreting into the Mother Tongue
and into a Foreign Active Language.**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.

PRAHA 2007

OBSAH

1. ÚVOD	2
2. TEORETICKÁ ČÁST	3
2.1. Kulturní aspekty v tlumočení.....	3
2.1.1. Pojem kultura.....	3
2.1.2. Kultura a jazyk.....	12
2.1.3. Kultura a tlumočení.....	18
2.1.4. Multikulturní aspekty tlumočení - „retour“ a pilotáž.....	22
2.2. Institucionální pojmy a jejich převod.....	27
2.2.1. Reálie.....	27
2.2.2. Institucionální názvy v kontextu mezinárodních organizací....	29
2.2.3. Institucionální reálie Evropské unie.....	30
2.2.4. Převod kulturně vázaných institucionálních pojmů - Newmarkův model a jeho aplikace v tlumočení.....	34
2.3. Tlumočnické strategie.....	44
2.3.1. Model Daniela Gila.....	45
2.3.2. Model Rodericka Jonese.....	52
2.3.3. Tlumočnické strategie při převodu institucionálních pojmů....	55
3. EMPIRICKÁ ČÁST	58
3.1. Metodologie empirického výzkumu.....	58
3.1.1. Materiál k analýze.....	59
3.1.2. Analýza a vyhodnocení materiálu.....	63
3.2. Rozbor použitých strategií.....	65
3.2.1. Kodifikovaný překlad vs. doslovný překlad.....	65
3.2.1.1. Kodifikovaný překlad.....	66
3.2.1.2. Doslovný překlad.....	69
3.2.2. Vynechání vs. úspornost reformulace.....	73
3.2.2.1. Vynechání.....	74
3.2.2.2. Úspornost reformulace.....	82
3.2.3. Funkční ekvivalent.....	85
3.2.4. Kulturní ekvivalent.....	90
3.2.5. Doplnující informace.....	92
3.2.6. Transference.....	94
3.2.7. Další způsoby převodu.....	97
3.3. Přehled kvantitativního výskytu strategií.....	101
3.4. Tlumočení do jazyka A a pilotáž do jazyka B.....	104
4. ZÁVĚR	107
5. SHRUTÍ	109
6. RESUME	111
7. SUMMARY	114
POUŽITÁ LITERATURA	116
PŘÍLOHY	122

1. ÚVOD

Tématem této teoreticko-empirické diplomové práce jsou kulturní aspekty tlumočení ovlivňující převod institucionálních reálií.

Kultura je velice komplexní fenomén, který zásadně ovlivňuje lidskou činnost ve všech oblastech, a kulturní rozmanitost je hlavním předpokladem samotné existence tlumočení jako formy mezikulturní komunikace.

V první, teoretické části, se proto budeme věnovat kultuře všeobecně, vztahy mezi kulturou a jazykem a kulturním kontextem v tlumočení s porovnáním jeho vlivů při tlumočení do mateřského jazyka (jazyk A) a při „retouru“ do cizího aktivního jazyka (jazyk B).

Dále se pokusíme přesně vymezit náš předmět zájmu - institucionální reálie - z hlediska mezinárodních organizací a konkrétně Evropské unie. Nakonec rozebereme tlumočnické strategie, které lze pro převod těchto reálií aplikovat.

Předpokládáme, že kulturní faktor bude mít vliv na volbu tlumočnických strategií, s čehož lze usoudit, že tlumočnické bude používat jiné strategie při tlumočení do jazyka A a při „retouru“ do jazyka B. Tuto hypotézu by měl potvrdit empirický výzkum.

V něm se nejprve zaměříme na popsání a analýzu tlumočnických strategií pro převod institucionálních pojmů všeobecně (bez ohledu na směr tlumočení). Poté provedeme srovnání frekvence užití jednotlivých strategií při tlumočení do jazyka A a do jazyka B a z jeho výsledků se pokusíme vyvodit konkrétní závěry.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. Kulturní aspekty v tlumočení

2.1.1. Pojem kultura

Slovo kultura a jeho odvozeniny jsou zcela běžnou součástí našeho každodenního vyjadřování (všeobecná kultura, kultura projevu, zemědělská kultura, kulturní revoluce, kulturní člověk, monokultura, kultivace půdy atd.). Hledáme-li přesné a jednoznačné vymezení termínu kultura, zjistíme, že polysémantičnost slova činí jeho definování velmi obtížným, ne-li nemožným.

Slovo kultura pochází z latinského „colere“, pěstovat, a vztahovalo se především k obdělávání půdy.¹ Původní význam slova kultura ve smyslu pěstování se zachoval dodnes, například v biologii se kulturou označují buňky, tkáně, pletiva, orgány či jednoduché organismy pěstované v umělém prostředí pro pokusné účely.

Ve vztahu k člověku a lidské společnosti použil výrazu kultura poprvé Cicero, když označil filozofii za kulturu ducha.² Až do 19. století odkazoval výraz kultura především na oblast lidského vzdělávání³ a měl výrazně hodnotící (axiologickou) funkci. Od tohoto pojetí, známého z prací německých osvícenců a klasických filozofů v návaznosti na přístup antický a renesanční, se v

¹ Odkud agrikultura - zemědělství

² Marcus Tullius Cicero (146-43 přnl.), *Tuskulské hovory*

³ *Dictionnaire National de Bescherelle* z roku 1862 nabízí jedinou definici slova kultura, a to « l'ensemble des connaissances générales d'un individu. » (in Wikipedia)

průběhu 19. století začíná vydělovat pojetí vědecké, utvářené v rámci společenskovědních disciplín, především sociologie, antropologie a etnologie.

Základy pro toto rozdělení položil na přelomu 18. a 19. století německý filozof, básník a myslitel Johann G. Herder¹, který byl také jedním z průkopníků tvrzení, že jazyk má určující vliv na naše myšlení. Jeho koncepci lze považovat za vyvrcholení teorií kultury syntetizujících filozofický a vědecký přístup a za překonání osvícenského pojetí, které chápe kulturu jako způsob a možnost neustálého zdokonalování jedince s cílem vytvořit mravně dokonalou bytost. Dle Herdera člověk v existenčním zápase nahrazuje kulturou své fyzické nedostatky, kultura tedy představuje specifický lidský nástroj adaptace k prostředí. Důležité v jeho pojetí je rovněž odmítání teorie o nekulturních národech, což je základem kulturního relativizmu, tedy uznání kulturní rozmanitosti a rovnocennosti jednotlivých kultur.

Pro náš výzkum je relevantní přístup vědecký, budeme proto pracovat s pojmem kultura tak, jak je definován v sociologii, antropologii, kulturologii či etnografii s cílem poukázat na složitost kulturních jevů a na jejich význam pro práci tlumočnicka jako zprostředkovatele mezikulturní komunikace.

Již v roce 1952 vydali američtí antropologové C. Kluckhohn a A. L. Kroeber publikaci, v níž analyzovali více než 150 definic slova kultura a jeho použití od 18. století. Vývoj společenskovědních oborů zabývajících se otázkami kultury

¹ Johann Gottfried von Herder (1744 – 1803), především ve svém nedokončeném díle *Myšlenky k filozofii dějin lidstva* (1784 – 1791).

přinesl od té doby nová pojetí a poznatky, což dále zdůrazňuje neobyčejnou komplexnost této oblasti výzkumu.

Vzhledem k velkému počtu a rozdílnosti definic bude náš výběr selektivní, uvedeme především ty, které postihují více aspektů problematiky nebo které považujeme za důležité vzhledem k zaměření naší práce.

Hlavním problémem při vymezování pojmu kultura je skutečnost, že je definován v rámci svého vlastního referenčního systému, neboť jednotlivá vymezení nesou prvky kulturního prostředí, v němž vznikají, a jejich autoři jsou determinováni kulturou, v níž žijí a která se stává východiskem pro jejich pojmání vnějšího světa.

Jedna z prvních moderních vědeckých definic se přisuzuje britskému antropologovi Siru Edwardu B. Tylorovi¹, který je pokládán zakladatele kulturní antropologie. Tylor hovoří o kultuře jako o složitém souboru elementů vlastním skupině jednotlivců.

"Culture or civilization, taken in its wide ethnographic sense, is that complex whole which includes knowledge, belief, art, morals, law, custom, and any other capabilities and habits acquired by man as a member of society." (Tylor: 1871)²

Osobitý přístup k chápání kultury přinesl v první polovině

¹ Edward Bernt Tylor (1832-1917), významné je především jeho dílo *Primitive Culture: Researches into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Language, Art and Custom* (1871)

² In *Cultural Anthropology – A Contemporary Perspective*, 1998: 15

minulého století americký antropolog Leslie A. White¹, zakladatel kulturologie, který považoval kulturu za souhrn „kulturních objektů“, které existují „sui generis“ a vznikají prostřednictvím aktu symbolizace, tedy vytvářením významu a jeho přisuzování věcem. Schopnost symbolizace je podle něj vlastnost specificky lidská, proto nazývá lidské bytosti „symbolizujícími zvířaty“ a kulturní objekty „symboláty“². Nové ve Whitově přístupu je právě vnesení pojmu symbol³ do studia kultury.

Jednotlivé kultury si vytvářejí odlišné symboly a přetvářejí tak objektivní skutečnost způsobem sobě vlastním. Z toho vyplývá, že kultura je výtvorem lidí, že není a priori biologicky daná, nepředává se geneticky, a proto může poměrně snadno podléhat změnám. Dokladem je fakt, že určité symboly mohou být společné několika kulturám (skloněná hlava jako symbol podřízenosti) nebo naopak totožné symboly mohou v odlišných kulturních společenstvích nabývat odlišných významů (bílá barva, která je u některých národů barvou smutku, zatímco v evropském kulturním povědomí tomu tak není).

Symbolická podstata kultury byla do studia kultury plně integrována. Kultura je proto většinou chápána jako soustava symbolů a člověk jako bytost symboly tvořící. Z tohoto předpokladu vychází i následující definice C. Kluckhohna a A. L. Kroebera⁴, podle níž kultura zahrnuje:

¹ Leslie Alvin White (1900 – 1975)

² Symboláty jsou věci a události závislé na lidské schopnosti symbolizovat. Jde mezi jinými o ideje, názory, schopnosti, zvyky, city, činnosti, vzory chování, zákony, instituce, umění, jazyk, nástroje, ornamente, fetiše a kouzla, náboženské představy apod. (Velký sociologický slovník, 1996: 1256)

³ Symbol je jakýkoli znak se zástupnou funkcí, který znamená něco jiného, než co přímo vyjadřuje, z něhož může být něco poznáno či vyvozeno. (VSS, 1996: 1255)

⁴ Clyde Kay Maben Kluckhohn, (1905-1960), Alfred Louis Kroeber (1876–1960)

„Patterns, explicit and implicit, of and for behaviour acquired and transmitted by symbols, constituting the distinctive achievement of human groups, including their embodiments in artifacts.“ (Kroeber, Kluckhohn: 1952)¹

Významný americký antropolog Robert F. Murphy² nabízí modernější definici pojmu kultura, o níž říká:

„Kultura je celistvý systém významů, hodnot a společenských norem, kterým se řídí členové dané společnosti a které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím.“

(Murphy, 2006: 32)³

Každá kultura - jako výtvar člověka - je ze své podstaty relativní, zaleží na tom, kdo a jak na ni nahlíží. Proto je někdy definována jako „systém očekávání“. Naše kulturní povědomí určuje, jak se máme v konkrétních situacích chovat a co máme očekávat od druhých, a to často aniž bychom dokázali své reakce a svá očekávání vědomě definovat. Určitou kulturu tak můžeme nejlépe poznat podle toho, jak se liší od očekávání nositelů jiné kultury.

Jednotlivé kultury jsou tvořeny vším, co je výchovou a vzděláním předáváno novým členům daného společenství, kteří si postupně osvojují kulturní prvky dané kultury. Předávání kulturních prvků z generace na generaci (enkulturace) zajišťuje zachování kontinuity dané kultury, přestože se kultura zároveň neustále

¹ In *Cultural Anthropology – A Contemporary Perspective*, 1998: 15

² Robert Francis Murphy (1924 – 1990)

³ In *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, 2006 (české vydání)

vyvíjí a proměňuje působením jednak vnitřních, jednak vnějších vlivů.

Kultura se navenek projevuje prostřednictvím artefaktů (výtvorů lidské činnosti), norem, hodnot a pravidel chování, idejí a institucí, které organizují lidské chování.

Normy, hodnoty a pravidla chování¹ vyžadují, aby se členové kulturního společenství přizpůsobili určitým, často nepsaným, pravidlům. Tato pravidla však zároveň nechávají dostatečnou volnost k alternativním způsobům jednání a tato pružnost následně umožňuje vzájemné ovlivňování kultur, jejich prolínání a přebírání cizích kulturních prvků, které pak do větší či menší míry považujeme za své.

„Kultura je také souhrnem veškerých znalostí, přesvědčení, návodů na přežití nashromážděných za léta danou společností, ať už prostřednictvím inovací pocházejících z vlastních řad, či převzetím od sousedních národů“ (Murphy, 2006: 33).

Z výše uvedené citace vyplývá, že kultura je systém dynamický, propustný a přizpůsobivý. Nejedná se o hermeticky uzavřenou strukturu, která by nedovolovala žádné změny. Spíše lze říci, že jde o koláž složenou v některých případech z částí převzatých i od značně vzdálených společenství. Nové prvky jsou integrovány přes „filtr“ kultury přijímací a mohou dostávat nové významy a hodnoty.

¹ Tzv. sociokulturní regulativy

Předpokladem existence kultury a kulturních prvků je lidská schopnost myslet ve smyslu generalizovat, abstrahovat a kategorizovat vjemy na základě podobnosti a s vyloučením nerelevantních rozdílů. To nás vrací k výše zmíněné lidské schopnosti symbolizovat, která spočívá v nevědomém procesu, v jehož průběhu dochází k zastoupení či nahrazení určitého vjemového celku jiným celkem.

Významný nizozemský odborník na mezikulturní komunikaci Geert Hofstede¹ vymezuje kulturu jako:

„...kolektivní programování mysli, které odlišuje příslušníky jedné skupiny nebo kategorie lidí od druhých.“

(Hofstede 1999: 6)

(Kultura se i dle něho vyznačuje společným systémem hodnot – od společného jazyka až po způsob vykonávání každodenních lidských aktivit. Zároveň se objevuje nový aspekt: Přes pozorovatelné interakce a vzájemné ovlivňování se tu určitá kultura definuje svou odlišností od ostatních kultur. Důležitým rysem kultury je tedy její identita.)

V současném světě, v němž se s rozvojem nových technologií zmenšují vzdálenosti a smývají hranice mezi odlišnými kulturami, se stala kulturní rozmanitost a její zachování jedním z klíčových zájmů nejrůznějších organizací. Jedna ze současných definic pojmu kultura, která zdůrazňuje důležitost zachování

¹ Geert Hofstede (nar. 1928), in: *Kultury a organizace: software lidské mysli: Spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití.*

kulturních jedinečností, je zakotvena ve Všeobecné deklaraci UNESCO o kulturní rozmanitosti¹, přijaté na podzim roku 2001, v níž je kultura vymezena takto:

"... culture should be regarded as the set of distinctive spiritual, material, intellectual and emotional features of society or a social group, and that it encompasses, in addition to art and literature, lifestyles, ways of living together, value systems, traditions and beliefs."

Konstatovali jsme, že kultura není homogenní a nepropustný systém. Proto je možná také diferenciacie kultury v rámci jednoho společenství a na druhé straně může stejnou kulturu sdílet vícero skupin s odlišným jazykem či kulturně-historickým vývojem.

Můžeme hovořit jak o kultuře „národní“, v níž má jednu ze základních rolí mateřský jazyk, tak i například o kultuře „evropské“, založené na společných hodnotách, sdílených díky podobnému historickému a kulturním vývoji na celém kontinentu. Relativní jednota evropské kultury je rovněž jedním ze stavebních kamenů a jednotících prvků Evropské unie i společenství, která vzniku EU předcházela. „Otcové zakladatelé“ ji nezřídka evokovali. Jean Monnet například řekl:

„Si c'était à refaire, je recommencerais par la culture.”²

Také Robert Schuman v podobném duchu prohlásil, že:

¹ UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity (2001)

² In *Encyclopedia Universalis*

„L'Europe, avant d'être une alliance militaire ou une entité économique, doit être une communauté culturelle dans le sens le plus élevé de ce terme.”¹

Sdílení společných hodnot není symptomatické pouze pro Evropu, ale platí pro celou tzv. západní civilizaci. V tomto případě je do značné míry vektorem této jednoty společný jazyk, angličtina jako lingua franca, díky níž se západní kultura šíří po celé planetě prostřednictvím masových sdělovacích prostředků a komunikačních technologií. Tento vývoj s sebou přináší otázky a problémy spojené s multikulturalismem, centralizací a decentralizací kultury a politizací a komercializací „západní kultury“.

Je nutné si uvědomit, že v rámci kulturních společenství existuje neustálé napětí mezi dostředivým a odstředivými tendencemi, mezi snahou o sjednocení a zároveň o udržení rozmanitosti. Úsilí Evropské unie o udržení této křehké rovnováhy dokládá i motto EU „jednota v rozmanitosti“ a citace z článku I-3 Cíle Unie Smlouvy o Evropské ústavě:

„[Evropská unie] respektuje svou bohatou kulturní a jazykovou různorodost a dbá na zachování a rozvoj evropského kulturního dědictví.”

Z našich dosavadních úvah vyplývá, že kultura je tvořena souhrnem všech materiálních a duchovních hodnot, které si určitá skupina či společenství lidí během svého vývoje vytváří. Je

¹ In *Encyclopedia Universalis*

vědomě udržovaná a předávaná a projevuje se prostřednictvím kulturních objektů. Není biologicky daná a vyvíjí se ontologicky i pod tlakem vnějších vlivů. Je stabilní, ale zároveň dynamická a otevřená, takže jednotlivé kultury jsou v neustálé interakci, ale zároveň se vymezují svou odlišností od jiných kultur, tedy snaží se zachovat si svou identitu.

2.1.2. Kultura a jazyk

V úvodu této části a také jako shrnutí předchozích úvah nabízíme jednu přímočařejší, ale neméně pertinentní definici kultury od Edwarda Sapira¹, amerického antropologa a vůdčího představitele americké strukturální lingvistiky, který ve své práci kulturu a jazyk propojuje. Říká, že kultura je „*what a society does and thinks*“, zatímco jazyk „*is a particular how of thought*“. (Sapir 1921: 218)

Jazyk je stěžejním jednotícím prvkem společenství lidí, kteří sdílejí stejný kulturní a historický vývoj, zvyky a tradice, politické a sociální zřízení. To vše je pak odlišuje od ostatních kulturně jazykových společenství. Tato odlišnost jazyků a následně i jazykových společenství je dána jejich specifickým vývojem a odlišným vnímáním světa. Díky jazyku jsme schopni vnější svět pojmenovávat a konkretizovat, orientovat se v něm. Jazyk je tedy základním utvářejícím prvkem naší identity. Z toho, podobně jako u kultury, vyplývá obtížná definovatelnost jazyka, neboť je vymezován sebou samým, svými vlastními prostředky.

¹ Edward Sapir (1884–1939)

Vztah mezi jazykem, člověkem, vnějším světem a kulturou byl a je předmětem mnoha úvah. Jedním z prvních, kdo se zabýval jazykem jako sociálním jevem, byl již výše zmiňovaný J.G. Herder. Zajímavá, ať už jakkoli kontroverzní, je teorie německého lingvisty, filozofa a diplomata Wilhelma von Humboldta¹, který již v první polovině devatenáctého století formuloval názor, že každý jazyk je skrze svou strukturu, která je mu vlastní a která ho odlišuje od ostatních jazyků, analýzou vnějšího světa. Podle Humboldta získáváme během učení se jazyku rovněž určitou „vizi světa“, tj. jazyk, který se učíme, nám „vnucuje“ konkrétní způsob vnímání vnější, mimojazykové reality. Dle jeho pojetí se proto jednotlivé jazyky liší „světonázorově“. Na Humboldtovy teorie navazují ve větším či menším měřítku další badatelé.

V tomto kontextu zmíníme i velice známou, polemickou teorii dvojice amerických badatelů B.L. Whorfa² a E. Sapira, kteří pravděpodobně nečerpali přímo z Humboldta, nicméně na základě své bohaté znalosti indiánských jazyků došli k podobnému závěru. Tvrdí, že okolní svět vnímáme způsobem, který je předem dán jazykem, kterým hovoříme, že jazyk do značné míry „řídí“ naše vnímání světa a je rozhodujícím činitelem při utváření našeho myšlení. Jejich teorii lze shrnout do tří základních tezí:

1. Veškeré myšlení je jazykové.
2. Každý jazyk vytváří specifickou „vizi reality“.
3. Jednotlivé obrazy reality, konstruované různými jazyky, se

¹ Friedrich Wilhelm Heinrich Alexander Freiherr von Humboldt (1769 - 1859)

² Benjamin Lee Whorf (1897 - 1941)

vzájemně liší¹.

Sapir pak dále říká, že jazyk je:

„čistě lidským neinstinktivním jevem, metodou komunikace idejí, citů a přání prostřednictvím souboru svobodně vytvářených symbolů.“²

Tato teorie přes mnohé rozporuplné až odmítavé reakce, které vyvolala, ukazuje těšnou souvislost mezi jazykem, myšlením a vnímáním světa.

Podobné názory a teorie, které proklamují větší či menší sepětí jazyka, kultury a myšlení, se objevují i u dalších badatelů, a nejen u nich. Stačí vzpomenout na Orwellův „newspeak“ a Havlovo „ptydepe“, abychom si uvědomili, do jaké míry je jazyk neoddělitelný od našeho vnímání a formování myšlení.

Dle Roberta F. Murphyho je jazyk:

„nejuspořádanější a nejsystematizovanější část kultury, ale struktura jazyka je nezávislá na struktuře kultury; a tyto dvě struktury nejsou vzájemně zaměnitelné...“ (Murphy, 2006: 38)

a

„...má bezpochyby vliv na myšlení a kulturu, ale jedná se o vztah volný a flexibilní.“ (Murphy, 2006: 40)

Propojenost jazyka a kultury vyzdvihuje i český antropolog Ivo

¹ In Budil, *Mýtus jazyk a kulturní antropologie*, 2003: 294

² In Gheist, *Sociologický slovník*, 1992

T. Budil:

„Náš obraz světa je souvislým vyprávěním o jeho povaze, vývoji, částech. Svět je jazykem uchopován, interpretován a konstituován. Hovoříme proto o jazykovém obrazu světa.“

(Budil, 2003: 277)

Zmínili jsme znakovou a symbolickou podstatu kultury. I jazyk bývá definován jako soustava znaků, a proto lze znakovost považovat za styčný bod mezi lidským jazykem a kulturou. Jazyk formuje naše vnímání světa a tento znakový neboli sémiotický model reality je sdílen v rámci kultury určitým společenstvím lidí, přičemž znaky vycházejí z určité konvence daného společenství.

„Signs and codes are the product of culturally-determined conventions.“ (Eco: 1975)¹

Zakladatel sémiotiky jako obecné nauky o znaku, Ch. S. Peirce², definuje znak jako:

*„anything which determines something else (its interpretant) to refer to an object to which itself refers (its object) in the same way, the interpretant becoming in turn a sign and so on ad infinitum.“*³

¹ In Di Giovanni, *Cultural Otherness and Global Communication*: 210

² Charles Sanders Peirce (1839–1914)

³ In Budil, *Mýtus jazyk a kulturní antropologie*: 335

Skutečné základy sémiotiky a také strukturalizmu, který rovněž zásadním způsobem ovlivnil (nejen) studium kultury, položil F. de Saussure¹ ve své knize *Kurz obecné lingvistiky*², když odlišil jazyk (langue) jako abstraktní, společností vytvořený systém znaků od řeči (parole), která je individuální realizací tohoto znakového systému. Znak (signe) je dle něho tvořen dvěma vzájemně se doplňujícími elementy - označujícím (signifiant) a označovaným (signifié), přičemž signifiant představuje zvukový obraz materiálního konceptu, signifié, a mezi oběma existuje čistě arbitrární vztah.

Jeho koncepci dále rozpracoval především Pražský lingvistický kroužek (jehož členy byly takové osobnosti jako V.Mathesius, N.S.Trubeckoj, R.Jakobson, J. Mukařovský a další), který měl zásadní vliv na další vývoj strukturální lingvistiky a strukturalizmu obecně.

Vliv strukturální jazykovědy na antropologické pojetí kultury se promítá do chápání kultury jako struktury, v níž význam jednotlivých kulturních jevů závisí na jeho vztahu a postavení k jevům ostatním.

„Strukturování, které se promítá do mýtů, institucí, zvyků nebo příbuzenských vztahů, je vrozenou lidskou dispozicí.“

(Budil, 2003: 287)

Ze strukturální teorie čerpal při studiu kultur také francouzský antropolog Claude Lévi-Strauss³, který vychází z

¹ Ferdinand de Saussure (1857 – 1913)

² 1916 (vydáno posmrtně)

³ Claude Lévi-Strauss (nar. 1908), během pobytu ve Spojených státech úzce spolupracoval s Romanem Jakobsonem

předpokladu, že kultura je, stejně jako jazyk, strukturovaný systém, který se neskládá z izolovaných jednotek, ale je vytvářen na základě distinktivních vztahů mezi těmito jednotkami.

Na závěr, jako určité shrnutí komplexních vztahů, které existují mezi jazykem a kulturou a rovněž v rámci těchto systémů, zmíníme pět základních tezí sémiotické a strukturální antropologie:

- 1. Sémiotika se zabývá vědeckou analýzou znaku a způsobem, jakým se znaku uděluje význam.*
- 2. Objektem sémiotické analýzy v antropologii jsou kultura a společnost definované jako systém složený z různých druhů znaků.*
- 3. Podstata určitého prvku nemá žádný význam sama o sobě, ale je určena vztahy k ostatním prvkům. Není možné vnímat plný význam nějakého prvku nebo zkušenosti, pokud není integrální součástí struktury.*
- 4. Druhy znaků jsou symbol, ikona a index.*
- 5. Každý znak sděluje smysl pomocí textu (syntagmatu) a kontextu (paradigmatu). Text je konkrétní sdělení, kontext je zařazení textu do souvislostí dávajících textu smysl.¹*

Porovnáme-li těchto pět tezí se základními koncepcemi strukturální jazykovědy, zjistíme, že kultura i jazyk představují složité systémy, pro jejichž fungování platí obdobné principy.

¹ In Budil, 2003: 288

Objektivní svět, který se odráží v odpovídajících pojmech a myšlenkách formulovaných prostřednictvím jazyka, je v jednotlivých kulturně-jazykových komunitách rozdělen a nahlížen odlišným způsobem. Jazyk a kultura daného jazykového společenství jsou tedy neoddělitelně spojeny. Proto lze jen těžko nahlížet na jazyk určitého společenství, aniž bychom brali v úvahu i kulturní aspekty, a naopak každá kultura je ovlivňována a podmiňována svým jazykem.

„...language itself is imbued with cultural values; it is a main factor of cultural identity; it reflects socio-cultural changes; and, as is demonstrated by cultural stereotypes which are expressed and disseminated through languages, it also establishes relationship with other cultures.” (Di Giovanni, 2003: 217)

Kultura i jazyk jsou tedy otevřené a stále se proměňující symbolické systémy, které přizpůsobují realitu samy sobě, ale zároveň jsou samy realitou měněny.

2.1.3. Kultura a tlumočení

Jestliže přijmeme tvrzení, že jazyk je jedním z vektorů kulturní specifity, je zřejmé, že kulturní aspekty příslušných jazykově-kulturních společenství jsou pro oblast překladu a tlumočení klíčovým faktorem.

„Chápeme-li tlumočení, především tlumočení simultánní, jako zvláštní druh komunikace, jako prostředek dorozumívání mezi lidmi hovořícími různými jazyky, vyplývá z toho nutnost přistupovat k tlumočení jako procesu komplexně. Tento komplexní přístup bere v úvahu vzájemné působení lingvistických a extralingvistických faktorů...“ (Čeňková 1988: 16)¹

Při studiu tlumočení a posléze i v praxi je tedy nezbytné brát v potaz pragmatické aspekty, soubor znalostí a očekávání příjemce, kulturně jazykové normy apod., neboť, jak konstatuje J.W.Choi:

„L'une des difficultés de l'opération traduisante nait non pas du passage de langue à langue, mais du passage de civilisation à civilisation.“ (Choi, 1993: 193)²

Mezi odborníky panuje v této oblasti všeobecná shoda a již nikdo nepochybuje o tom, co lze shrnout slovy R. Jonese:

„Interpretation is about communication [...] Clearly, the barrier is first linguistic. [...] But the barriers to communication, and therefore the role of the interpreter, are more than that. People from different countries may not only speak different languages but have behind them different bodies of knowledge, different education, different cultures, and therefore different intellectual approaches.“ (Jones, 1998: 3)³

¹ In *Teoretické aspekty simultánního tlumočení*

² In *Les différences socio-culturelles et leur traitement en interprétation*

³ In *Conference Interpreting Explained*

Jones k tomuto tématu dále uvádí, že kulturní rozdíly se mohou v textu projevit *explicitně* či *implicitně*.

„Explicitly, the speaker makes references to political, economical, social, academic institutions and systems, intellectual concepts [...] that have no direct equivalent in the language of the person they are addressing, and indeed may be totally unknown - and therefore meaningless - to that person. The interpreter's task is to instil meaning into the text for the target audience, if necessary (and if possible) by providing the requisite explanations... Implicitly, and much more insidiously, the intellectual approach to any given question - and therefore the means used by a speaker to express their ideas - will depend on the speaker's cultural background. The interpreter must make the audience understand the real meaning, either through judicious choice of synonyms or by rewording a sentence, or at last through appropriate tone of voice.”
(Jones, 1998: 3)

Tlumočnickovi proto k dosažení kvalitního a kvalifikovaného přetlumočení nestačí pouze dokonale ovládat pracovní jazyky, ale musí mít rovněž rozsáhlé všeobecné znalosti o kulturním společenství, s jehož jazykem pracuje. Slovy J.W. Choie:

„...il est essentiel pour l'interprète de posséder des connaissances extralinguistiques considérables afin de ne pas trahir le vouloir dire de l'orateur.” (Choi, 1991: 196)

Nicméně proto, aby tlumočník mohl správně pracovat se svými kulturními znalostmi, musí rovněž dokázat jednotlivé kulturní jevy rozeznávat. Povědomí o určité kultuře je často spíše intuitivního charakteru.

„One can often make a more or less exhaustive list of certain types of formal differences between languages, but in the case of cultural differences one can apparently never be even reasonably certain that such a list would be anything but approximate indication of how the members of different communities behave in given situations.” (Hietaranta, 2002: 22)¹

Tuto skutečnost dále komplikuje již výše zmíněná neustálá proměnlivost kultur.

Abychom dokázali postihnout kulturní rozdíly, je nutné znát jejich příčiny, a aby tlumočník mohl optimálně používat svůj hlavní pracovní nástroj (jazyk), je třeba, aby porozuměl vztahům mezi myšlením, jazykem a kulturou a aby pochopil, z jakých příčin se obtíže vyplývající z rozdílnosti kultur vůbec objevují. Musí mít stále na paměti, že každý člověk je ovlivňován svým kulturně-jazykovým zázemím, a reaguje proto na určité jevy a situace způsobem sobě vlastním. Tlumočník musí s těmito rozdíly pracovat vědomě o to více, že jsou často implicitní a přicházejí bez upozornění.

Potřeba kulturní adaptace, přiblížení některých kulturně specifických prvků, je neoddelitelnou součástí povědomí každého

¹ In *Culture, Change and Translation*

tlumočníka. Aby však mohl opravdu účinně zprostředkovávat mezikulturní komunikaci, musí pochopit, do jaké míry je on sám nakloněn k specifickému vnímání světa a k specifickým očekáváním a snažit se vědomě tento jev analyzovat. Zjednodušeně lze říci, že kulturní rozdíly nejsou jednostranně dány tím, že příslušníci odlišné kultury myslí jinak než my, ale vyplývají současně i ze skutečnosti, že my sami myslíme určitým, nám vlastním způsobem. Východiskem by tedy pro nás neměla být určitá kultura, ale abstrakce našich rozdílů.

2.1.4. Multikulturní aspekty tlumočení - „retour“ a pilotáž

Rolí tlumočníka je úspěšně zprostředkovat komunikaci mezi osobami pocházejícími z odlišných jazykově-kulturních společenství. Tlumočnická práce většinou probíhá do svého mateřského jazyka (jazyka A), zprostředkovává tedy komunikaci jedním směrem. Tlumočníci, kteří mají alespoň jeden cizí aktivní pracovní jazyk (jazyk B), tlumočí často i do tohoto jazyka, čímž získává jejich role vícestranný rozměr.

„Retour“, neboli tlumočení do jazyka B, se v mnoha ohledech liší od tlumočení do jazyka A. Z hlediska tlumočnické techniky je rozdíl především v odlišném rozvržení energie na jednotlivé fáze tlumočení. Dle Gilovy teorie úsilí vynakládá tlumočnická práce do mateřského jazyka větší úsilí na porozumění a menší na reformulaci, v případě „retouru“ je tomu naopak. Reformulace do cizího jazyka, třebaže perfektně ovládaného, nebude nikdy stejně plynulá a bezchybná, jako by měla být reformulace do jazyka mateřského. Z toho důvodu je při „retouru“ pro tlumočnicka

prioritou správně převést obsah a intenci mluvčího i za cenu toho, že nechá tzv. spadnout pod stůl například některá stylisticky zabarvená či rétorická vyjádření. Lze proto předpokládat, že tlumočnick bude při tlumočení do jazyka B sahat k jiným strategiím a postupům, aby se vyrovnal s obtížemi, které s „retourem“ souvisejí.

„When listening to a foreign language and interpreting into your mother tongue, the main linguistic and intellectual problem you will have will be understanding the ideas expressed in the original. [...] On the other hand, in retour the interpreter may sometimes find they have more difficulty in finding the best way to convey the ideas they have understood.” (Jones, 1998: 134)

Někteří odborníci zastávají názor, že by bylo ideální, kdyby tlumočnick pracoval vždy do svého rodného jazyka, ať už z jazyka B nebo jazyka C (pasivní cizí jazyk). Tak dle Seleskovitchové a Ledererové:

„Dans tous les secteurs du langage on comprend plus que l'on ne peut exprimer[...]. L'expression en langue étrangère reste toujours inférieure à l'expression en langue maternelle.”

(1989: 135)¹

V mnoha případech se však tlumočení bez „retouru“ neobejde. V Evropské unii muselo být hojně využíváno tlumočení do jazyka B již v době, kdy jednání probíhala v jedenácti pracovních

¹ In *Pédagogie raisonnée de l'interprétation*

jazycích, neboť nebylo možné pokrýt ve všech kabinách všechny jazyky, a to přesto, že v evropských institucích vládne snaha používat, je-li to možné a zaručí-li to kompetentní přetlumočení, tlumočení do mateřštiny.

O to víc je otázka „retouru“ v EU aktuální dnes, po rozšíření o nové státy¹, jejichž jazyky jsou tzv. méně běžnými jazyky, a proto je nedostatek tlumočnicků, kteří by ve své kombinaci měli tyto jazyky jako jazyky pasivní.²

Otázkou „retouru“ se zabývá několik odborných publikací a rovněž práce diplomové, kde jsou navrženy postupy a strategie pro dosažení co možná optimálního výsledku³. My se však budeme zabývat především kulturními aspekty tlumočení do jazyka B, proto tyto práce zmiňujeme pouze jako referenční zdroj pro získání podrobnějších informací.

Konstatovali jsme, že tlumočnick při tlumočení do mateřského jazyka zprostředkovává komunikaci mezi dvěma kulturami jedním směrem. Při své práci musí konfrontovat kulturní specifika těchto dvou kultur a případně přizpůsobovat výchozí materiál posluchači. Jeho výkon je primárně orientován na cílového klienta.

V případě „retouru“ je jeho role komplexnější, neboť musí svoji práci přizpůsobovat střídavě presupozicím posluchačů z jedné a druhé kultury.

Další kulturní rozměr dostává tlumočení v případě, že je třeba

¹ Máme na mysli jak rozšíření z roku 2004, tak rozšíření o Bulharsko a Rumunsko 1. ledna 2007.

² Od ledna 2007 bude oficiálním jazykem EU rovněž irština, čímž počet oficiálních jazyků stoupne na 23.

³ Např. Čeňková, 1998, Jones 1998, Seleskovitch, Lederer, 2002, Lim, 2003, Jarolím, 1999, Kunstátová, 2000

využít tzv. pilotáže¹, při níž tlumočnick netlumočí přímo z originálu, ale přebírá z jiného, pilotujícího tlumočnicka.

„Not only are they (interpreters) working for an audience directly but their interpretation also has to serve as a source text for one or more colleagues.” (Jones, 1998: 137)

Tlumočnick, který pilotuje², tedy z něhož přebírají další tlumočnicki, musí brát v úvahu nejen znalostní východiska svých „přímých posluchačů“, ale i fakt, že je zdrojem pro další tlumočnicky, kteří na základě jeho tlumočení zprostředkovávají komunikaci pro posluchače z různě vzdálených kulturních společenství. Protože se tak jedná o dvakrát zprostředkovanou komunikaci, je role pilotujícího tlumočnicka opravdu multikulturní a je nutné, aby tomu přizpůsobil metodu práce, neboť čelí specifickým obtížím, například že:

„... le relayeur, ignorant la langue X, est, de ce fait même, relativement ignorant de la culture et de la vie politique du pays X...; certains implicites et sous-entendus risquent donc de lui échapper.” (Seleskovich, Lederer, 1989: 2000)

V případě pilotáže musí pilotující tlumočnick konfrontovat nejen kulturu x s kulturou y, ale i s kulturami z až z³. Je třeba, aby našel správnou rovnováhu mezi všemi kulturami, které do komunikačního aktu vstupují, neboť nejenže tlumočnick, který

¹ Anglicky „relay“, francouzsky „relais“.

² Ve francouzštině tzv. „pivot“, přebírající tlumočnick pak je „relayer“.

³ Kulturou x a y míníme kultury jazyků, mezi nimiž probíhá tlumočení přímo. Kultury z až z⁺ jsou všechny ostatní kultury, jejímž členům je tlumočení zprostředkováváno pilotáží.

z něho přebírá, nemusí dobře znát kulturní východiska původního projevu, ale i sám pilotující tlumočnick může mít jen omezené znalosti kulturních východisek těch, kteří poslouchají přebírajícího tlumočnicka. Proces pilotáže, svou podstatou komplexní a velmi náročný pro pilotujícího tlumočnicka, je ještě komplikovanější v případě, že tlumočnick pilotuje do svého aktivního jazyka, takže se připojují problémy spojené s tlumočením do cizího jazyka.

2.2. Institucionální pojmy a jejich převod

2.2.1. Reálie

Vzhledem k multikulturnímu rozměru tlumočení musí tlumočnick disponovat jednak rozsáhlými jazykovými znalostmi, jednak znalostmi tzv. reálií. Dle Akademického slovníku cizích slov (1995) jsou reálie „*věcné poznatky, údaje, informace charakteristické pro obraz určité doby, kulturní nebo zeměpisné prostředí, životní styl apod., zvláště poznatky o životě a kultuře určitého národa*“. Z této definice je patrné, že se jedná o široký pojem, a proto se bude lišit i míra kulturní zakotvenosti reálií.

Od reálií je třeba odlišit výrazy univerzální, o nichž můžeme přinejmenším do určité míry konstatovat, že jsou společné všem lidem¹ (zahrnujeme sem výrazy jako svět, národ, stát, ale i konkrétněji zrcadlo, snídaně) a výrazy individuální, které jsou typické pro jednotlivce nebo menší skupiny, které však nejsou považovány za typické pro určité kulturní společenství² (tedy výrazy idiolektické či vytvořené ad hoc).

Protože se v naší práci zaměřujeme na analýzu institucionálních reálií v kontextu tlumočení pro mezinárodní organizace, konkrétně Evropskou unii, je třeba nejdříve definovat termín „institucionální reálie“ z pohledu našeho předmětu zájmu.

¹ Jsme si vědomi vágnosti tohoto konstatování. Vzhledem ke skutečnosti, že se naše práce zaměřuje na tlumočení mezi dvěma evropskými jazyky, nemáme ambice přesahovat rámec tzv. evropské kultury, proto ani naše pojetí reálií a kulturně vázaných výrazů nebude tento rámec přesahovat.

² I zde lze vznést principální námitku týkající se přesného vymezení kulturního společenství. Výchozím bodem je pro nás kultura určitého jazykového společenství, tedy zjednodušeně kultura národní (česká versus francouzská).

V předchozí kapitole jsme konstatovali, že se v rámci Evropy zformovala nadnárodní evropská kultura, jejíž členové sdílejí určité množství základních hodnot (demokracie, lidská práva), mají srovnatelný životní styl, a to i přes kulturní specifika jednotlivých národů.

Evropská unie je koncipována jako nadnárodní útvar, který uznává koexistenci různých kultur a zároveň rozvíjí společnou kulturu evropskou. Jako hospodářsky, politicky, kulturně a společensky integrovaný útvar¹ si Evropská unie v historickém procesu svého budování vytvořila specifické reálie. Nejrozvinutější jsou evropské reálie v politické oblasti, tedy ty, které se týkají struktury politických orgánů a institucí (Evropská komise, Evropský parlament), hierarchizace dokumentů (nařízení, směrnice) a širších politických konceptů (společná zemědělská politika apod.).

Je pravděpodobné, že člověk neznající kulturně-společenské souvislosti EU, bude například význam pojmu společná politika odvozovat od čistě sémantického obsahu, aniž by si jasně uvědomoval konkrétní konotace, které tento pojem získává z evropské perspektivy.² Míra znalostí kulturně specifických výrazů EU je však rozdílná i mezi samotnými občany EU, mnozí z nich mají jen vágní představu, jak konkrétně tato organizace funguje a jaký je přesný význam jednotlivých pojmů. Takovéto rozdíly v kulturní gramotnosti mezi příslušníky téhož kulturního společenství oslabují povědomí vzájemných vazeb. Evropská unie je rovněž nucena průběžně řešit potíže vyplývající z politicky

¹ Míra integrace se v jednotlivých oblastech liší a je v samém centru debat o EU. Některé, tzv. „společné evropské politiky“, jsou příkladem velké míry integrace, v jiných oblastech je míra integrace nižší (systémy trestního práva).

² Rozuměj perspektivy EU.

nezbytného přijímání nových členů a schopností jejich integrace, tedy problémy úzce spojené s multikulturními vztahy a nutností kvalitní komunikace.

2.2.2. Institucionální názvy v kontextu mezinárodních organizací

V kontextu tlumočení pro mezinárodní organizace existuje v oblasti institucionálních reálií oproti „národním“ kulturně specifickým pojmům jedna zvláštnost. Reálie nadnárodních organizací jsou společné několika (někdy mnoha) kulturně-jazykovým společenstvím s odlišným kulturně civilizačním dědictvím. Jsou tedy určitým sjednocovacím, centralizačním prvkem, přestože následně mohou v jednotlivých zemích nabývat různých konotací. Pro ilustraci lze uvést Smlouvu o evropské ústavě, která sice má jedno znění, nicméně může pro různé země reprezentovat něco jiného. Vzhledem k tomu, že se naše práce zaměřuje na srovnání francouzského a českého kontextu, připomeňme rozdílnost postojů české a francouzské společnosti. Pro českou společnost podpora a případná ratifikace tohoto návrhu evropské ústavy představuje další krok k integraci do EU, pro společnost francouzskou byla diskuze kolem tohoto dokumentu spojena s vnitropolitickou situací a zároveň bylo jeho odmítnutí výrazem nedůvěry vůči dalšímu rozšiřování Unie a skepticizmu k evropské politice.¹

Charakteristickým rysem institucionálních reálií Evropské unie je fakt, že nedochází k přímé konfrontaci tzv. kognitivních rámců, tedy nedochází k tomu, že by daná instituce v některé

¹ Je zajímavé konstatovat, že dle nedávného průzkumu Eurobarometru vyplývá, že v současnosti by referendum o Ústavní smlouvě dopadlo ve Francii kladně. (Hospodářské noviny, 19. 12. 2006)

zemi neměla svůj ekvivalent. Organizační struktura či některé způsoby fungování samozřejmě mohou být bližší určitému kulturnímu společenství, nicméně tento typ reálií přesahuje úzce požímanou představu kulturně-jazykového společenství.

Můžeme konstatovat, že v evropských zemích jsou mnohé národní institucionální pojmy vzhledem k podobnému historicko-politickému vývoji srovnatelné. Ve Francii i v České republice například existují podobné principy fungování státu - pluralitní demokracie, hierarchický systém soudů, administrativní rozdělení státu na menší správní celky apod. I přes tyto základní podobnosti však existují rozdíly, které mohou být zásadního charakteru (prezidentská vs. parlamentní republika, odlišné rozdělení výkonné, soudní a zákonodárné moci, historické rozdíly v podobě parlamentu, rozdílný způsob voleb, např. volby prezidenta, těžko srovnatelný soudní systém), což může vést, z důvodu rozdílného okruhu presupozic, k vytváření překážek v průběhu procesu komunikace.

2.2.3. Institucionální reálie Evropské unie

Konstatovali jsme, že během minulého století, od počátků evropské integrace až po ustavení Evropské unie, vznikla specifická kultura, která se dále kontinuálně vyvíjí v našem století. S vytvořením sjednocené Evropy se nutně objevily i kulturně specifické názvy, reálie EU.

Patří k nim veškeré výrazy či termíny, které jsou nedílně spojeny s činností Evropské unie v nejrůznějších oblastech. Nebudeme se omezovat na čistě lingvistické pojetí

institucionálních názvů tak, jak jsou definovány v některých jazykovědných pracích,¹ protože pro své specifické zaměření nezahrnuje některé názvy či termíny, které chceme sledovat. Z tohoto lingvistického pojetí však vycházíme a na jeho základě (a po jeho rozšíření) rozdělujeme pro lepší orientaci kulturně specifické výrazy EU do těchto kategorií:

1. názvy institucí a jejich součástí, politických a zájmových skupení apod.²

Do této kategorie zahrnujeme názvy základních orgánů Evropské unie (Evropská komise, Evropský parlament, Rada ministrů, Evropský soudní dvůr apod.) a jejich součástí (výbory Evropského parlamentu, např. Parlamentní Výbor pro kontrolu rozpočtu - COCOBU, generální ředitelství EK³, generální sekretariát EK, Společné výzkumné centrum EK atd.). Spadají sem rovněž politická seskupení, především politické skupiny Evropského parlamentu, a další seskupení či orgány, které jsou s činností EU spjaty, např. Evropský hospodářský a sociální výbor či Evropské konfederace odborových svazů a mnohé další.

2. názvy dokumentů⁴

Patří sem specifické názvy pro nejrůznější dokumenty, od nařízení či směrnic (Bolkensteinova směrnice neboli směrnice o službách), rozsudků, které vytvořily v rámci evropské legislativy precedens a dostaly proto vlastní název (rozsudek Cassis de Dijon z roku 1979 či rozsudek Bosman z roku 1995),

¹ Z čistě lingvistického pojetí by tyto názvy spadaly do oboru chrematonymie, která se zabývá „vlastními jmény lidských výtvorů, které nejsou pevně fixovány v krajině.“ (ASCS, 1995)

² Tato kategorie spadá z jazykovědného hlediska pod kategorii institucionym

³ EK – Evropská komise. V některých případech z důvodu úspornosti používáme zažité zkratky institucí či dalších pojmů.

⁴ Kategorie odpovídající z jazykovědného hlediska kategorii dokumentonym.

a dalších dokumentů (Zelená kniha, Bílá kniha atd.). Patří sem rovněž názvy smluv, a to jak platných, tak dosud nepřijatých (Maastrichtská smlouva, Evropská ústavní smlouva, Jednotný akt a další).

3. názvy událostí¹

Významné události, schůze či summity patří dnes již k nedílné součásti činnosti EU a lze je proto zařadit mezi evropské realie (summit Evropské rady v Lisabonu, summit v Hampton Court, referendum ve Francii a Nizozemsku). Rovněž sem zahrneme názvy časových pojmů² (den Evropské unie, Evropský týden mobility apod.)

4. názvy programů, politik, akčních plánů apod.

Tato kategorie zahrnuje pojmy označující nejrůznější činnosti a aktivity EU, které nemusí být jednoznačně ohraničeny, které však neoddělitelně patří k existenci EU. Jedná se o výrazy jako akční plán, rámcový program, dále názvy nejrůznějších širších politických koncepcí (společná zemědělská politika) či partnerství v případě, že se jedná o zaběhnutý výraz označující konkrétní činnost či oblast činnosti, a názvy fondů (strukturální fondy atd.).

5. názvy konkrétních výsledků činností

Tato kategorie je úzce spjata s kategorií předchozí, nicméně považujeme za vhodné ji oddělit. První z nich je pojímána dynamicky, druhá je často výsledkem první a má statický charakter. Patří sem konkrétní entity, např. vnitřní trh, režim ERM, transevropské sítě, ale také eurozóna, společná měna atd.

¹ Kategorie odpovídající z jazykovědného hlediska kategorii akcionym.

² Pojmy odpovídající z jazykovědného hlediska kategorií chromonym.

6. názvy funkcí

Zahrnuje názvy nejrůznějších funkcí a zaměstnání v rámci EU (Komisař pro rybolov a námořní záležitosti, zpravodaj / zpravodajka, Nejvyšší představitel evropské zahraniční politiky, prezident Evropské centrální banky atd.).

7. abstraktní koncepty a systémy

Abstraktními pojmy a koncepty označujeme veškeré „skutečnosti“, které jsou spjaté s činností Evropské unie, ale nemají konkrétní charakter. Budou sem například patřit základní svobody pohybu a odvozené výrazy a další koncepty specifické pro EU (volné poskytování služeb, polský instalatér, rovnost příležitostí).

Domníváme se, že výše navržené kategorie pokrývají široké spektrum reálií specifických pro EU a zároveň nabízejí jejich systematické rozdělení. Přestože jsme toto rozdělení pojímali výhradně z hlediska Evropské unie, je platné pro mezinárodní organizace všeobecně (např. pro Spojené národy, Světovou obchodní organizaci apod.). Korelace je zřejmá především u názvů institucí a jejich součástí. Jako příklad názvů událostí můžeme zmínit nejrůznější „mezinárodní dny“ vyhlašované OSN či například „Katarské kolo jednání“ WTO. Mezi programy¹ a politiky můžeme zahrnout „rozvojovou pomoc“, tzv. NEPAD („Nové partnerství pro africký rozvoj“)², či například „mechanismus čistého rozvoje“ v rámci Kjótského protokolu.

¹ V rámci OSN je třeba rozlišit dva významy slova „program“. Program tak, jak ho chápeme my, tedy jako určitou strategii či plán, nebo jako konkrétní orgán OSN, např. Program OSN pro životní prostředí (UNEP), plnohodnotnou institucí Spojených národů se svou vlastní strukturou a podorgány.

² New Partnership for Africa's Development

Poukázali jsme na specifika kultury EU a s ní spojené kulturně vázané pojmy a zároveň jsme navrhli jejich systematické rozdělení. V dalších částech práce se soustředíme na postupy při převodu těchto pojmů a obtíže s tímto převodem spojené.

2.2.4. Převod kulturně vázaných institucionálních pojmů - Newmarkův model a jeho aplikace v tlumočení

Rolí rozdílů kultur v tlumočení se zabývá mnoho prací a příspěvků a rovněž vliv mimojazykových znalostí na kvalitu tlumočení byl mnohokrát rozpracován. Nicméně prozatím neexistují práce, které by se zabývaly konkrétně tlumočením reálií a které by sledovaly tlumočnické strategie při jejich převodu. Na tuto otázku se zaměřují spíše práce překladatelské, které nabízejí konkrétní překladatelská řešení. Některá z těchto řešení lze aplikovat i na tlumočení, samozřejmě s přihlédnutím k jeho specifickým potřebám.

Základem pro převod kulturně specifických pojmů pro nás bude model Petera Newmarka, a to přesto, že je primárně zaměřen na překlad. Rozhodli jsme se tak proto, že je to jeden z mála autorů, který tuto problematiku rozpracovává podrobně. Newmark se na převod kulturně vázaných pojmů, a rovněž konkrétněji na převod institucionálních pojmů, zaměřuje ve dvou knihách, *Approaches to Translation (1988)* a *A textbook of translation (1988a)*. Domníváme se, že jeho model lze aplikovat i na problematiku převodu kulturně vázaných pojmů v tlumočení.

Co se týče pojmu kultury jako takové a vztahu kultury a jazyka Newmark uvádí:

„Language is a substantial but partial reflection of a culture, culture being defined here as the total range of activities and ideas and their material expression in objects and processes peculiar to a group of people, as well as their particular environment.” (Newmark, 1991: 73)¹

a dále:

„Many culture beliefs are brittle [...]. They are always a translation problem, but not in the sense of the strong Whorf-Sapir thesis, which suggests that different languages represent separate thought-worlds. In fact, the only problem is the degree to which the cultural expression is to be explained in the translation, which may range from not at all (leaving the readers to calculate the meaning from a combination of the linguistic context and from their own reading in the SL culture), through a few hints to a full explanation in terms of functional (neutral) or even TL equivalents.” (Newmark, 1991: 74).

K roli překladatele, a tedy i tlumočnicka jako zprostředkovatele mezikulturní komunikace, říká:

„If the translator's first task is to contribute to understanding (and peace) between individual groups and nations, and the second is to transmit knowledge (technology transfer),

¹ In *About Translation*

then the third is to mediate cultural features not so much in terms of target language cultural features („cultural equivalent“) which are pragmatically vivid but usually inaccurate [...], but in terms of universal experience and ultimately common humanity."

(Newmark, 1991: 75)

Podívejme se na Newmarkovy postupy konkrétně a pokusme se je analyzovat z tlumočnického hlediska.

- a. **transference** - použití výrazu v původním znění (Conseil d'État), možné v případě dostatečné transparentnosti pojmu
- b. **doslovný překlad** - postup používaný při vysoké míře kulturní ekvivalence, například při převodu názvů ministerstev apod., a ve všech dalších případech, kdy je význam daného pojmu dostatečně transparentní (Assemblée nationale - Národní shromáždění)
- c. **kalk** - postup vhodný při převodu transparentních termínů, spočívající v doslovném překladu kolokací a víceslovných pojmenování¹. Kalk je však často interferencí z cizího jazyka (Premier ministre - První ministr)
- d. **kodifikovaný překlad** - oficiálně uznávaný překlad, který je nutné použít v případě, že takový překlad existuje (Pracovní soud - Conseil de prud'hommes)
- e. **kulturní ekvivalent** - postup závisící na míře kulturní podobnosti (coopérative - družstvo)

¹ Newmark v tomto případě zmiňuje *Assemblée nationale* a jeho anglický kalk *National Assembly*. Český výraz *Národní shromáždění* však dle Ústavu pro jazyk český není kalk, ale doslovný překlad, neboť nekopíruje přesně strukturu původního výrazu.

- f. **přibližný ekvivalent** či **nový výraz** - použitelný pro převod vysoce kulturně vázaného výrazu (HLM - sociální byty / sociální bydlení)
- g. **překladová „dvojice“ / překladová „trojice“** - užití původního názvu spolu s ekvivalentem v cílovém jazyce, případně ještě s vysvětlující informací (TGV - TGV, francouzský rychlovlak)
- h. **vynechání**
- i. **naturalizace** - použití cizojazyčného výrazu v podobě přizpůsobené jazyku cílovému
- j. **akronymum** - velice častý postup při převodu názvů institucí, na něž je obvykle zkratkou odkazováno (NATO, EU apod.)
- k. **doplňující informace (vysvětlení)**
- l. **funkční ekvivalent (neutralizace)** - překlad pojmu výrazem obecnějším nebo neutrálním (institutions de l'Union européenne - Evropská unie)

Z tlumočnického hlediska lze v zásadě použít všechny tyto postupy. Jediná strategie, která je v případě tlumočení spíše kontraproduktivní, přestože ji použít lze, je překladová dvojice / trojice. Tento postup je vlastně kombinací několika postupů a je značně časově neúsporný. Tlumočnick by měl používat spíše postupy jednoduché, pokud nemá k použití této konkrétní strategie závažný důvod, například zachování intence mluvčího. I v takovém případě by měl však dobře zvážit, zda vzhledem z značným úsilím produkce nebude lepší sáhnout k postupu méně náročným. Domníváme se také, že se tento postup překrývá s postupem 11, tedy s doplňující informací či vysvětlením, a proto pro účely tlumočení překladové dvojice / trojice zahrneme

pod doplňující informací.

První Newmarkův postup, transferenci, lze použít za předpokladu, že posluchač název v původním znění zná nebo jedná-li se o pojem všeobecně známý. Tlumočnick musí tedy dobře odhadnout presupozice posluchače a intenci mluvčího.

Druhý, třetí a čtvrtý postup, resp. doslovný překlad, kalk a kodifikovaný překlad, vyžadují určité upřesnění. Především je nutné konstatovat, že hranice mezi doslovným překladem a kalkem není vždy zcela zřetelná (pokud se nejedná o zřejmou interferenci), a proto pro naše účely tyto dvě kategorie spojíme.

Dále je nutné rozlišovat kodifikovaný překlad a překlad doslovný (případně kalk). Většina mezinárodních institucionálních pojmů (včetně pojmů EU) má svůj kodifikovaný překlad, přestože někdy i na oficiální úrovni existuje paralelně překladů několik. Tyto kodifikované překlady většinou vznikají právě doslovným překladem či kalkováním. Pokud tomu tak není, může nastat situace, kdy tlumočnick použije namísto kodifikovaného překladu překlad doslovný. Takový postup však většinou nezabrání úspěšné komunikaci, neboť posluchač si snadno na základě kontextu spojí tlumočnickův doslovný překlad s překladem kodifikovaným, případně si vůbec nepovšimne, že tlumočnick nepoužil kodifikovaný překlad. V případě, že tlumočnick kodifikovaný překlad nezná a použije proto doslovný převod, existuje vysoká pravděpodobnost, že se do kodifikovaného převodu „trefí“.

V naší práci se však snažíme mezi doslovným a kodifikovaným překladem důsledně rozlišovat, přičemž za kodifikovaný překlad budeme považovat výhradně ty pojmy, které se vyskytují v oficiálních dokumentech¹.

Při používání kulturního ekvivalentu je nutné správně analyzovat kulturní zakotvenost daného pojmu, aby jeho použití nebylo kontraproduktivní. Nelze si představit, že by byla např. spojení „*Do diskuze zasáhl Hrad...*” převedena jako „*L’Elysée est intervenu dans le débat...*”, neboť, přestože se v zásadě o kulturní ekvivalent jedná, je-li zmíněno „*Elysée*”, francouzský posluchač si vybaví mentální obraz francouzského prezidenta, nikoli prezidenta českého. V tomto případě by tedy využití kulturního ekvivalentu bylo zcela zavádějící a vedlo by nevyhnutelně ke komunikačnímu šumu. Kulturní ekvivalent lze použít v případě, že jeho kulturní zakotvenost a z ní vyplývající konotace nejsou příliš silné.

Použití přibližného ekvivalentu či provizorního překladu se dle našeho názoru do značné míry překrývá s použitím funkčního ekvivalentu. Jestliže přibližný ekvivalent plní svou funkci, tedy dosáhne-li se jeho použitím ekvivalentního převodu, nevidíme důvod tyto dva postupy oddělovat. Proto v naší práci budeme používat zastřešující pojem a tento postup budeme dále nazývat pouze funkčním ekvivalentem.

Vynechání je postup, který je vzhledem k časové náročnosti

¹ Referenčním zdrojem pro nás budou oficiální stránky Evropské Unie, stránky českých ministerstev apod.

v tlumočení často používán. Nicméně je třeba zdůraznit, že vynechání jako postup znamená vynechání chtěné, vědomé, které neuškodí plnohodnotnosti převodu informace.

Naturalizaci považujeme za postup, který se do značné míry překrývá s transferencí. Míra přizpůsobení pojmu cílovému jazyku je sice odlišná, pro potřeby tlumočení však nevidíme relevantní principiální rozdíl. Proto tento postup zahrneme pod transferenci.

Použití akronyma je pro tlumočnicka velice užitečný postup, neboť mu umožňuje „ušetřit čas“. Problémy při tlumočení mezi češtinou a francouzštinou může vyvolat skutečnost, že francouzština používá většinou zkratky na základě francouzského překladu původního anglického termínu tam, kde čeština přebírá zkratku z angličtiny přímo. Tento problém není příliš patrný u všeobecně známých zkratk, například EU (UE) či NATO (OTAN). Obtížnější je převod méně známých nebo nově utvořených zkratk, jejichž francouzskou verzi nemusí mít tlumočnick pohotově k dispozici. Pro ilustraci uvádíme případ týkající se nedávných událostí. Zvláštní jednotky OSN v Libanonu jsou známé v angličtině i v češtině pod zkratkou UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon), ve francouzštině se však používá zkratka FINUL (Force intérimaire des Nations Unies au Liban).

Doplňující informace (vysvětlení) je postup, který v tlumočení použit lze, a někdy je to i přes jeho časovou náročnost žádoucí. I zde je ovšem třeba správně odhadnout presupozice a očekávání

posluchače.

Použití funkčního ekvivalentu je pro převod kulturně vázaných pojmů často optimální. Je-li použit vhodný funkční ekvivalent, je zaručeno dosažení nejdůležitějšího poslání tlumočení, tedy předat informaci a docílit co největší míry porozumění mezi účastníky tlumočnického aktu.

Newmark dále v souvislosti s překladem institucionálních názvů upozorňuje na pojmenování metaforické, které sice není příliš časté, nicméně se objevuje. Příkladem je „Matignon“ (úřad předsedy vlády) apod. Tlumočnick může tento název ponechat ve francouzském znění v případě, kdy si je zcela jist, že jeho posluchač tento výraz zná. V opačném případě by měl použít přímo název instituce, která se za danou metaforou skrývá. Má-li dostatek času a považuje to za vhodné vzhledem k intenci řečníka, může ponechat metaforický název a upřesnit jej. V tomto případě je důležité, aby postupoval citlivě a dobře odhadl presupozice posluchače, který by se případným nevhodným dovysvětlováním mohl cítit dotčen.

Při překladu institucionálních názvů Newmark dále doporučuje několik pravidel, kterých by si měl být překladatel vědom. Patří mezi ně zohlednění míry **poučenosti cílového adresáta**, jeho extralingvistických znalostí; přihlídnutí k **významu dané instituce**; **systematický přístup**; zhodnocení rozdílného stupně **kulturní ekvivalence**; integrování potenciálního vlivu **ideologie státu**; vyvarování se silně **kulturně vázaných výrazů**; neopomenutí možnosti použít **zkratku**.

Pro tlumočníka, který nemůže svůj výkon zpětně analyzovat či opravovat, není dle našeho mínění relevantní pravidlo systematickosti přístupu. Rovněž předpokládáme, že v současné situaci a především v kontextu EU nebude pro tlumočníka příliš nutné brát v úvahu ideologii státu. Ostatní pravidla jsou však určitě důležitá a užitečná.

Pokusili jsme se zanalyzovat z perspektivy tlumočení postupy, které Newmark nabízí pro převod institucionálních pojmů a které lze aplikovat i na náš výzkum. Na závěr této kapitoly nabízíme shrnutí postupů, které považujeme pro tlumočení relevantní a s nimiž budeme dále pracovat:

- a. kodifikovaný překlad**
- b. akronymum**
- c. doslovný překlad (kalk)**
- d. transference**
- e. funkční ekvivalent**
- f. kulturní ekvivalent**
- g. doplňující informace**
- h. vynechání**

V této kapitole jsme analyzovali problematiku institucionálních reálií Evropské unie a nabídli možnou klasifikaci velkého množství nových pojmů spojených se vznikem a činností Evropské unie. Dále jsme se zaměřili na převod těchto reálií. Vzhledem k tomu, že otázka tlumočení institucionálních pojmů nebyla z pohledu tlumočnických postupů a strategií dosud zpracována, použili jsme jako výchozí bod model překladatelský a

přizpůsobili ho specifikům tlumočnického procesu.

V následující kapitole se zaměříme na všeobecně tlumočnické strategie a deduktivním postupem se z nich pokusíme abstrahovat strategie vhodné pro tlumočení institucionálních reálií.

2.3. Tlumočnické strategie

Jako výchozí model pro převod institucionálních kulturně vázaných pojmů použili překladatelský model Newmarkův a vyabstrahovali postupy, které dle našeho názoru nejlépe odpovídají potřebám tlumočení.

Další dva modely, tentokrát ryze tlumočnické, s nimiž budeme pracovat, jsou modely Daniela Gila a Rodericka Jonese, protože nabízejí kromě obecnějších strategií i některé strategie konkrétní, které dle našeho předpokladu budou vhodné při řešení převodu institucionálních pojmů.

Většina prací zabývajících se tlumočnickými strategiemi se snaží postihnout problematiku v celé její šíři, zabývají se tedy základními strategiemi simultánního tlumočení postihujícími samotný princip ST (rozdvojená pozornost, časový posuv), snaží se řešit obtíže specifické pro ST všeobecně (pravděpodobnostní prognózování, komprese, dekomprese, zpětná korektura), případně se zabývají překladatelsko-tlumočnickými postupy, rovněž z obecného hlediska (gramatické či lexikální transformace apod.).

Jsme si vědomi skutečnosti, že některé strategie modelů, které používáme, spadají pod výše jmenované kategorie (doslovný překlad či kalk je přímým překladatelsko-tlumočnickým postupem, použití akronyma a vynechání jsou zahrnuty v kategorii komprese atd.), nicméně v naší práci přistupujeme k tlumočení z hlediska konkrétního tlumočnického problému, a proto jsme za základ našeho zkoumání zvolili modely, které se (alespoň z části)

zabývají konkrétními strategiemi přímo aplikovatelnými na náš výzkum.

Jsme přesvědčeni, že syntéza modelů Newmarka, Gila a Jonese umožní formulovat hypotetickou odpověď na otázku, které z mnoha různých strategií budou nejčastěji používány pro převod institucionálních reálií.

2.3.1. Model Daniela Gila

První z tlumočnických modelů, o které se budeme opírat, je model, který Daniel Gile nabízí v knize *Basic Concepts and Models for I / T Training* (1995). Některé z jeho strategií¹ jsou obecnější (oddálení reakce, změny časového odstupu, rekonstrukce na základě kontextu), vztahují se na zpracování delších úseků (segmentace, změna pořadí bodů výčtu) nebo nabízejí vnější podpůrné prostředky (spolupráce s kolegy v kabině, vyhledávání informací v materiálech v kabině, poznámky, vypnutí mikrofonu apod.). Tyto strategie však neřeší konkrétně problém tlumočení institucionálních reálií.

Dále však Gile zmiňuje strategie, které řeší již specifické obtíže vyplývající z charakteru kulturně vázaných institucionálních pojmů. Ty se do značné míry shodují s postupy, které nabízí ve svém překladatelském modelu Newmark (viz 2.2.4). Z toho můžeme vyvodit, že Newmarkovy strategie lze použít i pro tlumočení a že Gilovy strategie lze aplikovat konkrétně na

¹ V literatuře se setkáváme s nejrůznějšími termíny označujícími tlumočnické strategie. Gile mluví o taktikách, Jones o technikách a Newmark o postupech. V naší práci používáme termín postupy, pokud mluvíme o Newmarkovi, a termín strategie, který považujeme za zastřešující.

převod institucionálních pojmů. Náš výzkum by měl ukázat, do jaké míry se tento předpoklad potvrdí v praxi.

Uvedeme nejprve přehled strategií, které Daniel Gile nabízí¹, a následně je zpracujeme z hlediska našeho konkrétního záměru.

1. Strategie fáze porozumění²

- a. oddálení reakce
- b. porozumění na základě kontextu
- c. pomoc od kolegů v kabině
- d. konzultace dokumentů

2. Preventivní strategie

- a. poznámky
- b. změna časové prodlevy mezi poslechem a produkcí
- c. rozdělení úseku na kratší celky, segmentace
- d. změna pořadí položek výčtu

3. Strategie fáze produkce

První tři jsou obdobné jako strategie 1.a, 1.c a 1.d (oddálení reakce, pomoc kolegů v kabině, konzultace dokumentů). Následují strategie:

- a. nahrazení výrazu výrazem nadřazeným nebo obecnějším
- b. vysvětlení či parafráze
- c. imitace zvukové podoby výrazu v originálu
- d. naturalizace
- e. překódování

¹ Rozbor jednotlivých strategií přesahuje rámec naší práce. Detailně se zaměříme pouze na ty, které jsou pro nás relevantní. Pro další informace týkající se Gilových strategií viz Gile (1995: 191 – 208)

² Uvádíme pouze české verze názvů strategií. Vycházíme částečně z předchozích prací, které se jeho strategiemi zabývaly, částečně používáme vlastní překlad (v případě, že jsme předchozí překlad považovali za příliš dlouhý nebo ne zcela uspokojivý)

- f. upozornění delegáta na tlumočnickovy problémy
- g. odkázání na jiný zdroj informace
- h. vynechání informace
- i. paralelní reformulace
- j. vypnutí mikrofonu

V naší práci se soustředíme především na výstup tlumočení. Nebude pro nás relevantní, které strategie tlumočnick použil pro porozumění originálu či pro zabránění chybám, ale strategie, které tlumočnick použil ve fázi produkce¹. Zabýváme se tedy konečným produktem tlumočnickova výkonu a zajímají nás proto strategie, které přímo ovlivňují podobu konečného řešení.

Mezi strategie, které nebudou pro naši práci relevantní patří: oddálení reakce, změna časového odstupu², rekonstrukce na základě kontextu, rozdělení úseku na kratší celky, změna pořadí bodů výčtu a dále odkaz na jiný zdroj informace³, upozornění delegáta, vypnutí mikrofonu a paralelní reformulace, k nimž se tlumočnick uchyluje jen ve výjimečných případech.

Vedle nich Gile nabízí strategie, které sice vzhledem k metodologii výzkumu nejsou pro naše účely použitelné, které však mohou být, dle našeho mínění, při tlumočení institucionálních pojmů využívány ve větším měřítku (především tzv. vnější podpůrné strategie⁴ - pomoc od kolegů v kabině,

¹ Ty samozřejmě mohou vyplývat ze strategií fáze porozumění či preventivních strategií nebo na nich přímo záviset.

² Domníváme se, že strategie „oddálení reakce“ a „změna časového odstupu“ se do značné míry překrývají. Obě sou visejí se základní tlumočnickou strategií vyplývající ze samé podstaty tlumočení, tedy s časovým posuvem (viz např. Čeňková, 1988: 64 a dál)

³ Odkázání na jiný informační zdroj považujeme za krajní strategii, neboť frekvence jejího použití je relativně nízká

⁴ Přebíráme zde částečně termín, kterým tyto strategie označuje rigorózní práce Ireny Šípalové. Ta mluví o tzv. pod-

konzultace dokumentů, poznámky), a proto je budeme stručně charakterizovat.

Pomoc od kolegů v kabině - při simultánním tlumočení jsou v kabině vždy dva nebo tři (EU) tlumočníci. Ti, kteří netlumočí, mohou pomoci pracujícím kolegům, např. poznamenat čísla, jména, názvy institucí nebo termín, který se pracujícímu tlumočnickovi hned nevybaví, případně vyhledat příslušný termín v dokumentech. U této strategie velice záleží na sladěnosti tlumočnického týmu. Přesto, že tato strategie je použitelná všeobecně, jsme přesvědčeni, že při převodu institucionálních pojmů, a to především názvů institucí a jejich zkratk, bude této strategie využíváno poměrně často.

Vyhledávání informací v materiálech v kabině - předpokladem pro efektivní využívání této strategie je pečlivá přípravná práce s dokumenty (zvýraznění důležitých pojmů) a rychlá orientace v textu. Výhodou je přesnost znění hledané informace, nebezpečím skutečnost, že je časově náročná a tlumočnick vyčerpá svou procesní kapacitu na jinou činnost, než je poslech, analýza či produkce, což může vést k snížení kvality tlumočení. Je nutno pamatovat i na takový detail, že šustění papírů je pro posluchače rušivé a je nezbytné se jej vyvarovat.

Poznámky - psaní poznámek je osvědčenou strategií například pro převod výčtů, ale vyžaduje značné úsilí, což může vést k nesprávnému rozložení energie. Optimálním scénářem je, píše-li

půrných strategiích. Rozšiřujeme však tento termín na „vnější podpůrné strategie“, neboť sem zahrnujeme jen některé ze strategií uvedených ve výše zmiňované práci, a to výhradně ty, v nichž hraje roli nějaký vnější element.

poznámky nepracující (pasivní) tlumočnick (tím se vracíme ke strategii „pomoc od kolegů v kabině“).

Zaměříme se teď již výhradně na strategie fáze produkce, které jsou aplikovatelné na převod institucionálních pojmů.

Nahrazení výrazu výrazem nadřazeným nebo obecnějším

Pokud tlumočnick přesně neporozuměl předávané informaci nebo se mu nevybavil odpovídající výraz v cílovém jazyce, může použít obecnější vyjádření. Tato strategie není časově náročná, nese však s sebou ztrátu části informace. Mnohdy je tato ztráta nahrazena textovým nebo situačním kontextem. Pokud tomu tak není a jedná-li se o závažnou informaci, může ji tlumočnick doplnit později.

Použití obecnějšího výrazu je žádoucí při tlumočení silně kulturně vázaných pojmů, kdy ekvivalentní pojem v cílovém jazyce neexistuje.

V Newmarkově pojetí odpovídá tato strategie použití funkčního ekvivalentu.

Překódování

Tato strategie spočívá v doslovném převedení výrazu v původním znění. Přesně odpovídá Newmarkovu doslovnému překladu, který jsme blíže rozebrali v předchozí kapitole (viz str.36).

Vysvětlení či parafráze

Jestliže tlumočnick určitému termínu rozumí, aniž by znal (nebo aniž by se mu hned vybavil) termín v cílovém jazyce, může tento

termín vysvětlit. Tato strategie zachovává úplnost předávané informace, vyžaduje však mnoho času a kapacity a může mít negativní vliv na vyznění původního projevu. Pokud si posluchač všimne, že tlumočnick nezná správný termín, může to snížit tlumočnickovu profesní důvěryhodnost.

Tuto strategii lze také použít v případě (v tomto smyslu ji používá i Newmark jako strategii doplňující informace), kdy je tlumočený pojem natolik kulturně vázaný, že tlumočnick považuje za nutné ho vysvětlit, neboť prosté doslovné převedení pojmu by mohlo být na úkor porozumění.

Naturalizace

Nezná-li tlumočnick použitý termín v cílovém jazyce, může přizpůsobit pojem v původním znění dle morfologických a fonologických pravidel cílového jazyka. Tato strategie je účinná především tehdy, jedná-li se o jazyky z lexikálního hlediska podobné, v případě, že se jedná o termín z oblasti, kde se hojně používá výpůjček z jazyka původního projevu, nebo pokud delegáti pracují s cizojazyčným materiálem. Newmark nabízí stejný postup, pod stejným názvem. V minulé kapitole jsme naturalizaci spojili s transferencí (viz str. 37).

Imitace zvukové podoby výrazu v originálu

K této strategii se tlumočnick může uchýlit v případě, že neporozumí termínu v originálním projevu nebo jej nerozezná. Podle Gila se nejedná o „inteligentní“ strategii, může však být produktivní. Delegát často nevědomky rekonstruuje správný termín, aniž by si povšiml tlumočnickových potíží. Pokud si však

delegát případného zkomolení všimne, může to vést k nepřesnému převedení informace, případně k oslabení tlumočnickovy důvěryhodnosti. Konkrétně z hlediska převodu institucionálních názvů se lze v krajním případě k této strategii uchýlit například v případě, kdy má tlumočnick převést zkratku, kterou nezná. Tehdy může pouhým „přepapouškováním“ převést elementy akronyma. Takový postup je ovšem účinný jedině v případě, že se zkratky v obou jazycích shodují, což je poměrně časté mezi angličtinou a češtinou, méně však mezi francouzštinou a češtinou.

Tato strategie se v mnohém podobá Newmarkově transferenci, důvody pro použití této strategie jsou však odlišné. U Gila se jedná o „nouzovou“ strategii, u Newmarka o promyšlený překladatelský krok založený na úzu, případně na presupozicích příjemce.

Přestože jsme si plně vědomi těchto rozdílných východisek, spojíme obě pojetí do jediného, neboť pro nás je podstatný výsledný produkt, ne důvod, který k volbě strategie vedl.

Vynechání informace

Tato strategie se týká případů, kdy se tlumočnick vědomě rozhodne informaci nepředat¹. Ne každá vynechaná informace je ztracena, tlumočnick ji může doplnit později, delegát ji může rekonstruovat na základě kontextu nebo s ní může být jinak obeznámen. Newmark nabízí obdobný postup.

¹ Mluvíme zde o vědomém vynechání informace, nicméně jsme již konstatovali, že pro nás není relevantní důvod použití strategie, v tomto případě tedy, zda tlumočnick vynechal informaci vědomě nebo z jiného důvodu, ale výsledný produkt, který to nijak neovlivní.

Předpokládáme, že tyto strategie jsou aplikovatelné při řešení převodu institucionálních pojmů a v našem výzkumu budeme sledovat frekvenci jejich užití.

2.3.2. Model Rodericka Jonese

Tlumočnickými strategiemi se Roderick Jones podrobně zabývá v knize *Conference Interpreting Explained (1998)*. I u něho nacházíme strategie obecnějšího rázu i strategie, které lze aplikovat na zcela konkrétní tlumočnické problémy, tedy i převod institucionálních názvů. Podáme nejprve stručný přehled všech jeho strategií a následně je rozebereme z hlediska našeho výzkumu:

- a. reformulace**
- b. salámová technika**
- c. úspornost reformulace**
- d. zjednodušení**
- e. zevšeobecnění**
- f. vynechání**
- g. shrnutí či rekapitulace**
- h. vysvětlení**
- i. předvídání**

První strategie, reformulace, je velmi obecná. Vzhledem k rozdílnostem mezi jazyky a kulturami tlumočnick z principu musí změnit formální podobu originálu. Jones uvádí jako příklady

změnu pasivního vyjádření na aktivní¹ nebo rozdělení dlouhých, složitých vět na kratší celky, čímž se dostáváme přímo k jeho druhé strategii, salámové technice, založené právě na tomto principu. První strategie (kterou lze spíše považovat za princip) je pro naše účely příliš široká a zahrnuje do sebe většinu ostatních strategií. Segmentace se používá k řešení převodu delších úseků².

Naopak úspornost reformulace³, přestože je také všeobecně platná, je pro náš případ relevantní, především ve své konkrétní podobě, tedy použití akronyma či zkráceného názvu. V procesu tlumočení se „počítá každá vteřina“, a proto je důležité, aby se tlumočnick dokázal vyjadřovat co možná nejúspornějším způsobem.

„The interpreter can also save a lot of time by referring to documents, organizations, etc. in an abbreviated or simplified form, provided this form is clear for the audience and is accepted usage. Thus the speaker's „International Atomic Energy Agency“ can become the „Vienna Agency“, the „Treaty establishing the European Economic Community“ can become the „EEC Treaty“ or the „Treaty of Rome“.

(Jones, 1998: 106)

Pokud to tlumočnick uzná z jakýchkoli důvodů (např. kvůli příliš technickému rázu projevu) za vhodné, může předávanou informaci zjednodušit. Tato strategie se aplikuje především na delší úseky

¹ Typ lexikální transformace.

² Viz model Daniela Gila.

³ Typ jazykové komprese (Čeňková, 1998: 178 a dál).

nebo projev jako celek. Lze ji použít i pro tlumočení institucionálních pojmů, v tom případě se překrývá se zevšeobecněním, případně s vysvětlením. Pokud například řečník zmíní nějaký podorgán či výbor Spojených národů, může pro zjednodušení říci pouze „OSN“, popřípadě „kompetentní výbor OSN“, tedy použít generalizaci, nebo může vysvětlit, že se jedná například o „výbor OSN zabývající se problematikou xy“. Pro přesnost našeho dělení nebudeme tuto strategii považovat za samostatnou strategii, její konkrétní podoby zahrneme pod strategii jiné.

Se strategií zevšeobecnění neboli generalizací¹ jsme se setkali jak u Newmarka (funkční ekvivalent), tak u Gila (použití nadřazeného či obecnějšího výrazu). Nepovažujeme proto za nutné se touto strategií znovu zabývat. Pro náš výzkum je relevantní. Stejně tomu tak je pro vysvětlení, kterým se také zabývali oba dříve uvedení autoři.

Shrnutí či rekapitulace je další ze strategií, kterou lze aplikovat pouze na delší úseky projevu, proto jí zde nebudeme podrobněji rozebírat.

Poslední Jonesova strategie, předvídání, vychází z teorie komunikace a je založena na anticipaci dalšího vývoje komunikace na základě kontextu. Platí pro tlumočení obecně a není pro nás relevantní.

¹ Lexikální transformace (Čeňková, 1988).

Po tomto zhodnocení Jonesova modelu jsme zjistili, že pro naše účely použijeme pouze tyto strategie:

a. úspornost reformulace

b. zevšeobecnění

c. vynechání

d. vysvětlení

Až na strategii a. (úspornost reformulace), o níž nemluví Gile, odpovídají všechny ostatní strategiím jak Newmarkovým tak Gilovým.

2.3.3. Tlumočnické strategie při převodu institucionálních pojmů

Mezi autory, s jejichž modely jsme pracovali, panuje tedy v otázce strategií pro převod institucionálních pojmů shoda.

Gile nabízí oproti Jonesovi navíc překódování, Jones navrhuje úspornost reformulace (akronymum), kterou naopak nezmiňuje Gile. Ve všech ostatních případech se však oba tlumočnické modely shodují.

Newmarkův překladatelský model se s oběma tlumočnickými modely rovněž ve většině případů překrývá, navíc nabízí dva postupy - kodifikovaný překlad a kulturní ekvivalent.

Tuto shodu můžeme považovat za dostatečně nosný základ pro předpoklad, že syntéza těchto tří modelů bude moci sloužit za objektivní vodítko pro převod institucionálních názvů při tlumočení.

Následující tabulka nabízí srovnání použitých modelů:

Newmark	Gile	Jones
<i>transference</i>	<i>napodobení zvukové podoby originálu</i>	
<i>funkční ekvivalent</i>	<i>použití nadřazeného či obecnějšího výrazu</i>	<i>generalizace</i>
<i>akronymum</i>		<i>úspornost reformulace / akronymum</i>
<i>doplňující informace</i>	<i>vysvětlení / parafráze</i>	<i>vysvětlení</i>
<i>vynechání</i>	<i>vynechání</i>	<i>vynechání</i>
<i>doslovný překlad</i>	<i>překódování</i>	
<i>kodifikovaný překlad</i>		
<i>kulturní ekvivalent</i>		

Na základě syntézy těchto dvou tlumočnických a jednoho překladatelského modelu, které se zabývají strategiemi a postupy v procesu překladu a tlumočení, se domníváme, že pro převod institucionálních kulturně vázaných pojmů budou ve větší míře uplatňovány následující strategie:¹

1. *transference*
2. *funkční ekvivalent*
3. *akronymum*
4. *doplňující informaci*
5. *vynechání*
6. *doslovný překlad*
7. *kodifikovaný překlad*
8. *kulturní ekvivalent*

¹ Autoři se v některých případech neshodují v názvech strategií. Pro přehlednost terminologii sjednocujeme. Použijeme termíny, které nejlépe vystihují princip dané strategie, případně zastřešující výrazy. Budeme například mluvit o funkčním ekvivalentu, který zastřešuje generalizaci a neutralizaci, nebo o doplňující informaci tam, kde Gile a Jones používají termín vysvětlení.

Empirický výzkum by měl ukázat, do jaké míry je naše hypotéza správná a jaká je frekvence použití těchto strategií.

Domníváme se rovněž, že vzhledem k multikulturnímu charakteru „retouru“ a pilotáže (viz 2.1.4) a z něho vyplývající skutečnosti, že pilotující tlumočnick musí brát v potaz rozmanitější kulturně-znalostní pozadí svých adresátů (přímých a nepřímých posluchačů i přebírajících tlumočnicků), je možné, že bude využívat odlišných strategií, než tlumočnick, který tlumočí pouze jedním směrem. Lze očekávat, že bude méně často používat kulturně zakotvené výrazy a spíše užívat obecnější vyjádření (kulturní ekvivalent) či doplňující informaci. Vzhledem ke skutečnosti, že „retouru“ většinou probíhá do jazyka B, lze očekávat v menší míře doslovný překlad, neboť tlumočnick se nachází v optimální pozici, pokud jde o porozumění. Nebude tedy čelit závažnějším obtížím s identifikací přesného denotátu určitého výrazu, což mu dále umožní převést sémantický obsah výrazu, aniž by musel nutně použít jeho přesnou strukturu (což může vést například k interferencím).

Následující výzkum by měl potvrdit či vyvrátit hypotézu, dle níž se budou, přinejmenším do určité míry, lišit strategie při tlumočení do jazyka A a při „retouru“ do jazyka B.

3. EMPIRICKÁ ČÁST

3.1. Metodologie empirického výzkumu

Náš výzkum se zaměřuje na dvě oblasti. Za prvé budeme sledovat strategie, které tlumočnické používá při převodu kulturně vázaných institucionálních pojmů ze všeobecného hlediska bez ohledu na to, zda tlumočí do mateřského jazyka, a má tudíž kulturně relativně jednotné posluchače, či do aktivního cizího jazyka při pilotáži, která s sebou nese obtíže jazykového i komunikačního rázu.

V první části výzkumu popíšeme jednotlivé strategie, a to na základě našeho rozdělení vycházejícího ze syntézy překladatelských a tlumočnických modelů, a provedeme jejich kvantitativní a kvalitativní analýzu. U vnitřně diferenciovaných strategií budeme rovněž podrobněji zkoumat jejich jednotlivé podtypy.¹

V druhé části kvantitativně srovnáme typy strategií, které tlumočníci používají při tlumočení do jazyka A a do jazyka B (při pilotáži). Pokusíme se vypořádat, zda se strategie v těchto dvou případech liší. Pokud tomu tak bude, zhodnotíme, zda jsou variace relevantní a zda potvrzují hypotézy formulované na konci minulé kapitoly, dle nichž se pilotující tlumočnické pracující pro kulturně rozmanitější publikum, a z něhož

¹ Například strategie funkční ekvivalent zahrnuje generalizaci, neutralizaci či synonymní vyjádření. Vynechání může znamenat vynechání spojení, delšího úseku či elementu víceslovného spojení apod. Přestože primárně nás zajímá strategie jako celek, považujeme za zajímavé analyzovat i její vnitřní diference.

přebírají další kolegové, bude přiklánět k obecnějšímu či neutrálnějšímu vyjadřování.

3.1.1. Materiál k analýze

K analýze jsme použili projevy ve francouzštině tlumočené do češtiny a projevy v češtině, které jsou tlumočeny do francouzštiny nerodilým mluvčím, tedy tlumočnickem pracujícím do aktivního cizího jazyka.

Jedná se o tlumočení příspěvků z plenárních zasedání Evropského parlamentu. Většina z nich jsou projevy poslanců z nejrůznějších politických seskupení, také témata jsou různorodá. Poslanci mají pro svá vystoupení omezený časový prostor, proto jejich příspěvky nepřesahují několik minut a jsou velice konkrétní a kompaktní. V materiálu je rovněž několik delších příspěvků evropských komisařů přednesených během slyšení v Evropské parlamentu, které podrobně analyzují určitou konkrétní problematiku.

Přestože náměty příspěvků nehrají v našem výzkumu rozhodující roli, snažili jsme se, aby pokrývaly co nejširší oblast a zahrnovaly jak příspěvky zabývající se čistě evropskými otázkami, tak příspěvky řešící problémy geopolitického rázu. Naší snahou bylo získat co nejrozmanitější vzorek institucionálních pojmů.

Materiál jsme čerpali částečně ze záznamu plenárního zasedání parlamentu z června roku 2005, ale především z přímých přenosů

plenárních zasedání (audio i video), které jsou k dispozici na internetu¹ spolu s tlumočením do všech jazyků EU.² V tomto internetovém archivu jsou přístupné projevy pouze od dubna do prosince roku 2006 (celkem jsme měli k dispozici projevy z 55 plenárních zasedání v průběhu 8 měsíců). Projevy staršího data jsou k dispozici pouze v psané verzi³, která se však ne vždy shoduje s reálným zněním projevu. Překlady těchto příspěvků do ostatních jazyků (pokud existují) navíc nejsou přepisy autentického tlumočení. Projevy komisařů⁴, které zazněly během slyšení, byly částečně předem připravené rozpravy, částečně se jednalo o reakce na připomínky poslanců. Některé z projevů evropských komisařů jsou rovněž k dispozici na jejich osobních internetových stránkách⁵, nicméně ani v těchto případech se písemná verze neshoduje s autentickým projevem⁶.

Získat materiál ve francouzštině a jeho tlumočení do češtiny nebylo obtížné. Francouzských příspěvků je v Parlamentu celá řada, což je dáno mnohem vyšším počtem francouzských poslanců v porovnání s počtem poslanců českých⁷ a jejich výrazně větší aktivitou.

Naopak získání materiálu v češtině za podmínky, že musí být tlumočen do francouzštiny nerodilým mluvčím, bylo obtížnější.

¹ www.europarl.eu, odkaz EPLive

² Dalším zajímavých zdrojem příspěvků pro EU je stránka www.europebytelite.eu, kde však je k dispozici tlumočen jen do omezeného počtu jazyků.

³ Na osobních stránkách europoslanců lze najít všechny jejich projevy na plenárních zasedáních, viz.

www.europarl.eu, odkaz „vaši poslanci“.

⁴ Konkrétně jsme měli k dispozici jeden výstup komisaře Michela (rozvoj a humanitární pomoc) a tři výstupy komisaře Špidly (zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti).

⁵ www.ec.europa.eu a dále odkazy na jednotlivé komisaře

⁶ Bylo proto nutné všechny projevy přepsat dle autentického znění. Bylo třeba přepsat rovněž veškeré tlumočení (viz přílohy). V některých případech bylo pořizování přepisů komplikováno zhoršenou kvalitou zvuku

⁷ Francie má v EP 78 poslanců, Česká republika 24.

Jednak proto, že počet českých příspěvků je poměrně nízký a dále z toho důvodu, že českých tlumočnicků, kteří mohou dělat „retour“ do francouzštiny je méně než tlumočnicků s „retourem“ do angličtiny a němčiny. Mnohé příspěvky jsou proto z češtiny tlumočeny nejprve do angličtiny (případně němčiny) a tento „retour“ pak slouží jako zdroj pro tlumočení do francouzštiny (rodilým mluvčím). Takovéto případy však nebyly pro náš výzkum relevantní. Bylo tedy nutné vyselektovat pouze ty případy, kdy se jedná o „retour“ do francouzštiny. Jsme přesvědčeni, že jsme použili veškerý materiál, který splňoval tyto podmínky.¹

Výsledkem je deset projevů v češtině (tlumočených do francouzštiny nerodilým mluvčím) a šest projevů ve francouzštině, přičemž rozhodující pro nás bylo, aby český a francouzský materiál měl přibližně stejnou délku. Rozdíl v počtu projevů je proto dán právě jejich různou délkou.

Celková délka projevů je přibližně 71 minuta, z toho v češtině cca 36 minut a ve francouzštině cca 35 minut. Celkově jsme získali 328 vzorků, počet vzorků ve francouzštině a v češtině je přibližně stejný (166 v projevech českých, 162 v projevech francouzských).

Pro upřesnění nabízíme přehled analyzovaných příspěvků s jejich stručným popisem²:

¹ Viz seznam příspěvků, str. 62.

² Délka projevu je udávána v minutách.

francouzské projevy	české projevy
Projev 1F - De Keyser téma: Irák datum : 6.6.2005 délka: 2:00	Projev 1C - Špidla téma : HIV / AIDS datum : 30.11.2006 délka: 11:40
Projev 2F - Wurtz téma: Irák datum: 6.6.2005 délka: 3:30	Projev 2C - Kohlíček téma: Zimbabwe datum: 7.9.2006 délka: 2:00
Projev 3F - Michel téma: Afrika datum: 6.6.2005 délka: 15:00	Projev 3C - Zatloukal téma: program Občané pro Evropu datum: 4.4.2006 délka: 2:00
Projev 4F - Berès téma: Centrální evropská banka datum: 26.10.2006 délka: 5:30	Projev 4C - Cabrnoch téma: volný pohyb zaměstnanců datum: 5.4.2006 délka: 1:00
Projev 5F - Wurtz téma: REACH datum: 11.12.2006 délka: 3:40	Projev 5C - Vlasák téma: volný pohyb zaměstnanců datum: 5.4.2006 délka: 1:00
Projev 6F - Wurtz téma: Střední východ datum: 6.9.2006 délka: 5:20	Projev 6C - Kohlíček téma : letecká doprava datum : 14.11.2006 délka: 1:30
	Projev 7C - Maštálka téma : duševní zdraví datum: 5.9.2006 délka: 2:00
	Projev 8C - Cabrnoch téma: vysílání pracovníků datum : 25.10.2006 délka: 2:00
	Projev 9C - Špidla téma: směrnice o vysílání pracovníků datum: 25.10.2006 délka: 7:30
	Projev 10C - Špidla téma: směrnice o vysílání pracovníků datum: 25.10.2006 délka: 5:00

Z nasbíraného materiálu jsme vyexcerpovali všechny relevantní vzorky, provedli jsme jejich srovnání s odpovídajícími výrazy v tlumočené verzi a vyhodnotili jsme použité strategie.

3.1.2. Analýza a vyhodnocení materiálu

Zaměřujeme se na kvalitativní i kvantitativní vyhodnocení strategií při převodu institucionálních pojmů a na tomto základě pak provádíme srovnání použitých strategií při tlumočení do mateřského jazyka a při pilotáži do aktivního cizího jazyka.

Při analýze nebereme v úvahu některé další faktory, které mohou mít na tlumočení a tedy i na volbu konkrétní strategie vliv, jako je například, připravenost / improvizovanost projevu, tempo projevu, znalost / neznalost tématu apod., neboť rozbor těchto faktorů přesahuje rámec (a metodologické možnosti) našeho výzkumu.

Co se týče počtu analyzovaných vzorků, je třeba upozornit na skutečnost, že v některých případech tlumočnick kombinuje při řešení převodu jednoho pojmu strategií několik - například při tlumočení několikaslovných kulturních pojmů nebo delších kulturně vázaných výrazů. Např.:

Commissaire Européen en charge du Développement et de l'aide humanitaire - Komisař zodpovědný za rozvoj a humanitární pomoc (3F).

Oficiální název této funkce ve francouzštině je „*Commissaire européen au développement et à l'aide humanitaire*“, v češtině je

to „*Evropský komisař pro rozvoj a humanitární pomoc*“.¹ Tlumočnick tedy zvolil převod doslovný (použití kodifikovaného překladu by vyžadovalo přesné převedení oficiálního názvu). Tato strategie je správná jak z obsahového, tak z jazykového hlediska. Zároveň se tlumočnice rozhodla v názvu funkce vynechat přídavné jméno „evropský“, které vzhledem k celkovému kontextu nenese žádnou novou sémantickou informaci. Je-li v tlumočení vypuštěna část výrazu, která nenese doplňující informaci, považujeme takovou strategii za úspornost reformulace. V tomto případě tedy pro převedení jednoho delšího institucionálního pojmu tlumočnick využil dvou postupů či strategií - doslovného převodu a úspornosti reformulace.

V materiálu se objevuje několik podobných případů, proto celkový počet použitých strategií převyšuje počet vzorků institucionálních pojmů (336 vs. 328). V kvantitativní analýze pracujeme s počtem strategií, nikoli s počtem vzorků.

Domníváme se, že počet strategií obsažených v našem vzorku je dostatečně vysoký, aby mohl naznačit alespoň základní tendence v použití strategií pro převod kulturně vázaných institucionálních pojmů a být případně podkladem pro další prohloubení výzkumu v této oblasti.

¹ Názvy funkcí často mají několik paralelních běžně užívaných verzí. Za oficiální verzi považujeme názvy, které figurují na oficiálních stránkách dané osoby či instituce. V tomto případě tedy čerpáme z oficiálních stránek komisaře Luise Michela.

3.2. Rozbor použitých strategií

V první části analýzy se zaměříme na kvalitativní a kvantitativní rozbor jednotlivých strategií tak, jak jsme si je definovali v kapitole o tlumočnických strategiích - kodifikovaný překlad, doslovný překlad, vynechání, funkční ekvivalent, úspornost reformulace / akronymum, doplňující informace, kulturní ekvivalent, transference.

Pořadí popisovaných strategií vychází z frekvence jejich užití (od nejčastějších po nejméně časté). Pouze úspornost reformulace (v našem pořadí pátou) řadíme před funkční ekvivalent (čtvrtý v pořadí). Důvodem je skutečnost, že úspornost reformulace úzce souvisí s vynecháním (třetí nejčastější strategie), je proto důležité přesně je vymezit a vysvětlit, proč je v naší práci oddělujeme. Pokládáme proto za vhodné zabývat se těmito dvěma strategiemi najednou (stejně tomu je u kodifikovaného a doslovného překladu, které však v našem pořadí následují za sebou, a proto jejich spojení nezasáhne do celkového pořadí).

3.2.1. Kodifikovaný překlad vs. doslovný překlad

V teoretické části jsme se podrobněji zabývali překrýváním kodifikovaného a doslovného překladu (viz str. 38) a poukázali jsme na skutečnost, že mnoho oficiálních názvů bylo vytvořeno doslovným překladem.

Přestože někdy není hranice mezi těmito dvěma strategiemi zcela jasná, snažíme se je důsledně rozlišovat. Proto v našem výzkumu

považujeme za kodifikovaný překlad pouze celé oficiální názvy, které ne vždy odpovídají výrazu používanému nejběžněji (Evropská ústavní smlouva vs. Smlouva o Ústavě pro Evropu).

Pokud se v originálu objeví neoficiální název, který je přetlumočen opět neoficiálním názvem, bude se jednat o doslovný překlad (Komisař - Komisař¹). V případě, že je v originálu použit název nekodifikovaný a tlumočnick použil kodifikovaný název, bude se jednat o kodifikovaný převod (Parlament - Evropský parlament). V opačném případě (Parlament européen - Parlament) se jedná o úspornost reformulace (viz.3.2.2.)

3.2.1.1. Kodifikovaný překlad

Většina pojmů, které v práci zkoumáme, má svůj oficiální název. Při jejich převodu je volba kodifikovaného překladu optimálním řešením. Je zřejmé, že odchylky od oficiálního názvu mohou být v závislosti na kontextu různě závažné a v mnoha případech použití jiného než oficiálního názvu není na úkor ekvivalentnosti tlumočení.

V kontextu Evropské unie má svůj oficiálně vedle institucí a orgánů kodifikovaný název i mnoho dalších pojmů, závazné jsou především názvy druhů dokumentů - směrnice, nařízení, stanovisko, usnesení; kodifikovaný překlad mají některé politiky - společná zemědělská politika apod.

Velice často existuje pro jednu konkrétní entitu několik paralelních názvů, které se běžně užívají, avšak nejsou kodifikovanými pojmy v tom nejstriktnějším smyslu slova.

¹ Kodifikovaným překladem by byl evropský komisař.

Považujeme za zajímavé poukázat rovněž na skutečnost, že v některých případech může mít jeden výraz dva kodifikované překlady v závislosti na organizaci, ke které se vztahuje. Příkladem je termín „resolution“, jehož uznávaný překlad v kontextu EU je „usnesení“, v případě OSN je to však „rezoluce“. Pokud by tlumočnick v kontextu EU použil místo „usnesení“ výraz „rezoluce“, jednalo by se o doslovný překlad a zároveň o interferenci.¹

Na mnoho pojmů se odkazuje místo oficiálním názvem (který je často dlouhý a někdy i redundantní) zkrácenou verzí, u níž je zcela transparentní denotát. V případě evropských pojmů je to většinou přídavné jméno „evropský“. Například Evropský parlament je většinou jen Parlament apod. Tyto zkrácené verze považujeme, jak již bylo výše zmíněno, za překlady doslovné v případě, že v originálu bylo rovněž použito zkrácené verze. V případě, že je v originálu výraz celý a tlumočnick ho převede pomocí zkrácené verze, pak se v našem pojetí bude jednat o úspornost reformulace (viz 3.2.2.2)

Dalším zajímavým fenoménem vyplývajícím z rozdílností mezi jazyky je použití termínu „président“ v případě Evropského parlamentu. Předsedovi parlamentu² v jeho práci pomáhá dvanáct místopředsedů³, jejichž náplní práce je mimo jiné předsedat plenárním schůzím. A právě v tomto případě se projeví flexibilita a nápaditost češtiny, neboť pokud plenárnímu zasedání předsedá místopředseda, pak se na něho v češtině odkazuje jako na „pana předsedajícího“, nikoli jako na „pana

¹ Viz oddíl o doslovných překladech (3.2.1.2.), kde se zabýváme vnitřním dělením tohoto postupu.

² V současnosti je předsedou Evropského parlamentu Španěl Josep Borrell Fontelles

³ Mezi nimi i český poslanec Miroslav Ouzký

předsedu". Francouzština tento rozdíl nezná. Někteří řečníci správný termín používají důsledně¹, obecně lze však říci, že oba termíny do značné míry splývají. Proto jsme v našem výzkumu nedělali mezi oběma možnostmi rozdíl a oba případy považujeme za kodifikovaný překlad.

Použití kodifikovaného překladu je strategie, která se objevovala zdaleka nejčastěji. Na tom není nic překvapivého, neboť se jedná o zcela standardní postup. Uvedme dva zajímavé případy:

directoire - *výkonná rada* (4F)

Slovo *directoire* má v češtině několik ekvivalentů - představenstvo, ředitelství, direktorát apod. V příspěvku, kde se tento termín objevil, je námětem spolupráce s Evropskou centrální bankou, název *výkonná rada*² je v tomto případě správný.

REACH - *REACH* (5F)

Užívání zkratky *REACH*³ je zcela běžné, jiný oficiální název kromě nezkrácené verze či spojení „*nařízení REACH*“ neexistuje ani v češtině ani ve francouzštině, proto ho považujeme za kodifikovaný překlad, přestože primárně se jedná o transferenci

¹ Vladimír Špidla

² Srovnej s „Executive board of directors“ a „Directoire“.

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady o registraci, vyhodnocování, schvalování a omezování chemických látek. (REACH) – z anglického „Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals (REACH)“, francouzsky „Règlement du Parlement européen et du Conseil concernant l'enregistrement, l'évaluation et l'autorisation des substances chimiques“

z anglické zkratky. Pojem byl následně v češtině naturalizován a zcela běžně se skloňuje.

Z celkového počtu strategií (336) byl kodifikovaný překlad použit pro převedení 122 případů výskytu institucionálních pojmů, tedy v 36 % případů.

V jeho použití při tlumočení do jazyka A a do jazyka B je určitý, i když ne příliš významný, rozdíl. Při převodu do francouzštiny byl použit v 38 % případů, při tlumočení do češtiny v 34 % případů.

Strategie	Σ absolutní četnost	čj - fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost	Σ relativní četnost	čj - fj relativní četnost	fj - čj relativní četnost
kodifikovaný překlad	122	66	56	36 %	38 %	34 %
celkem	336	170	166			

3.2.1.2. Doslovný překlad

Doslovný překlad je strategie, ke které se tlumočníci vzhledem k časovému faktoru v procesu tlumočení uchylují mnohem více než překladatelé. V tlumočení institucionálních pojmů je to většinou správná volba, neboť v případě, že kodifikovaný překlad není překladem doslovným, existuje vysoká pravděpodobnost, že doslovný překlad se bude kodifikovanému překladu podobat natolik, že ho posluchač snadno zrekonstruuje (viz str.38).

U tohoto postupu však vyvstává riziko interference. Zajímavý příklad je převod francouzského „Quartet“¹, jehož oficiální překlad do češtiny variuje. Setkáváme se s podstatnými jménem „kvartet“ či „kvarteto“², tedy jak v mužském, tak středním rodě. Správně je však pouze výraz středního rodu, tedy „kvarteto“, nikoli „kvartet“.³ V našem výzkumu se setkáváme s oběma převody:

*Quelle initiative a-t-elle prise pour relancer **la feuille de route du Quartet**?*

*...ale jakou iniciativu na sebe vzala, aby oživila **cestovní mapu a kvartet**?* (6F)

a

*...la mise en œuvre effective des engagements **du Quartet** jamais tenus en faveur des droits fondamentaux du peuple palestinien...*

*...realizaci těch cílů, které si **kvarteto** stanovilo ohledně Palestiny...* (2F)

Případ, kdy tlumočník použil výraz „kvartet“ zahrnujeme do doslovného překladu, zároveň se jedná o interferenci.

Tím se dostáváme k vnitřnímu dělení doslovného převodu. Ve většině případů je doslovný převod převodem správným, ale vyskytují se i případy interference. Například správný překlad

¹ Z anglického „Quartet“ označující EU, OSN, USA a Rusko. Považujeme tento termín za institucionální pojem, konkrétně za seskupení států, samostatně jednající entitu.

² Zajímavý návrh převodu by bylo použít pojmu „čtyřka“, paralelně např. k Visegradská čtyřka (Čeňková)

³ Podle Slovníku spisovného jazyka českého a Slovníku spisovné češtiny označuje slovo kvartet skladbu pro čtyři nástroje a slovo kvarteto označuje soubor čtyř hudebníků. Užíváme-li ale toto pojmenování pro skupinu čtyř států či organizací, měli bychom v českém textu použít slovo kvarteto. Kolísání v rodě je pravděpodobně způsobeno vlivem anglického originálu - Quartet, který připomíná spíše české kvartet než odpovídající kvarteto. (Ústav pro jazyk český – odpověď na dotaz 11.12.2006, viz archiv).

výrazu „*la politique du développement*“ (3F) je „rozvojová politika“. V našich materiálech byl tento výraz několikrát převeden jako „*politika rozvoje*“ (3F). Jedná se tedy o interferenci z francouzského originálu, konkrétně o kalk. Z tlumočnického hlediska tím sice není ohroženo předání informace, neboť posluchač si snadno rekonstruuje správný výraz, ale přesto se nejedná o optimální variantu.

Podobným příkladem je výraz „*objectifs du millénaire*“. Oficiální název tohoto pojmu, který vznikl v rámci OSN, je „rozvojové cíle tisíciletí“, tlumočnick ho však převedl jako „cíle milénia“ (3F). Opět není narušeno předání správné informace, sémantický obsah výrazu zůstává zachován, nicméně jako v předchozím případě se jedná o interferenci z francouzštiny¹, přestože vzhledem k úzu se nejedná o interferenci nijak závažnou.

Dalším příkladem je „*politique monétaire*“ – „monetární politika“ (4fc), (správně „*měnová politika*“), přestože ani tato interference není závažná vzhledem k rozšířenému používání výrazu „monetární“, nebo „*la construction européenne*“ – „evropská konstrukce“ (navrhujeme spíše „*budování Evropy*“) (5F).

Přestože případů interference není mnoho, je třeba mít na paměti, že k ní může dojít a že se nejedná o optimální převod. Z hlediska snahy dosáhnout ekvivalentního tlumočení je však podstatná především skutečnost, že interference nebývají na úkor porozumění.

¹ Přestože výraz „cíle milénia“ je již všeobecně používán i na oficiální úrovni, považujeme jej za interferenci. V některých oficiálních kontextech se začínají používat už i takové krajní případy interferencí jako je „mileniová deklarace“, domníváme se, že přípuštění výrazu „cíle milénia“ by byl precedens pro rozšiřování výrazů, které jsou z hlediska češtiny nevhodné.

Přesto se v našem materiálu objevuje i jeden příklad interference, který by mohl správnému porozumění zabránit:

Sa Secrétaire d'État compare les souffrances du peuple libanais aux douleurs de l'enfantement du nouveau Moyen-Orient.

Státní tajemnice, ministryně zahraničí, vlastně i poskytuje nebo přihlíží nad tím, a souhlasí s tím, aby Libanon... (6F)

Použit v českém kontextu výraz *státní tajemnice* je zavádějící, tlumočnick si naštěstí včas svého omylu všiml a dokázal ho zpětnou korekturou napravit. Pokud by však zpětná korektura neproběhla, mohlo by být toto převedení pro posluchače, který není dostatečně seznámen s angličtinou a reáliemi Spojených států zavádějící, neboť termín *secrétaire d'État*¹, respektive *Secretary of State* je silně kulturně vázán. Všimněme si, že tlumočnick použil hned tři strategie - doslovný překlad s interferencí, kulturní ekvivalent a rovněž zpětnou korekturu, kterou však do našeho výzkumu nezahrnujeme².

Doslovný překlad se v našem materiálu vyskytl celkem v 74 případech z 336, což procentuálně odpovídá 22 % výskytu. I v tomto případě jsme zaznamenali rozdíl v použití při tlumočení do jazyka A a do jazyka B. Při převodu do francouzštiny byl výskyt nižší (18 %), opačném směru se doslovný převod vyskytl v 26,5 % případů.

¹ Všimněme si, že ve francouzštině není použit kulturní ekvivalent, ale doslovný překlad. Dle našeho mínění se jedná o úzus. Ve francouzských médiích i tisku se tento výraz při odkazu na americkou ministryni zahraničí objevuje často.

² Viz kapitola Tlumočnické strategie (2. 3)

Strategie	Σ absolutní četnost	čj - fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost	Σ relativní četnost	čj - fj relativní četnost	fj - čj relativní četnost
doslovný překlad	74	30	44	22 %	18 %	26,5 %
celkem	336	170	166			

3.2.2. Vynechání vs. úspornost reformulace

Vynechání a úspornost reformulace jsou strategie, které se v některých svých konkrétních podobách mohou rovněž částečně překrývat. Úspornosti reformulace totiž tlumočnick dociluje i vynecháním části spojení.

Pokud je však sémantická informace obsažená ve vynechané části spojení plně vyjádřena ve zbytku spojení (například díky situačnímu kontextu), nebo je-li nahrazena v jiné části spojení nebo v následujícím textu, jedná se o úspornost reformulace, nikoli o vynechání. Typickým příkladem v našem materiálu je vynechání přídavného jména „evropský“. Převeďte-li tlumočnick výraz „Evropská komise“ pouze výrazem „Komise“ (např. 1C), jedná se o úspornost reformulace, neboť adjektivum „evropská“ je plně a jednoznačně nahrazeno situačním kontextem.

Případ, kdy je sémantický obsah vynechaného výrazu nahrazen v další části segmentu, je i:

...v ratifikačních referendech ve Francii a Nizozemí...

...dans les référendums en France et aux Pays-Bas... (3C)

Tlumočnick sice nepřevedl přídavné jméno ratifikační, nicméně informace v tomto slově obsažená je v originálu zopakována v názvech zemí, kde toto referendum proběhlo. V této konkrétní

komunikační situaci není nutné v tlumočení informaci předávat dvakrát. Pokud by komunikační akt probíhal v jiném prostředí, v němž by účastníci nebyli dostatečně seznámeni s kontextem EU a nevěděli by tudíž, o jaká referenda se konkrétně jedná, mohlo by být použití úsporné reformulace na úkor úspěšné komunikace. V tomto případě je však toto přetlumočení zcela adekvátní.

3.2.2.1. Vynechání

Kvůli časovému faktoru v procesu tlumočení je často nezbytné vynechat určitý segment projevu nebo jeho část, tedy tzv. „filtrovat“. Tato strategie může mít větší či menší vliv na porozumění a dopad projevu dle závažnosti vynechané informace.

V mnoha případech tlumočnick vynechal celý segment, tedy delší úsek projevu - část souvětí, celou větu nebo dokonce několik vět.

*...ou encore une aide substantielle à l'émergence d'une société civile - **et je salue les représentants de la société civile que mon groupe avait accueillis hier** - et d'une autorité, pleinement libre et souveraine, en Irak.*

A pak je tady ještě otázka občanské společnosti, ta je samozřejmě přítomna svými zástupci i zde a já je hlasitě zdravím. (2F)

V tomto případě je vynechána vsuvka, která často nese jen doplňující informaci, která není pro adekvátnost převodu klíčová. Podobným příkladem je:

*Evropská komise bude v tomto ohledu nadále pracovat na široké škále finančních nástrojů jak na úrovni jednotlivých zemí, tak na celosvětové úrovni včetně **Globálního fondu pro boj proti HIV/AIDS, tuberkulóze a malárii.***

La Commission étudie différents instruments de financement tant au niveau bilatéral qu'au niveau international. (1C)

I zde přináší vynechaný segment jen doplňující informaci. Spolupráce s Globálním fondem již byla několikrát zmiňována, proto se vzhledem k celkovému kontextu projevu nejedná o informaci zásadního charakteru. Tu nese výraz „na celosvětové úrovni“ a ten zachován je.

Ukázkou vynechání celého segmentu nesoucího relevantní informaci je dle našeho názoru nepřevedení následujícího segmentu v projevu o situaci na Blízkém východě.

*[Sa Secrétaire d'État]...refuse pendant plus d'un mois de combats acharnés d'appeler à un cessez-le-feu, pourtant demandé avec véhémence par le gouvernement libanais et par le **Secrétaire général des Nations unies**. (6F)*

Z hlediska cílového adresáta lze takovýto segment vynechat. Posluchač se pravděpodobně nikdy nedopátrá, že mu informace nebyla předána. Nicméně z pohledu intence mluvčího považujeme toto vynechání za závažnější. Mluvčí¹ je zarputilým oponentem izraelského útoku na Libanon a výše zmíněným argumentem se ztotožňuje s postojem Generálního tajemníka OSN, a tedy i

¹ Francis Wurtz - poslanec Evropského parlamentu (od roku 1979). Předseda konfедераční skupiny Sjednocená evropská levice / Severská zelené levice v Evropském parlamentu (od roku 1999). Místopředseda Výboru pro rozvoj EP (1989-1999), dlouholetý člen Komunistické strany Francie (PCF).

postojem OSN jako takové, resp. s názorem mezinárodního společenství. To samozřejmě dodává jeho argumentu velkou váhu. Proto se domníváme v tomto případě není vynechání argumentu optimální.

Přestože vynechání celého segmentu je někdy nezbytné, je třeba vyvarovat se vynechávky v případech, kdy je daný segment důležitý z hlediska obsahu, pro celkovou výstavbu argumentu či pro adekvátní převedení intence mluvčího.

Případem vynechání institucionálního pojmu na úrovni celého segmentu je rovněž reformulace segmentu. Vynechán není segment jako celek, nicméně jeho reformulace s sebou nese ztrátu konkrétního pojmu.

***Komise** stojí již tradičně v čele úsilí o zlepšení přístupu k antiretrovirální léčbě v rozvojových zemích a k plnému zpřístupnění léčby a péči těm potřebným do roku 2010. **Evropská komise** zastávala zásadní roli při snižování ceny farmaceutických výrobků, v některých případech došlo ke snížení až o 98 procent.*

L'action est prévue et garantie jusqu'à 2010, tout cela a d'ailleurs permis de réduire le coût des médicaments. Dans certains cas, le prix des médicaments a baissé de 98 pour cent.
(1C)

Reformulace tohoto segmentu je značně vzdálená původní verzi¹. Číselné údaje jsou sice zachovány, nicméně veškeré ostatní informace jsou natolik zobecněné, že to vede k vynechání obou

¹ Dala by se proto zařadit k „paralelní reformulaci“, kterou jako jeden z možných tlumočnických postupů navrhuje Jones (Jones: 1998).

institucionálních pojmů a celkovému rozmělnění předávané informace.

Podobný případ reformulace vedoucí ke ztrátě institucionálních pojmů, ale především k celkovému posunu významu, a tedy k neadekvátnosti převodu, je následující:

*Politické důvody k omezování této **svobody pohybu** jsou stejně pádne ve **starých členských zemích** jako je **svoboda pohybu pracovníků** důležitá v **nových členských zemích***

*En effet, il a y les mêmes raisons politiques pour limiter cette **libre circulation** dans les **anciens et dans les nouveaux pays membres**. (4C)*

Dalším typem vynechání je vynechání celého spojení.

*Také v rámci **WTO** Evropská komise podporuje zajištění práv v nejchudších zemích s omezenou výrobní kapacitou na dovoz levných generických léků vyrobených s nucenými licencemi.*

Dans les pays dans lesquels la production, la capacité de production est limitée, il est possible désormais d'importer des génériques. C'est l'action également de la Commission. (1C)

V tomto případě došlo k obrácení posloupnosti informací. Tlumočník nejprve převedl druhou část segmentu (nepřesně) a teprve následovně doplnil informace z první části. Avšak, pravděpodobně z důvodů zahlcení krátkodobé paměti, již nepřevodl úplný začátek souvětí.

Další ilustrací vynechání celého segmentu jsou následující případy:

V průběhu roku 2006 byla role Komise v **Globálním fondu** plně potvrzena

En 2006, la Commission a confirmé son engagement. (1C)

nebo:

*Za tímto účelem Komise zaslala vnitrostátním orgánům a **sociálním partnerům** dotazník.*

A cet égard la Commission a envoyé un questionnaire. (9C)

Vidíme, že s vynecháním daného institucionálního pojmu se ztrácí část informace, což však nevede k dezinformaci nebo k závažnějšímu významovému posunu, přestože v posledně uvedeném případě zůstává informace neúplná a posluchač si může klást otázku, komu Komise daný formulář poslala, případně proč komisař zmiňuje takovouto neúplnou informaci snižující pertinentnost sdělení.

V mnoha případech je vynechání celého spojení naopak z hlediska převodu informace zcela přijatelné. Jedná se o případy, kdy jsou vynechány redundantní informace a rétorické obraty jako např. oslovení a další nerelevantní informace, případně takové informace, které jsou automaticky nahrazovány kontextem.

*Ještě jednu poznámku k bodu 5 **rezoluce**...*

Encore une remarque concernant le point 5... (2C)

*Dovolte mi nad tímto bodem **rezoluce** vyslovit oprávněné zděšení.*

Permettez-moi d'être choqué par ce point. (2C)

V těchto dvou případech je z textového i situačního kontextu zcela evidentní, že se jedná o body usnesení. V prvním případě jde o rétorickou frázi, která nenese relevantní informaci, v druhém případě je důležitější převést expresivitu vyjádření, přičemž opakování slova usnesení již není nezbytné.

Podobným případem, kdy je informace dostatečně nahrazena kontextem, je následující úsek:

*Jsme přesvědčeni, že věcné důvody k omezování **volného pohybu zaměstnanců v Evropské unii** neexistují.*

*Nous pensons qu'il n'est pas possible d'approuver les limites de la **libre circulation** (4C)*

V nemálo případech dochází k vynechání spojení, které je součástí výčtu, je převeden pouze ten člen výčtu, který zůstal uchován v tlumočnickově rezonanční paměti.

*Integrovaný přístup k HIV/AIDS je hlavní zásadou **evropského politického rámce přijatého v roce 2004** a **evropského akčního programu boje proti HIV/AIDS, malárii a tuberkulóze** přijatého o rok později.*

*La lutte contre le SIDA doit se faire donc dans un contexte plus général. **Le programme cadre de 2005 qui porte sur le SIDA, le paludisme et la tuberculose...** (1C)*

nebo:

*Cela ne s'applique ni au **FMI**, ni à **l'OCDE**, ni à **l'OMC** -*

*Ovšem toto neplatí ani pro **MMS** ani **OECD**. (4F)*

V prvním případě je převeden pouze druhý člen výčtu, navíc nepřesně (evropský akční program¹ nelze zaměňovat s *programme cadre*²).

V druhém případě si můžeme povšimnout, vedle vynechání jedné z položek výčtu, rovněž zkomolení převodu první zkratky. Vynechání posledního členu výčtu by bylo méně závažné, kdyby první člen byl převeden správně. Celý argument tímto ztrácí na závažnosti.

Na analyzovaných příkladech jsme ukázali, že v některých případech není vynechání informace příliš závažné nebo je dokonce z hlediska teorie úsilí vhodné. Nicméně jindy může být vynechání pojmu nebo jeho části zavádějící nebo nepřesné. Nabízíme zde dva příklady, s nimiž jsme se setkali v našem materiálu:

*selon l'expression de **M. Jan Egeland - coordinateur des affaires humanitaires des Nations unies** - ticking bomb - une bombe à retardement.*

*Tak jak řekl **koordinátor OSN**, řekl, že toto území je takovou časovanou bombou. (6F)*

Vynechání jména i upřesňujícího výrazu považujeme za nepřesné převedení informace, přestože jsme si plně vědomi skutečnosti, že pokud tlumočnick danou osobu a funkci nezná, není převod

¹ Přesný název je Rámcový program Evropského společenství. Jedná se o přesně definovanou a časově vymezenou aktivitu v oblasti vědy a výzkumu. Dne 18.12.2006 byla podepsána dohoda o 7. rámcovém programu pro období 2007-2013.

² Akční programy se zaměřují na širší oblast zájmu a je jich velké množství.

takovéto komplexní a konkrétní informace snadný. Avšak výše zmíněný převod by mohl vést k mylné představě, že v rámci OSN existuje funkce, jejíž náplní práce je koordinovat celou organizaci. Považujeme proto tento převod za značně zavádějící. Příkladem významového posunu je dle našeho názoru i následující případ, kdy byl vynechán výraz „usnesení“. Z převodu totiž vyplývá, že je řeč o 32. článku Kjótského protokolu¹, a nikoli, tak jak uvádí originál, 32. článku Komisei navrhovaného usnesení.

...aby ve smyslu Kjótského protokolu byl splněn článek 32 návrhu usnesení, tj. aby nedocházelo k nárůstu emisí nad úroveň ve výchozím roce, a to pro všechny subjekty.

...selon le protocole de Kyoto, l'article 32, c'est-à-dire que nous ne constatons pas une augmentation des émissions au-delà du niveau de l'année de base et ceci pour toutes les entités...
(6C)

Vynechávka je třetí nejčastější strategií. Tlumočníci ji využili celkem třiapadesátkrát, což odpovídá 16 % výskytu. V tomto případě můžeme konstatovat vyšší využití této strategie při tlumočení do jazyka B (18 %) než při tlumočení do jazyka A (13 %).

Strategie	Σ absolutní četnost	čj - fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost	Σ relativní četnost	čj - fj relativní četnost	fj - čj relativní četnost
vynechání	53	31	22	16 %	18 %	13 %
celkem	336	170	166			

¹ Kjótský protokol obsahuje pouze 28 článků.

U této tlumočnické strategie musí tlumočník více než v ostatních případech dobře zanalyzovat hierarchii informací a jejich důležitost, aby vynechával pokud možno jen takové informace a pojmy, které nenesou žádnou stěžejní informaci, případně jsou nahrazeny širším kontextem.

3.2.2.2. Úspornost reformulace

Hlavním prostředkem úspornosti reformulace u názvů institucí a dalších institucionálních pojmů je použití zkratkového slova nebo zkratky. Na některé organizace se odkazuje již téměř výhradně zkratkami, a to do té míry, že uživatelé si často ani neuvědomují, jak zní celý název organizace. V původních projevech se zkratky vyskytují poměrně často, v těchto případech jsou většinou převedeny příslušnou zkratkou v cílovém jazyce - *CIA / CIA (2F)*, v některých případech je zkratka v originále převedena celým názvem organizace nebo částí názvu *l'ONU / Spojené národy (2F)*¹. Nás budou teď však zajímat případy, kdy je celý institucionální pojem nebo jeho část v originálu převedena zkratkou, např.:

les Nations Unies - OSN (1F, 6F), Banque centrale - ECB (4F).

Tato varianta se v našem materiálu příliš často nevyskytovala, což bylo dáno nízkým počtem takových situací, kde by se tato strategie dala použít. Jsme nicméně přesvědčeni, že v případě

¹ Jedná se případ dekomprese, o němž hovoříme v podkapitole 3.2.7.

vyššího výskytu vhodných situací by se úměrně zvýšila i frekvence použití této strategie.

Použití zkratky se objevuje rovněž v kombinaci s jinou strategií, zde konkrétně s funkčním ekvivalentem (viz 3.2.3).

renouvellement d'un membre directoire - novými nominacemi do ECB
(4F)

le dialogue monétaire que nous entretenons quatre fois par an avec le président de la Banque centrale

monetární dialog s ECB čtyřikrát ročně. (4F)

Oba tyto případy zmiňujeme v rámci analýzy použití funkčního ekvivalentu.

Ve dvou případech jsme se setkali s tím, že tlumočnick chtěl použít úsporný výraz, nicméně použil chybné zkratkové slovo.

„commission économique et monétaire - výboru Econom¹“ (4F)

Podobné nesprávné převedení může být na úkor porozumění v závislosti na kontextu a znalostních předpokladech posluchače. V našem konkrétním případě se domníváme, že lze z kontextu do jisté míry rekonstruovat správný pojem, neboť projev byl přednesen zpravodajkou - paní Berès, která je předsedkyní Hospodářského a měnového výboru a hovoří o jeho spolupráci

¹ V češtině i ve francouzštině se k označení tohoto výboru používá anglická zkratka ECON, celý český název zní Hospodářský a měnový výbor.

s Evropskou centrální bankou. Poslancům Evropského parlamentu je tato skutečnost zcela jistě známá, a proto si mohli správný smysl převodu domyslet. V odlišném kontextu by však podobný omyl mohl v porozumění zabránit.

Vedle zkratk tlumočníci často používají zkrácenou verzi několikoslovného pojmu. Již jsme zmínili případ vynechání přívlastku „evropský“, uveďme další případy.

*sdělení Komise **KOM** 2006 - communication de la Commission de 2006*
(5C)

*nových **členských** států - nouveaux pays* (8C)

V obou případech je vypuštění elementu v pojmu zcela oprávněné, neboť nenese žádnou novou sémantickou informaci a smysl je zcela nahrazen kontextem. V první případě je akronymum *KOM* (=communication) pouhým opakováním termínu *sdělení*.

Úspornost reformulace je pro tlumočnické strategie velice praktickou. I proto ji používají poměrně často, v 23 případech (7 %).

Nezaznamenali jsme v podstatě žádný rozdíl ve frekvenci použití této strategie při tlumočení do jazyka A a do jazyka B - 7 % v prvním případě, 6,5 % v případě druhém.

Ve většině případů použití úsporné reformulace se jednalo o vypuštění výrazu, který nenese novou sémantickou informaci - 12 případů, akronymum nebo zkratkové slovo bylo použito v 9 případech.

Strategie	Σ absolutní četnost	čj - fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost	Σ relativní četnost	čj - fj relativní četnost	fj - čj relativní četnost
vynechání	23	11	12	7	6,5 %	7 %
celkem	336	170	166			

Jak již bylo zmíněno výše, nízká frekvence použití akronyma byla dána především skutečností, že se ve větší míře nevyskytly vhodné situace pro jeho uplatnění.

V mnoha případech, které se v našem materiálu vyskytovaly, není použití zkratky v mluveném projevu běžné. Například instituce Evropské Unie (i samotný název EU) - Evropská komise, Evropský parlament apod. mají oficiální zkratku (EK, EP), která je ovšem používána téměř výhradně v psaných textech, v mluveném slově se spíše používá zkráceného výrazu s vynecháním přídavného jména „evropský“. Vidíme tedy, že na frekvenci použití zkratk má značný vliv i úzus.

3.2.3. Funkční ekvivalent

Funkčním ekvivalentem rozumíme použití takového výrazu, jenž svou strukturou neodpovídá výrazu v originálu, který však v daném kontextu může tento výraz nahradit. Tato strategie může být uskutečněna několika způsoby. Patří sem nahrazení výrazu pojmem nadřazeným, tedy generalizace, pojmem s nižší mírou expresivity, tedy neutralizace, a vyjádření synonymické.

Nejběžnější z těchto podtypů je generalizace. Ta se může provést na úrovni konkrétního výrazu, jedno slovo je nahrazeno jiným slovem s obecnějším významem, nebo na úrovni slovního spojení,

kdy je jedno slovo nebo víceslovné spojení nahrazeno jiným víceslovným spojením.

Uvedme některé příklady funkčního ekvivalentu.

*la quasi-reproduction du **sommet des Acores de 2003***

*...bychom tady viděli **Azory z roku 2004** (2F)*

Název události, vrcholné schůze, je metonymicky nahrazen pouze názvem místa, kde se konala. Toto převedení předpokládá extralingvistické znalosti posluchače. Pokud by nevěděl, že podobný summit na Azorách proběhl, musel by si přesný obsah daného sdělení domýšlet. Závažnější však je, že tlumočník chybně převedl rok konání summitu.

Podobným příkladem je následující segment,

*[EK] interpreteu je právo současné včetně významných rozsudků **soudu v Lucemburku.***

*[EK] interprète le droit qui est en vigueur y compris les arrêts importants qui ont été adoptés **à Luxembourg.** (9C)*

v němž je instituce sídlící v určitém městě metonymicky nahrazena pouze názvem daného města.

Někdy se však může stát, že se generalizace stává v určitém kontextu zavádějící. Takovým případem je následující převod:

De plus l'Union Africaine est soutenue par un leadership fort...

V současné době je Afrika v rukou silného vedení. (3F)

Skutečnost, že má Africká unie jako organizace dobré vedení, neznamená nutně, že má dobré vedení Afrika jako celek. V současném kontextu to navíc zcela jistě pravda není, proto je tento převod nepřesný.

V odlišném kontextu by však tato generalizace možná byla, jak dokládá následující příklad:

La maison de l'Union Africaine doit être bâtie...

Africký dům musí být vystavěn... (3F)

Vzhledem k tomu, že snahou Africké unie je blaho celého kontinentu, je v tomto konkrétním kontextu možné nahradit název organizace pojmenováním celého kontinentu. Domníváme se proto, že tento převod je možný. Podobným příkladem je:

Evropská komise poskytuje partnerským zemím...

L'Union européenne fournit ... (1C)

či

renouvellement d'un membre du directoire

novými nominacemi do ECB (4F),

kdy název orgánu zastupuje název celé organizace.

U druhého jmenovaného příkladu vidíme, že se použité strategie kříží. Tlumočník použil obecnější výraz (Evropská centrální banka), který navíc vyjádřil pomocí zkratky. Jedná se tedy zároveň o generalizaci a úspornost reformulace.

Generalizace může být rovněž realizována metonymickým nahrazením názvu organizací pojmenováním příslušníků dané organizace. Toto řešení je přijatelné, neboť je zachována intence původního sdělení.

un partenariat politique ambitieux entre l'Union européenne et l'Union africaine..

Politicky ambiciózní typ partnerství mezi Afričany a Evropany..
(3F)

Generalizací je také převedení výrazu „agenda de l'Union européenne“ výrazem „evropská agenda“ (3F). Název Evropská unie je zde nahrazena obecnějším pojmem Evropa, přestože ne všechny evropské země jsou členy Evropské unie. V kontextu EU je tato generalizace běžná a většinou je zcela jednoznačné, že „evropská“ znamená „Evropské unie“¹. Zároveň v tomto případě dochází k slovnědruhové transformaci², která přispívá k větší sevřenosti výrazu.

Dalším příkladem slovnědruhové transformace v rámci funkčního ekvivalentu je „soudní rozhodnutí“ - „arrêt de la Cour“ (9C), zde se ovšem jedná, na rozdíl od předchozího příkladu, o zpřesnění výrazu a jazykovou dekompresi.

¹ V některých kontextech by však takováto generalizace mohla být vnímána jako tzv. politicky nekorektní.

² Překladatelstvo – tlumočnický postup nepřímý (Čeňková, 1988: 156 a dál).

Mezi podtypy funkčního ekvivalentu dále patří použití kontextově synonymického výrazu. Jako příklad uvedeme

...l'essentiel qui est **pour ce Parlement**

...důležitá věc **pro nás...** (4F)

a podobně:

C'est là tout l'objectif de **ce Parlement...**

A to je **naším** cílem. (4F)

či

...těším se na spolupráci s **Evropským parlamentem**

Et je compte sur vous. (1C)

Zde je název orgánu nahrazen pronominálním odkazem na členy orgánu.

Dalším příkladem synonymického vyjádření je:

aide publique au développement - veřejné zdroje pro rozvoj (3F)

présidence de la Banque mondiale - **post předsedy** Světové banky
(4F)

mon **groupe** - moje **frakce** (5F)

grand **groupe** européens - velké evropské **frakce** (5F)

sdělení Evropské komise - **proposition** de la Commission européenne (8C)

sdělení Komise - **interprétation** de la Commission (9C)

Použití funkčního ekvivalentu, je další strategií, ke které se tlumočníci uchylují poměrně často.

Celkem jí bylo použito v 51 případě, což odpovídá 15% relativní četnosti. Výskyt při tlumočení do mateřského jazyka a do aktivního cizího jazyka je procentuálně téměř stejný - 16% při tlumočení do jazyka B a 14,5% při tlumočení do jazyka A.

Strategie	Σ absolutní četnost	čj - fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost	Σ relativní četnost	čj - fj relativní četnost	fj - čj relativní četnost
funkční ekvivalent	51	27	24	15 %	16 %	14,5 %
celkem	336	170	166			

3.2.4. Kulturní ekvivalent

Již jsme poukázali na relativní kulturní jednotnost účastníků námi sledovaných komunikačních aktů, která vede k daleko menší potřebě kulturního přizpůsobování. Většina evropských institucionálních pojmů má navíc svůj vlastní název, a proto není potřeba uchýlovat se k používání kulturních ekvivalentů. Přesto jsme se s několika případy takového řešení setkali.

*Monsieur le **Président de la Banque centrale européenne***

pane guvernére (4F)

Oficiální název vedoucí funkce ECB je „prezident“, tlumočnick však na základě českého úzu použil termín „guvernér“. Všimněme si použití několika strategií pro převod jednoho pojmu (vynechání nerelevantní informace - ECB - a kulturní ekvivalent).

Následující případ stojí na pomezí uznávaného překladu a kulturního ekvivalentu. Výraz „jumelage“ je francouzským kulturním ekvivalentem pro to, co se v češtině označuje „družbou měst“ nebo modernějším výrazem „partnerská spolupráce měst“. Ve francouzštině se pro převod výrazu „twining“ důsledně používá výraz „jumelage“, který proto můžeme zároveň považovat za kodifikovaný převod. V češtině se většinou transferuje anglický výraz, což je patrné i z jeho použití v originálu projevu.

*Pozitivním příkladem je **twiningový program***

*Le **programme de jumelage** (3C)*

V rámci analýzy doslovného překladu (viz. 3.2.1.2.), jsme podrobně rozebrali další z případů kulturního ekvivalentu

***Sa Secrétaire d'État** compare les souffrances du peuple libanais aux douleurs de l'enfantement du nouveau Moyen-Orient*

*Státní tajemnice, **ministryně zahraničí** (6F),*

který zde nebudeme již znovu komentovat.

Kulturní ekvivalent byl celkem použit v pěti případech, což znamená 1,5% výskytu. Rozdíl v četnosti použití při tlumočení do jazyka A a do jazyka B není relevantní.

Strategie	Σ absolutní četnost	čj - fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost	Σ relativní četnost	čj - fj relativní četnost	fj - čj relativní četnost
kulturní ekvivalent	5	2	3	1,5 %	1 %	2 %
celkem	336	170	166			

3.2.5. Doplnující informace

Doplnující informace se v našem materiálu vyskytla jen zřídka. Ve většině případů šlo o doplnění redundantní informace, strategie tak neplnila svůj základní význam, tedy poskytnout posluchači doplnující informace, aby mohl lépe porozumět obsahu projevu.

*V průběhu roku 2006 byla role Komise v Globálním fondu plně potvrzena volbou člena správní rady z řady Evropské komise na místo **místopředsedy fondu**.*

*En 2006, la Commission a confirmé son engagement. Et un responsable de la Commission a été élu **vice-président du Fond mondial pour la lutte contre le SIDA**. (1F)*

nebo

*...sera soutenu par l'ensemble **des groupes** au moment du vote.*

*A to doufám bude podpořeno všemi **politickými skupinami** (4F)*

V obou těchto případech je informace v doplněném výrazu již obsažena v kontextu, ať už textovém nebo situačním. V prvním případě byl Světový fond pro boj proti AIDS, tuberkulóze a malárii v projevu již několikrát zmiňován, v případě druhém je informace obsažena v přídavném jméně „politický“ zřejmá ze situačního kontextu, kdy se řečník obrací na členy různých skupin Evropského parlamentu. Doplnění těchto informací je proto v daném kontextu zbytečné a časově neúsporné.

Ve dvou případech bylo doplnění informace částečně relevantní.

*příliv pracovníků ze zemí **EU-10** do států*

*l'afflux des travailleurs des **dix nouveaux pays membres** (5C)*

a

*rozsudky **soudu v Lucemburku***

*décisions de **la Cour européenne de Justice** (10C)*

V obou případech má tlumočnické řešení své opodstatnění. Výraz EU-10 je technický termín, který se běžně používá především v písemných textech. Domníváme se, že převedení tohoto výrazu do běžně mluvené formy je správné řešení, přestože časově méně úsporné. V druhém případě jde o konkretizaci metonymického pojmenování. V kontextu EU není nutná, neboť všichni, kteří mají alespoň základní informace o EU, vědí, že v Lucemburku sídlí tento konkrétní orgán. Proto by byl toto řešení pravděpodobně vhodnější především při tlumočení méně poučenému publiku.

Nízká frekvence použití této strategie je dána především poučeností a kulturní jednotností účastníků komunikačních aktů, které zkoumáme v našem materiálu. Domníváme se, že by se tato strategie více uplatnila při tlumočení pro adresáty, mezi nimiž jsou výraznější kulturní a znalostní rozdíly.

Strategie	Σ absolutní četnost	čj - fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost	Σ relativní četnost	čj - fj relativní četnost	fj - čj relativní četnost
funkční ekvivalent	4	3	1	1 %	2 %	0,6 %
celkem	336	170	166			

3.2.6. Transference

Ani tato strategie se nevyskytovala příliš často, nicméně případy jejího výskytu nejsou bez zajímavosti. Všechny se vyskytly v tlumočení z francouzštiny do češtiny, ve třech případech ze čtyř se původně jednalo o pojem anglický. Důvod je zcela zřejmý. Lze si jen těžko představit případ, kdy by byl český název foneticky převeden do jiného jazyka. Naopak u angličtiny a do jisté míry u rovněž u francouzštiny, jako jazyků mezinárodní komunikace, je tento postup pochopitelný.

Podívejme se tedy na konkrétní případy :

*Puisque avec **le mécanisme africain d'évaluation par les pairs**,
l'Afrique dispose désormais d'un outil...*

*Existuje určitý základ pro mechanismus, **takzvané peer-review**
tak... (3F)*

Zajímavé na výše uvedeném příkladě je skutečnost, že se v zásadě jedná o dvojí převod, termín ve francouzštině je převeden do

češtiny prostřednictvím transference z angličtiny. Dokládá to silný vliv angličtiny, neboť i v češtině se vedle anglického termínu dosti běžně používá český ekvivalent, a to vzájemné hodnocení¹. Tlumočnick správně poukázal na cizost tohoto výrazu použitím doplňkového „takzvaný“.

Dalším příkladem transference je převod:

*que la Banque centrale soit, aux côtés du Conseil et de **l'Euro groupe**...*

*Chceme, aby ECB, **Eurogroup** a Rada spolupracovaly.* (4F)

U mnoha institucionálních pojmů koexistuje název v původním znění a překlad do cílového jazyka, který je často hybridní. I v případě Eurogroup se běžně objevuje jak termín v původním znění, tak český hybrid „euroskupina.“² V našem kontextu není z tlumočnického hlediska rozdíl mezi použitím jednoho nebo druhého pojmu, poučený posluchač danému termínu jednoznačně porozumí. Pro nepoučeného posluchače, který by si pravděpodobně nespojil ani jeden z těchto pojmů s konkrétním denotátem, by k plnohodnotnému porozumění bylo třeba termín v krátkosti vysvětlit.

Podobným příkladem použití anglického termínu je převod:

*intervention sur **l'initiative Better Regulation***

*v rámci **iniciativy Better regulation*** (5F)

¹ Tento výraz se mimo jiné objevuje na stránkách českého Ministerstva práce a sociálních věcí.

² Euroskupina sdružuje ministry financí jednotlivých členských států EU.

V češtině zatím nemáme zavedený oficiální termín, přestože se v některých případech objevuje doslovný český překlad „lepší regulace¹“. Proto pokládáme transferenci za optimální tlumočnické řešení.²

Mnoho názvů mezinárodních seskupení a organizací je ponecháváno v původním znění (Greenpeace, Amnesty International apod.), jedná se tedy o kodifikované názvy, které primárně vznikly transferencí. Sem patří i níže uvedený příklad organizace *Human Rights Watch*. V rámci transference ho zmiňujeme pouze jako zajímavou ukázkou názvu organizace, která není mezi českým méně poučeným publikem běžně známá (podobným příkladem by mohl být například Oxfam) a proto by (v odlišném kontextu) bylo pravděpodobně nutné krátké dovysvětlení pojmu. Chceme tím zdůraznit, do jaké míry závisí použití konkrétní strategie na celkovém kontextu a míře poučenosti adresáta. V našem výzkumu řadíme toto řešení ke kodifikovanému překladu.

*...selon les termes de **Human rights watch**...*

A zde **Human rights watch** hovoří o tom, že... (6F)

Ve všech výše zmiňovaných případech je použití transference postup běžný a vhodný. Setkali jsme se však s jedním případem transference, která byla velmi nešťastným řešením.

*capture initiale des soldats israéliens par **le Hezbollah***

Poněvadž šlo o osvobození vojáků, které **Hezbollah unesla** (6F)

¹ www.micr.cz (webové stránky Ministerstva informatiky)

Tlumočník převedl název organizace, která v české verzi má název „Hizballáh“ (v mužském rodě) přesně foneticky na základě francouzského výrazu. Navíc mu přiřkl ženský rod. V stresové tlumočnické situaci se podobná situace může objevit, nelze ji však považovat za optimální řešení.

Strategie	Σ absolutní četnost	čj - fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost.	Σ relativní četnost	čj - fj relativní četnost	fj - čj relativní četnost
transference	4	0	4	1 %	0 %	2,5 %
celkem	336	170	166			

3.2.7. Další způsoby převodu

V rámci našeho výzkumu jsme se setkali, kromě strategií, které spadaly do našeho rozdělení, s několika dalšími postupy, která si zasluhují krátký komentář.

V několika případech tlumočník použil syntakticky rozvolněný výraz, tedy dekompresi:

l'ONU - Spojené národy (2F)

Twiningová partnerství měst - le partenariat qu'est le jumelage de villes (3C)

rozhodnutí soudu v Lucemburku - les arrêts importants qui ont été adoptés à Luxembourg (9C)

základní svobody pohybu pracovníků a služeb - les libertés fondamentales qui concernent la libre circulation des personnes et des services (9C)

Tento postup je naprosto v pořádku, jeho nevýhodou je větší časová náročnost, tedy nutnost vyvinout většího úsilí na fázi reformulace.

Dvakrát jsme se setkali se zpětnou korekturou:

*pour que **la voix de l'Europe** porte haut et fort
aby **Evropa, hlas Evropy** měl svoji váhu (4F)*

*Sa Secrétaire d'État
Státní tajemnice, **ministryně zahraničí** (6F)*

V druhém případě je zpětná korektura dle našeho názoru nutná, v prvním případě by tlumočnick mohl pokračovat v načaté formulaci.

Tlumočníci několikrát udělali více či méně závažnou chybu.

*Imaginons que, par les hasards du calendrier, le **récent sommet transatlantique** ait dû être retardé de deux semaines. Nous aurions eu une photo saisissante de la rencontre: MM. Bush, Blair et Barroso, la quasi-reproduction du Sommet des Açores de 2003.*

*O dva týdna kdyby, týdny kdyby se **protáhlo konání Evropské rady** tak vlastně bychom tady viděli Azory z roku 2004. Pana Bushe, Blaira a Barossa. (2F)*

V tomto případě tlumočnick zaměnil dvě události, což je v konečném důsledku na úkor logiky celého argumentu¹ a na jeho

¹ Projev je silně kritický k přístupu politiky EU na Středním východě. Tématem vrcholné schůze na Azorách, které se zúčastnili představitelé EU a USA, byla situace v Iráku. Postup EU během jednání sklídl značnou kritiku odpůrců politiky USA.

celkového vyznění, neboť Evropská rada nemá s transatlantickým summitem nic společného.

V jiném případě tlumočnice zaměnila dvě organizace, když „*Union africaine*“ systematicky překládala jako „*Africká jednota*“ (3F) namísto „*Africká unie*“¹. V daném kontextu lze očekávat, že si posluchač správný výraz domyslí.

Následující případ je vcelku běžnou ukázkou situace, kdy si tlumočnick nemusí vůbec uvědomit, že chybu udělal.

*Cela ne s'applique ni au **FMI**, ni à l'OCDE, ni à l'OMC*

*Ovšem toto neplatí ani pro **MMS** ani OECD* (4F)

Výčty jsou na krátkodobou paměť vždy náročné. Tlumočnick zřejmě chtěl použít českou zkratku pro Mezinárodní měnový fond (MMF), ale zaměnil poslední písmeno. Domníváme se, že to mohlo být způsobeno tím, že mu v rezonanční paměti zůstalo poslední písmeno poslední zkratky ve výčtu (OMC), jehož fonetická podoba ovlivnila vyslovení posledního písmene v české zkratce.

V podkapitole o úsporné reformulaci, konkrétně o použití akronyma, jsme již popsali následující případ použití chybného zkratkového slova:

*commission économique et monétaire – Ecomon*² (4F)

¹ Organizace africké jednoty existovala již od roku 1963, proto je většina tlumočnicků starší generace pravděpodobně zvyklá na tento termín. Africká unie je naopak mladou organizací, její zakládající smlouva byla podepsána v Lomé v roce 2000, první zasedání se konalo v roce 2002.

² správně Econ

Tlumočnických chyb se objevilo celkem pět, vždy při tlumočení do francouzštiny. Dále jsme zaznamenali čtyři případy dekomprese a dva případy zpětné korektury.

Další způsoby převodu	Σ absolutní četnost	čj - fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost
dekomprese	4	1	3
zpětná korektura	2	0	2
chyba	5	5	0

Podrobně jsme popsali a rozebrali případy jednotlivých strategií, které se v našem materiálu vyskytovaly a rovněž jsme uvedli jejich kvantitativní výskyt. V následující podkapitole nabízíme souhrnný přehled kvantitativního výskytu všech strategie.

3.3. Přehled kvantitativního výskytu strategií

Nejčastějšími strategiemi, které tlumočníci pro převod institucionálních pojmů užívají, jsou kodifikovaný překlad a doslovný překlad. Tyto dvě strategie spolu úzce souvisí a ve většině případů se překrývají, neboť, jak již bylo několikrát zmíněno, kodifikovaný překlad bývá často původně překlad doslovný.

Doslovný překlad je obecně zdaleka nejčastější způsob tlumočnického převodu a použití kodifikovaného překladu je ve většině případů strategií optimální, výsledky našeho průzkumu proto nepřekvapí.

Ke kodifikovanému překladu tlumočníci přistoupili ve více než třetině případů (36 %), doslovný překlad byl použit v 22 % případů. Celkově tedy tyto dvě strategie představují přes polovinu z celkových 336 použitých strategií (58 %).

Třetí nejčastější strategií bylo vynechání, které jsme zaznamenali v 53 případech, což představuje 16 % výskyt. Nejčastěji bylo vynechání pojmu spojeno s vypuštěním delšího segmentu nebo s jeho reformulací (20 případů), nebo byla vypuštěna nerelevantní či redundantní informace (také 20 případů).

Funkční ekvivalent použili tlumočníci v 51 případě, což odpovídá 15% relativní četnosti. Většinou se jedná konkrétně o generalizaci (24 případů) a o použití kontextového synonyma (25 případů).

Úspornost reformulace se vyskytla v 23 případech, což odpovídá 7 % výskytu.

Mezi méně často užívané strategie pak patří doplnění informace (4 případů, 1 % výskytu), kulturní ekvivalent (5 případů, 1,5 % výskytu) a transference (4 případy, 1% výskytu).

tabulka I.

STRATEGIE	Σ absolutní četnost	čj- fj absolutní četnost	fj - čj absolutní četnost	Σ relativní četnost %	čj - fj relativní četnost %	fj - čj relativní četnost %
kodifikovaný překlad	122	66	56	36	38	34
doslovný překlad	74	30	44	22	18	26,5
vynechání	53	31	22	16	18	13
funkční ekvivalent	51	27	24	15	16	14,5
úspornost reformulace	23	11	12	7	6,5	7
kulturní ekvivalent	5	2	3	1,5	1	2
doplnění informace/ vysvětlení	4	3	1	1	2	(0,6)
transference	4	0	4	1	0	2,5
celkem	336	170	166	99,5	99,5	100,1

Zaznamenali jsme dále 4 případy dekomprese, 2 případy zpětné korektury a 5 případů chybného přetlumočení.

tabulka II.

jiné	Σ	čj- fj	fj-čj
dekomprese	4	1	3
zpětná korektura	2	0	2
chyba	5	5	

Celkem bylo použito 336 strategií a to pro převod 328 případů výskytu institucionálních pojmů (162 v projevech v češtině tlumočených do francouzštiny a 166 v opačném směru).

Přepočítáme-li výskyt institucionálních pojmů na celkovou délku projevů, zjistíme, že na minutu připadá 4,6 institucionálního pojmu, což znamená jeden institucionální pojem každých 13 sekund.

Frekvence jejich výskytu je vysoká, domníváme se proto, že se jedná z tlumočnického hlediska o nosné téma.

3.4. Tlumočení do jazyka A a pilotáž do jazyka B

Formulovali jsme hypotézu, dle níž lze očekávat rozdíl v frekvenci použití jednotlivých strategií při tlumočení do jazyka A a při tlumočení do jazyka B. Rozeberme použité strategie z hlediska této hypotézy.

Nejvýznamnější rozdíly ve frekvenci použití jsme zaznamenali u doslovného překladu a vynechání. Doslovný překlad byl častější při tlumočení do jazyka A (o 14 případů více), u vynechání to bylo naopak, při tlumočení do jazyka A jsme zaznamenali o 11 případů méně vynechávek než při tlumočení do jazyka B.

U doslovného překladu jsme si povšimli jednoho zajímavého jevu, který se týká výskytu interference. Celkově jsme ji zaznamenali v 11 případech a to vždy při tlumočení do jazyka A. Je to dáno tím, že tlumočnický vynakládá větší úsilí na fázi porozumění a zbývá mu proto méně procesní kapacity na reformulaci. Z toho důvodu se mu při převodu do jazyka A stává častěji, že použije interferovaný výraz. Potvrzuje to zcela Gilovu teorii úsilí. Domníváme se, že tato teorie vysvětluje i celkově vyšší výskyt doslovného překladu jako takového.

Vynechání, které bylo častější při převodu do jazyka B, lze podobně vysvětlit většími obtížemi ve fázi reformulace, kdy tlumočnický méně pozorně poslouchá původní projev, a proto mu snáze uniknou informace, logické výstavby argumentů či

návaznosti. Při převodu do mateřského jazyka tlumočníci nejčastěji vynechávali celé segmenty a redundantní informace, které byly obsaženy v textovém nebo situačním kontextu.

Dále je zajímavé zmínit se o frekvenci použití funkčního ekvivalentu, která byla v obou směrech převodu srovnatelná. Nepotvrdila se nám tedy hypotéza, dle níž tlumočník při „retouru“ bude používat ve větší míře obecnější výraz. Generalizace se objevila jak při převodu do jazyka A tak do jazyka B ve 12 případech.

Výsledky srovnání frekvence výskytu kodifikovaného převodu jsou zajímavé, neboť a priori by se dalo spíše očekávat, že vzhledem k jazykovým a kulturním znalostem (tlumočník zná potenciálně lépe oficiální názvy institucionálních pojmů ve svém mateřském jazyce) bude jeho výskyt vyšší při převodu do jazyka A. Tento předpoklad se však nepotvrdil.

V případě úspornosti reformulace byla celková frekvence použití srovnatelná, nicméně při tlumočení do jazyka A se častěji objevovalo vypuštění redundantní informace, což pravděpodobně také souvisí s Gilovou teorií úsilí. Naopak akronyma se vyskytla pouze při převodu do češtiny. Tento rozdíl však nepovažujeme za relevantní, neboť při převodu do češtiny se objevilo více situací, kdy bylo možné akronymum použít.

Transference se vyskytla pouze při tlumočení z francouzštiny, což má zřejmou příčinu, o níž jsme hovořili v části o této strategii (viz 3.2.6.).

Vzhledem k vysoké poučenosti adresátů nebylo nutné používat kulturně přizpůsobených výrazů ani doplňovat informace či pojmy vysvětlovat. Proto se strategie kulturní ekvivalent a doplňující informace celkově objevovaly zřídka a ani v četnosti jejich použití do jazyka A a jazyka B jsme nezaznamenali relevantní rozdíly. Jsme nicméně přesvědčeni, že v případě méně poučených posluchačů, by se tyto dvě strategie objevily mnohem častěji.

tabulka III.

STRATEGIE	čj-fj absolutní četnost	fj-čj absolutní četnost	čj-fj relativní četnost %	fj-čj relativní četnost %	absolutní rozdíl	relativní rozdíl¹
kodifikovaný překlad	66	56	38	34	10	8
doslovný překlad	30	44	18	26,5	-14 ²	-19
vynechání	31	22	18	13	11	21
funkční ekvivalent	27	24	16	14,5	3	6
úspornost reformulace	11	12	6,5	7	-1	4
kulturní ekvivalent	2	3	1	2	-1	20
doplnění informace/ vysvětlení	3	1	2	(0,6)	2	50
transference	0	4	0	2,5	-4	100
celkem	170	166	99,5	100,1		

¹ Relativní rozdíl je procentuální vyjádření absolutního rozdílu v poměru k celkovému výskytu dané strategie. Výsledky jsou však relevantní pouze pro větší množství vzorků, proto je v případě posledních tří strategií udáváme pouze orientačně, neboť při větším počtu vzorků by se poměr změnil.

² Jako výchozí hodnotu si bereme údaje týkající se tlumočení do francouzštiny. Číslo označeno znaménkem minus tedy označují strategie, které se vyskytly častěji při převodu do češtiny.

4. ZÁVĚR

Diplomová práce se zaměřila na kulturní aspekty v procesu tlumočení, především jejich vliv na tlumočnické strategie při převodu kulturně vázaných institucionálních pojmů.

Nejprve jsme tuto problematiku pojali v širších souvislostech z interdisciplinárního úhlu pohledu. Definovali jsme pojem kultura obecně, rozebrali kulturní aspekty Evropské unie a zamýšleli se nad kulturními vlivy a rozdílností jazykově-kulturních společenství v procesu tlumočení a nad rolí tlumočnicka jako zprostředkovatele mezikulturní komunikace.

V další části jsme na základě jazykovědných prací vytvořili vlastní klasifikaci institucionálních pojmů Evropské unie a uvedli toto třídění do souvislostí mezinárodních organizací.

Podrobně jsme rozebrali Newmarkův model překladatelských postupů pro převod kulturně vázaných institucionálních pojmů a aplikovali ho na tlumočení. Dále jsme z hlediska převodu institucionálních pojmů zpracovali tlumočnické modely Daniela Gila a Rodericka Jonese a provedli syntézu těchto tří modelů, na jejímž základě jsme vyabstrahovali osm tlumočnických strategií vhodných pro převod institucionálních pojmů (kodifikovaný překlad, doslovný překlad, vynechání, úspornost reformulace, funkční ekvivalent, doplňující informace, kulturní ekvivalent a transferenci).

V empirické části jsme se pak rozborem četnosti použití pokusili prokázat účinnost těchto strategií a potvrdit hypotézu, dle níž budou tlumočníci při tlumočení do mateřského jazyka používat

jiné strategie než při „retouru“ do aktivního cizího jazyka. Tato hypotéza vycházela ze skutečnosti, že při „retouru“ musí tlumočnick brát ohled na adresáty z kulturně mnohem rozmanitějších prostředí a bude se proto pravděpodobně více uchýlovat k obecnějšímu vyjádření či doplnění informace.

První část výzkumu, v níž jsme kvalitativně i kvantitativně rozebrali strategie, které tlumočníci použili při autentickém tlumočení projevů z Evropského parlamentu, potvrdila relevanci námi vybraných strategií. V druhé části výzkumu jsme srovnali frekvenci výskytu těchto strategií při tlumočení do jazyka A a do jazyka B. Konstatovali jsme rozdíly v četnosti výskytu, které však vycházely ze specifík samotného procesu tlumočení, byly způsobeny odlišným využíváním procesní kapacity, nikoli kulturními rozdíly mezi účastníky komunikace.

Nepotvrzení hypotézy vysvětlujeme kulturní jednotností účastníků analyzovaných komunikačních aktů a jejich dobrou znalost problematiky Evropské unie. Jsme však přesvědčeni, že v kulturně více diferenciovaném kontextu by se vliv kulturních faktorů na tlumočnické strategie projevil výrazněji.

Vliv kultury na tlumočení považujeme za nosné téma a doporučujeme proto prohloubení výzkumu v této oblasti.

5. SHRNU TÍ

Jana Ďoubalová - Kulturní dimenze originálu a její převedení při simultánním tlumočení do mateřského jazyka a při tlumočení do aktivního cizího jazyka.

Tato diplomová práce rozebírá vlivy kultury na tlumočení, konkrétně pak na tlumočnické strategie při převodu institucionálních pojmů.

Kultura je komplexní společenský jev, který určuje naše chápání vnějšího světa. Členové jednotlivých kulturních společenství sdílejí stejný způsob života a hodnoty, kterými se liší od jiných kulturních společenství, přičemž hlavním jednotícím prvkem a vnější projevem těchto společenství je jazyk.

Definujeme-li tlumočení jako zprostředkování mezikulturní komunikace, je zřejmé, že tlumočnick musí disponovat rozsáhlými znalostmi kultur, mezi jejichž jazyky pracuje, a rovněž chápat složité procesy, které v mezikulturní komunikaci probíhají.

Tato práce se zaměřuje jak na kulturu všeobecně a na vztahy mezi kulturou, jazykem a myšlením, tak i konkrétněji na kulturní souvislosti Evropské unie, na vlivy rozdílů kulturně-jazykových společenství při tlumočení pro EU a mezinárodní organizace obecně a na multikulturní aspekty tlumočení při „retouru“ do cizího aktivního jazyka.

Práce sleduje vlivy kultury na převod institucionálních názvů, které nejprve pro své účely definuje a třídí, a následně na

základě syntézy jednoho překladatelského a dvou tlumočnických modelů navrhuje vhodné tlumočnické strategie pro jejich převod. Empirická část práce má prokázat účinnost navrhaných strategií a rovněž potvrdit hypotézu, dle níž bude tlumočnick používát kvůli odlišnému kulturnímu pozadí účastníků komunikačního aktu jiné strategie při tlumočení do mateřského jazyka a při převodu do aktivního cizího jazyka.

Podrobný rozbor autentických tlumočnických výkonů z Evropského parlamentu dokazuje relevanci navrhaných strategií.

Rozdíly ve frekvenci jejich použití při tlumočení do mateřského jazyka a při tlumočení do cizího aktivního jazyka byly však vzhledem ke kulturně relativně jednotnému prostředí způsobeny spíše obtížemi vyplývajícími z procesu tlumočení, než kulturní rozdílností.

Jsme nicméně přesvědčeni, že kultura má na proces tlumočení významný vliv, který se však plně projeví pouze v situaci, kdy mezi účastníky komunikace existují hlubší kulturní rozdíly.

6. RESUME

Jana Ďoubalová - Culture et Interprétation (Les différences culturelles et leurs influences dans l'interprétation vers la langue maternelle et vers la langue étrangère active)

Ce mémoire porte sur l'influence des différences culturelles dans l'acte d'interprétation ou, plus concrètement, dans le choix des stratégies de l'interprète traduisant les noms et concepts institutionnels entre différentes cultures.

Phénomène social complexe, la culture détermine notre appréhension du monde environnant. Les membres d'une même communauté culturelle partagent les mêmes valeurs, les mêmes modes de vie et la même langue, la langue étant ce qui permet le mieux d'exprimer et de véhiculer l'identité culturelle d'une communauté.

Si nous définissons l'interprétation comme une médiation inter-culturelle, il en découle que l'interprète doit avoir un large corps de connaissances des cultures entre lesquelles il assure la communication. Il doit aussi comprendre les mécanismes complexes, souvent implicites, qui se déclenchent lors d'une communication inter-culturelle.

Tout d'abord, nous approchons la culture d'un point de vue global. Nous traitons des rapports entre la culture, la langue

et la pensée humaine, le contexte culturel de l'Union européenne, l'impact des différences culturelles sur le travail d'interprète pour l'UE et pour les organisations internationales en général.

Nous abordons aussi le multiculturalisme dans l'interprétation vers la langue étrangère active (retour) et dans le relais.

Nous définissons l'expression „noms et concepts institutionnels" qui fait l'objet de notre analyse empirique et nous mettons en avant les stratégies auxquelles l'interprète aura recours pour résoudre les difficultés liés à la traduction de ces noms et concepts.

Ensuite, l'étude empirique a pour objectif de prouver l'efficacité de ces stratégies et de confirmer ou infirmer l'hypothèse selon laquelle l'interprète aurait recours à des stratégies différentes lorsqu'il travaille vers sa langue maternelle (langue A) et lorsqu'il travaille vers sa langue étrangère active (langue B).

L'analyse détaillée des performances authentiques des interprètes travaillant pour le Parlement européen a prouvé le bien-fondé des stratégies proposées par l'auteur. Nous avons pu constater certaines différences quant à la fréquence d'utilisation des stratégies lors de l'interprétation vers la langue A ou vers la langue B. Ces différences sont néanmoins liées plutôt au processus d'interprétation en tant que tel (notamment le modèle d'effort de Daniel Gile) qu'aux différences culturelles.

Nous expliquons cela par une relative unité culturelle des participants dans les actes de communication analysés.

Nous restons néanmoins convaincue que le paysage culturel a une grande influence sur l'acte d'interprétation et qu'il serait utile d'approfondir la recherche dans ce domaine.

7. SUMMARY

Jana Ďoubalová - Culture and Interpreting - Cultural factors in Interpreting into the Mother Tongue and into a Foreign Active Language.

In this paper we analyze the impact of cultural differences on the strategies an interpreter uses when working into his/her mother tongue (A-language) and into his/her foreign language (B-language), with particular focus on the rendering of institutional names and concepts.

Culture is a complex social phenomenon that determines our way of thinking and our worldview. A cultural community defines itself in terms of its values, way of life and language, the latter being the chief marker of its identity.

Since interpreting is a form of cross-cultural communication, the interpreter should have a large body of cultural knowledge and understand the complex mechanisms that take place during cross-cultural communication.

First, we focus on culture in general, on the relationship between culture, language and thought, and more specifically on cultural aspects of the European Union, on the impact of cultural differences in interpreting for the EU, and on the multiculturalism involved in relay interpreting into the B-language. We then define for our purposes the expression

"institutional names and concepts" and put forward strategies that may be used for interpreting them.

The objective of our research is to prove the validity of the proposed strategies and to confirm or refute our assumption that interpreters will use different strategies when working into their A-language and when providing relay into their B-language.

The validity of the strategies we propose is confirmed by the results of our detailed analysis of authentic performances of interpreters in the European Parliament.

Differences we detected in the strategies used in interpreting into the A-language and into the B-language may be attributable more to the factors inherent in the process of interpretation itself (particularly the differences in the use of interpreters' processing capacity in terms of Gile's effort model) rather than to the differences of cultural background of the participants. This can be explained by the relative cultural homogeneity of the audience.

We are nonetheless convinced that culture has a significant influence on interpreting though cultural differences are clearly manifested only in a culturally heterogeneous interpreting situation.

We suggest that more research is carried out in this particular field.

POUŽITÁ LITERATURA

Akademický slovník cizích slov. 1995. Praha: Academia

ČEŇKOVÁ, I. a kol. 1988. *Teoretické aspekty tlumočení.* Praha. AUC Monographia XCIX

ČEŇKOVÁ, I. 2001. *Teorie a didaktika tlumočení I.* Praha: FF UK Desktop Publishing

BARTHES, R. 1984. *Le bruissement de la langue, Essais critiques IV.* Paris. Éditions du Seuil

BARTHES, R. 1978. *Leçon, (Leçon inaugurale de la chaire de sémiologie littéraire du Collège de France).* Paris. Éditions du Seuil.

BERNARD, A., SPENCER, J. 1996. *Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology.* London & New York. Routledge

BUDIL, I.T. 2003. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie.* Praha. Triton

ČERNÝ, J. 1996. *Dějiny lingvistiky.* Votobia

ČERNÝ, J., HOLEŠ, J. 2004. *Sémiotika.* Praha. Portál

DI GIOVANNI, E. Cultural Otherness and Global Communication in Walt Disney Films at the Turn of the Century. In: *The Translator*, Volume 9, Number 2, 2003, str. 207-223

DAVIES, E.E. 2003. A Goblin or a Dirty Nose? The Treatment of Culture-Specific References in Translation of the Harry Potter Books. In: *The Translator*, Volume 9, Number 1

FOUCAULT, M. 1971. *L'ordre du discours.* Paris. Gallimard

- GHEIST, B.** 1992. *Sociologický slovník*. Victoria Publishing
- GIDDENS, A.** 1999. *Sociologie*. Argo
- GILE, D.** 1995. *Basic concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. J. Benjamins Publishing, Translator Library vol.8
- GILE, D.** 1995. *Regards sur la recherche en interpretation de conference*. Lille: Presses universitaires de Lille.
- GILE, D.** 1998. *Conference and simultaneous interpreting*. In: BAKER, M. (ed) *Routledge encyclopedia of translation studies*. London: Routledge, 1998, p. 40-45.
- GILE, D.** et al. 2001. *Getting started in interpreting research*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins
- GROMOVÁ, E., MUGLOVÁ, D.** 2005. *Kultúra, Interkulturalita, Translácia*. Filozofická fakulta, Nitra
- GUNTEN, B., MARTIN, A., NIOGRET, M.** *Les institutions de la France*. Paris: Nathan
- Encyclopedie Universalis 2000, elektronická verze*
- HATIM, B., MASON, I.** 1987. *The translator as Communicator*. London and New York: Routledge.
- HERBERT, J.** 1952. *The Interpreter's Handbook*. Genève: Université de Genève, 1952.
- HIETARANTA, P.** 2002 *Culture, Change, and Translation*. In: *Translatologica Pragensia VII*. AUC-Philologica 1
- HO, G.** 2004 *Translating Advertisement across Heterogeneous Cultures*. In: *The Translator. Vol. 10, Number 2*

HOFSTEDE, G. 1999. *Kultury a organizace: software lidské mysli: Spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití.* Praha. FF UK

HOUSE, J. 1981. *A model for Translation Quality Assessment.* Tübingen: TBL, Gunter Narr.

HOUSE, J., BLUM-KULKA, S. (eds.) 1986. *Interlingual and Intercultural Communication.* Tübingen: Narr.

CHOI, J. 1991. Les différences socio-culturelles et leur traitement en interprétation. In: M. Lederer et F. Israel (eds.). *La liberté en traduction.* Paris : Didier Erudition

JANDOUREK, J. 2001. *Sociologický slovník.* Portál

JAROLÍM, V. 1999. *Tlumočení s pilotáží.* Dipl. práce ÚTRL FF UK.

JONES, R. 1998. *Conference Interpreting Explained.* Manchester: St.Jerome Publishing

JUNKVIRTOVÁ, J. 2005. *Překlad institucionym v oblasti zdravotnictví.* Dipl. práce ÚTRL FF UK

KEESING, R.M., STRATHERN, A.J. 1998. *Cultural Anthropology: A Contemporary Perspective.* Harcourt Brace College Publishing

KOSKINEN, K. 1994. Institutional Illusions, Translating in the EU Commission. In: *Translation as Intercultural Communication.* Prague John Benjamins

KUMSTÁTOVÁ, V. 2000. *Tlumočení s pilotáží.* Dipl. práce ÚTRL FF UK.

LAMBERT, J. 1993 Translation, Societies and the Shift of Values. IN: *Folia Translatologica, Vol.2*

- LAZAROVA, D.** 1997. The Role of Context Knowledge in Simultaneous Interpreting. In. *Folia Translatologica* 5
- LEDERER, M.** 1990. *Etudes traductologiques*. Paris: Minard
- LENSKI, G., LENSKI, J., NOLAN, P.** 1991. *Human societies, An Introduction to Macrosociology*. Graw-Hill, Inc.
- LEVI - STRAUSS, C.** 1973. *Anthropologie structurale*. Paris. Librairie Plon
- L'Europe, 25 pays, une histoire*. 2004. Le Monde et Éditions Librio
- MACKINTOSH, J.** 1995. A Review of Conference Interpretation: Practice and Training. *Target*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, 1995, vol. 7, no. 1
- MALINOWSKI, B.** 1968. *Une théorie scientifique de la culture et autres essais*. Francois Maspero
- MOSER, P.** 1996. Expectations of users of conference interpretation. *Interpreting*, vol. 1, no. 2. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins
- MURPHY, R.F.** 2006. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha, Sociologické nakladatelství
- NEWMARK, P.** 1988. *Approaches to Translation*. Prentice Hall International (UK)
- NEWMARK, P.** 1988a. *A Textbook of Translation*. New York, Prentice Hall
- NEWMARK, P.** 1991. *About Translation*. Multilingual Matters 74

- NIDA, E.A.** 2001. *Context in translating*. Amsterdam. Philadelphia: Benjamins
- POCHMANOVÁ, J.** 1998. *Obraz mimojazykové skutečnosti v překladu názvů českých institucí do angličtiny*. Dipl.práce, ÚTRL FF UK
- RADINA, O.** 1977. *Francouzština a čeština - systémové srovnání dvou jazyků*. Praha: SPN
- SAPIR, E.** *Anthropologie (2. Culture)*. Paris. Les Éditions de Minuit
- SAPIR, E.** 1921. *Language: An introduction to the Study of Speech*. New York: Harcourt Brace & Company
- SCHAFFNER, Ch.** Establishing Common Ground in Bilateral Interpreting. In. *Folia Translatologica* 5
- SCHAFFNER, Ch., BEVERLY, A.** 1994: Translation as intercultural communication - Contact as conflict. IN: *Translation as Intercultural Communication*. Prague: John Benjamins
- SELESKOVITCH, D., LEDERER, M.** 1989. *Pédagogie raisonnée de l'interprétation*. Paris: Didier
- SELESKOVITCH, D., LEDERER, M.** 1986 *Interpréter pour traduire*. Paris: Didier
- SELESKOVITCH, D.,** 1986. *L'interprète dans les conférences internationales*. Paris: Minard
- STURGE, K.** 1997. Translation Strategies in Ethnography. In: *The Translator*, Volume 3, Number 1
- ŠÍPALOVÁ, I.** 2001. *Strategie v simultánním tlumočení podle typu textu*. Rigorózní práce, ÚTRL FF UK

TIMAROVÁ, Š. 2003. *Proces zpracování informace v konsektivním a simultánním tlumočení*. Dipl. práce, ÚTRL FF UK

TOMMOLA, J. ed. 1995. *Topics in Interpretation Research*. University of Turku: Centre for Translation and Interpreting.

Velký sociologický slovník. 1996. Praha. Karolinum

VINAY, J. P., DALBERNET, J. 1997. *Stylistique comparée du français et de l'anglais*. Paris: Didier

WIERBICKA, A. 2003. *Cross-cultural pragmatics*. Berlin / New York: Mouton de Gruyter

WOLF, M. 1994. Translation as a process of power: Aspects of cultural anthropology in translation. IN: *Translation as Intercultural Communication*. Prague. John Benjamins

PŘÍLOHY

V příloze přikládáme přepisy projevů a jejich tlumočení¹, CD s diplomovou prací a CD s nahrávkami analyzovaných projevů.²

¹ V některých případech jsme se setkali s technickými potížemi, kdy například nebyl slyšet začátek původního projevu nebo tlumočení. Na takové případy upozorňujeme přímo v prepisech

² Některé nahrávky jsou zhoršené zvukové kvality.

PŘÍLOHA 1

PROJEV 1C - ŠPIDLA (HIV / AIDS), 30.11.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>Vážený <u>pane předsedající</u>, vážené dámy, vážení pánové,</p> <p>v posledních letech bylo v obecném úsilí v boji proti epidemii HIV/AIDS dosaženo slibného pokroku. Včetně lepšího přístupu k účinné léčbě a k programům prevence.</p> <p>Nicméně počet lidí nakažených virem HIV nebo umírajících na následky nemoci AIDS nadále roste. Ke konci roku 2006 je virem HIV nakaženo téměř 40 miliónů osob, což je o 2,6 miliónu více ve srovnání s koncem roku 2004.</p> <p>Odhaduje se, že v samotném roce 2006 bylo virem HIV nově nakaženo 4,3 miliónu osob, dospělých i dětí. Což je o 400 000 více než před dvěma lety.</p> <p>V popředí epidemie je nadále subsaharská Afrika. Více než 63 procent všech dospělých nakažených HIV žije v současnosti v zemích subsaharské Afriky, z čehož 33 procent v jižní Africe. Největší nárůst za poslední dva roky byl však zaznamenán ve východní Asii, východní Evropě a střední Asii, kde za uvedené období stoupl počet nakažených virem HIV o 21 procent.</p> <p>Pokračující nárůst počtu nevyhlášených infekcí ve většině členských států <u>Evropské unie</u> a výsledky <u>průzkumu Eurobarometru</u> z roku 2005 podtrhují naléhavou potřebu zvýšit úroveň znalostí o epidemii v rámci <u>Evropské unie</u> a v sousedních zemích a dále posílit programy prevence v této</p>	<p><u>Monsieur le président</u>, Mesdames, Messieurs,</p> <p>depuis quelques années, la lutte contre l'épidémie du SIDA a progressé. En particulier, en ce qui concerne la prévention mais également en ce qui concerne la thérapie.</p> <p>Néanmoins le nombre de séropositifs continue à augmenter. Fin 2006, nous comptons 40 millions de séropositifs, 2,6 millions de plus que fin 2004.</p> <p>D'après les estimations, rien que pour l'année 2006, 4,2 millions d'adultes et d'enfants ont été infectés. 400 000 de plus qu'il y a deux ans.</p> <p>La plupart de séropositifs se trouvent en Afrique, 63 pour-cent, 33 pour-cent de ces personnes vivant en Afrique australe.</p> <p>La croissance la plus importante se retrouve en Asie et en Europe de l'Est, où le nombre de séropositifs a augmenté de 21 pour-cent au cours des deux dernières années.</p> <p>Dans la plupart des états membres de l'<u>Union Européenne</u>, selon les <u>enquêtes</u> menée en 2005, il apparait qu'il faut faire un travail supplémentaire d'information et de sensibilisation, qu'il faut accentuer le travail de prévention.</p>

<p>oblasti. Priority v oblasti posílení prevence, léčby a péče v tomto konkrétním regionu stanoví strategie, kterou přijala Komise v roce 2005.</p>	<p>La prévention est pour cette raison une des priorités du plan d'action de la Commission élaboré en 2005.</p>
<p>I přes tato znepokojivá čísla lze konstatovat, že v několika afrických a karibských zemích i v určitých oblastech jižní Asie došlo ke snížení výskytu HIV. Čili je možné trend změnit.</p>	<p>Dans certains pays ACP, de même que dans certaines régions d'Asie, nous constatons d'ailleurs un recul de nombre de séropositifs. Ce qui prouve qu'il est possible d'agir et qu'il est possible de faire baisser ces chiffres.</p>
<p>Na celém světě žije dnes tolik žen nakažených virem HIV jako nikdy předtím. V samotném roce 2006 dosáhl počet nakažených žen 17,7 miliónu s nárůstem vyšším než milión případů za poslední dva roky.</p>	<p>Le nombre de femmes séropositives est très important. En 2006, 17,7 millions de femmes ont été infectées. Et c'est un million de plus que ces deux dernières années.</p>
<p>V subsaharské Africe je situace ještě horší. 60 procent dospělých osob, 15 let a více, nakažených virem HIV, jsou ženy. Vedle biologických faktorů se na skutečnosti, že ženy a dívky jsou mnohem náchylnější; pokud jde o nakažení virem HIV, podílí také sociální a ekonomické hledisko. A to v důsledku nerovnosti pohlaví a opomíjení jejich práv. Zrovnoprávnění žen je zásadní sociální výzvou a nezbytným předpokladem pro spravedlivý rozvoj a zvýšenou prevenci proti HIV.</p>	<p>60 pour-cent de la population adulte en Afrique infectée sont des femmes. Donc il faut un outil, un facteur biologique pour expliquer ce phénomène mais il faut mentionner également la composante socio-économique. En raison d'ignorance des droits des femmes et des enfants (?) l'égalité, le respect des droits de femmes constitue donc par conséquent une façon de lutter contre le SIDA.</p>
<p>K tomu, aby byl dívkám a ženám na celém světě zajištěn přístup k sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví, je potřeba v rozvojových zemích posílit zdravotní služby s cílem poskytovat jako součást komplexního balíčku dobrovolné poradenství a testování, léčbu, péči a podporu.</p>	<p>La santé reproductive pour les femmes et les jeunes filles constitue une priorité. En particulier dans le cadre des programmes de prévention et de dépistage.</p>
<p>Přístup k léčbě a péči se v posledních letech významně zlepšil, přičemž ve většině zemí byl na počátku na velmi nízké úrovni. Díky rozšířenému poskytování antiretrovirální</p>	<p>L'accès aux soins s'est amélioré au cour de ces dernières années. C'est une réalité. L'accès aux médicaments antirétroviraux est plus facile, cela a permis de sauver deux millions de vies au</p>

léčby bylo za téměř čtyři roky zachráněno na dva milióny životů a v samotných zemích subsaharské Afriky byla přibližně u 8 tisíc osob zahájena léčba. Nicméně přes tento pozitivní vývoj je situace znepokojivá a vyžaduje zvýšenou pozornost mezinárodního společenství.

Evropská komise poskytuje partnerským zemím v Africe a dalších oblastech intenzivní pomoc zaměřenou na boj proti epidemii prostřednictvím integrované prevence, léčby a péče.

K HIV / AIDS však nelze přistupovat jako k individuálnímu problému, protože tato infekce zvýrazňuje všechny hlavní problémy rozvojových zemí. Omezený přístup k základním sociálním službám, nerovnost pohlaví a nerovné rozdělení zdrojů. Špatná správa věcí veřejných a nízká úroveň hospodářského a technologického rozvoje.

HIV/ AIDS je úzce spjata s dalšími dvěma nakažlivými a s chudobou souvisejícími nemocemi - malárií a tuberkulózou. HIV / AIDS lze úspěšně čelit jen pokud budou partnerské země proti této nemoci bojovat v kontextu úsilí snížit chudobu.

Integrovaný přístup k HIV/AIDS je hlavní zásadou evropského politického rámce přijatého v roce 2004 a evropského akčního programu boje proti HIV/AIDS, malárii a tuberkulóze přijatého o rok později.

Implementace evropského akčního programu vyžaduje koordinované zásahy Komise jak na úrovni států, tak na celosvětové úrovni, přitom to jsou právě partnerské země, kdo nejlépe rozhodne, jak nejefektivněji rozdělit zdroje

cours de ces dernières années. Dans les pays de l'Afrique subsaharienne 800 000 personnes supplémentaires ont eu accès à ces médicaments. Ceci dit, la situation reste préoccupante.

L'Union Européenne fournit une aide importante aux pays africains. Pour leur permettre de mieux lutter au niveau de la prévention et du traitement.

Le SIDA n'est pas un problème individuel. C'est un problème de société, c'est un problème qui concerne des pays entiers. C'est un problème qui renvoie toujours à l'inégalité d'accès à la prévention et aux soins.

Cette épidémie est en lien directe avec la pauvreté et avec d'autres maladies comme par exemple le paludisme et la tuberculose. On ne peut lutter d'ailleurs que si la lutte est une lutte globale contre ces maladies et la pauvreté.

La lutte contre le SIDA doit se faire donc dans un contexte plus général. Le programme cadre de 2005 qui porte sur le SIDA, le paludisme et la tuberculose.

Et la Commission et les états membres doivent unir leurs efforts dans cette lutte étant entendu que ce sont les pays partenaires bénéficiaires qui doivent se fixer les priorités, qui sont les mieux à même de voir

<p>účinným, spravedlivým a transparentním způsobem mezi jednotlivé iniciativy.</p> <p><u>Komise</u> v průběhu let(u) zvyšovala a zvyšuje své příspěvky na boj proti HIV / AIDS ve všech rozvojových zemích a zejména v Africe, kde partnerským zemím poskytuje pomoc prostřednictvím rozpočtové podpory v jejich úsilí čelit strukturálním faktorům podporujícím epidemie HIV, jako je reforma zdravotní péče a krize v oblasti lidských zdrojů ve zdravotnickém odvětví.</p> <p><u>Komise</u> zároveň do boje proti HIV /AIDS v rozvojových zemích investovala významnou částku prostřednictvím <u>Globálního fondu pro boj proti HIV/AIDS, tuberkulóze a malárii</u> v celkové výši 522 miliónů euro v pěti letech, jakož i prostřednictvím dalších iniciativ.</p> <p>V průběhu roku 2006 byla role <u>Komise</u> v <u>Globálním fondu</u> plně potvrzena volbou <u>člena správní rady z řady Evropské komise</u> na místo <u>místopředsedy fondu</u>.</p> <p><u>Komise</u> stojí již tradičně v čele úsilí o zlepšení přístupu k antiretrovirální léčbě v rozvojových zemích a k plnému zpřístupnění léčby a péči těm potřebným do roku 2010. <u>Evropská komise</u> zastávala zásadní roli při snižování ceny farmaceutických výrobků, v některých případech došlo ke snížení až o 98 procent.</p> <p>Prostřednictvím zavádění stupňovitého cenového mechanismu, který umožňuje rozvojovým zemím zaplatit za patentované léky nižší ceny a zároveň ochraňuje výrobce před opětovným dovozem těchto výrobků zpět na výnosné rozvinuté trhy.</p>	<p>quelles sont les initiatives concrètes qui doivent être mises en route.</p> <p>La <u>Commission</u>, quand à elle, a augmenté sa dotation pour les pays en développement. Cette somme est assez considérable. Les sources financières attribuées aux pays partenaires ont augmenté. Nous avons mis en place une série de mesures structurelles, par exemple réforme des systèmes de santé que nous encourageons.</p> <p>La <u>Commission</u> consacre beaucoup d'argent à cette lutte contre le SIDA dans le cadre du <u>Fond mondial, crée pour lutter contre le SIDA et la tuberculose</u>. 522 millions aux cours de ces dernières années.</p> <p>En 2006, la <u>Commission</u> a confirmé son engagement. Et un <u>responsable de la Commission</u> a été élu <u>vice-président du Fond mondial pour la lutte contre le SIDA</u>. C'est-à-dire que l' action de la commission est reconnue.</p> <p>L' <u>action</u> est prévue et garantie jusqu'à 2010, tout cela a d'ailleurs permis de réduire le coût des médicaments. Dans certains cas, le prix des médicaments a baissé de 98 pour-cent.</p> <p>Nous avons des mécanismes modulés qui permettent aux pays concernés de faire des économies sur l'achat de ces médicaments. Ces dispositions interdisent également les réexportations de médicaments.</p>
--	--

<p>Také v rámci <u>WTO</u> <u>Evropská komise</u> podporuje <u>zajištění</u> práv v nejchudších zemích s omezenou výrobní kapacitou na dovoz levných generických léků vyrobených s nucenými licencemi.</p>	<p>Dans les pays dans lesquels la production, la capacité de production est limitée, il est possible désormais d'importer des génériques. C'est l'action également de la <u>Commission</u>.</p>
<p><u>Komise</u> rovněž zvyšuje investice do výzkumu a vývoje očkovacích látek a dalších nástrojů prevence, jako například mikrobicidů, s cílem rozšířit stávající spektrum mechanismů prevence proti HIV.</p>	<p>Ces médicaments sont produits, sont distribués plus exactement avec l'aide de la <u>Commission</u>.</p>
<p>V tomto úsilí bude <u>Komise</u> pokračovat s cílem plně zpřístupnit prevenci a léčbu všem potřebným do roku 2010.</p>	<p>La <u>Commission</u> entend poursuivre ce type d'efforts, l'objectif étant d'accélérer la prévention et le traitement, afin que toutes les personnes malades et infectées aient accès à ces soins d'ici 2010.</p>
<p>Jak již bylo zmíněno, <u>Komise</u> se společně se členskými státy zavázala bojovat proti pandemii HIV / AIDS prostřednictvím souboru opatření zaměřených na prevenci, léčbu, podporu a péči.</p>	<p>La <u>Commission</u> maintient son engagement dans la lutte contre le SIDA grâce à une série de mesures de prévention et de traitement et d'information.</p>
<p>Jsme si plně vědomi, že dosáhnout konečného cíle, kterým je generace bez nákazy AIDS, není možné bez přijetí silného politického závazku, <u>zajištění informovaného vedení a zvýšení přidělení prostředků na světové, národní i místní úrovni.</u></p>	<p>Nous n'ignorons pas que l'objectif que nous nous sommes fixé sera difficile à atteindre, notre objectif étant d'avoir une nouvelle génération qui ne souffrira plus de SIDA. Ce sera une tâche difficile. Il faut une politique global intégrée, cela passe également par une augmentation de la dotation de différents pays et de la <u>Commission</u>.</p>
<p>Stojíme před obrovskou výzvou, kterou je další pokrok v boji proti HIV/AIDS a zajištění toho, že prevence a léčba budou plně přístupné všem, kteří je potřebují, do roku 2010.</p>	<p>Voilà alors quelles sont nos priorités, prévention, traitement pour tous, c'est les éléments déterminants de notre stratégie. Etant entendu qu'il convient de mettre à la disposition maintenant à tous des médicaments de deuxième génération.</p>
<p>Naléhavě potřebujeme vyváženější strategii ke zvyšování prevence a léčby a k zajištění přístupu k cenově dostupné léčbě. Zejména pokud jde o patentované léky druhé řady, je zapotřebí</p>	

<p>mobilizovat politickou vůli <u>Evropy</u>.</p> <p>Je třeba těsněji spolupracovat s farmaceutickým průmyslem a zaměřit se jak na rozvoj nových metod prevence, zejména na mikrobicidy, které ženám poskytují více možné prevence, tak na cenovou dostupnost nových přípravků pro léčbu.</p> <p>Je potřeba nadále stimulovat výzkum vedený farmaceutickým průmyslem a rozvoj očkovacích látek proti HIV / AIDS a dalších výrobků.</p> <p>Na konec se musíme ujistit, že partnerským zemím bude zpřístupněno dlouhodobé a předvídatelné financování, aby jim napomohlo v boji proti epidemii HIV / AIDS.</p> <p><u>Evropská komise</u> bude v tomto ohledu nadále pracovat na široké škále finančních nástrojů jak na úrovni jednotlivých zemí, tak na celosvětové úrovni včetně Globálního fondu pro boj proti HIV/AIDS, tuberkulóze a malárii.</p> <p>Potřebujeme však silnou podporu a spolupráci všech institucí Evropské unie včetně Evropského parlamentu, které jsou zodpovědné za každoroční rozdělování finančních zdrojů.</p> <p>V oblasti boje proti HIV / AIDS máme příležitost dosáhnout lepších výsledků, ale potřebujeme k tomu politickou vůli.</p> <p>Evropská komise pevně věří, že dosažení konečného cíle, kterým je generace bez nákazy AIDS a poskytování léčby a péče všem potřebným, je uskutečnitelné.</p>	<p>Cela passe par une coopération étroite avec l'industrie pharmaceutique, en particulier dans le domaine de la prévention et de nouveaux médicaments. Il faut agir également au niveau de la fixation des prix de ces médicaments.</p> <p>Et puis il faut promouvoir la recherche pour le développement d'un vaccin contre le SIDA.</p> <p>N'oublions pas non plus que les pays partenaires doivent pouvoir miser sur un financement, sur la durée, il faut mettre en place une vraie stratégie.</p> <p>La <u>Commission</u> étudie différents instruments de financement tant au niveau bilatéral qu'au niveau international.</p> <p>C'est ensemble que nous pouvons lutter contre cette maladie. Toutes les institutions de l'Union européenne doivent apporter leur contribution en la matière et donc le Parlement européen lui aussi en particulier dans le cadre du débat budgétaire annuel.</p> <p>Moi, je pense qu'on peut progresser dans la lutte contre le SIDA, c'est indéniable, à condition que nous en ayons la volonté politique.</p> <p>La Commission quand à elle est convaincue que nous pouvons atteindre cet objectif et éliminer le SIDA pour la prochaine génération.</p>
---	---

V rámci realizace tohoto cíle se
těším na spolupráci s Evropským
parlamentem.
Děkuji za pozornost.

Cet objectif est réaliste. Et je
compte sur vous.

Merci.

PROJEV 1F - DE KEYSER (Irák), 6.6.2005

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>Merci <u>Monsieur le Président</u>,</p> <p>on m'a dit «il faut tourner la page». Je la tourne. Je ne parlerai pas des charniers de Faludja, je ne parlerai pas des dizaines de victimes chaque jour, je ne donnerai pas de chiffres.</p> <p>de Je ne parlerai pas du ghetto où sont enfermés les ressortissants étrangers. Je ne parlerai pas des journalistes kidnappés ni de mes amis irakiens assassinés.</p> <p>Je ne parlerai pas cet Irak chaotique et libre qui ressemble souvent à un enfer. Je ne parlerai pas de l'effroyable corruption et du détournement des richesses pétrolières. Et, surtout, je ne dirai pas que, du début à la fin, cette guerre a été une tragique erreur. Je tourne la page.</p> <p>Mais, ne me demandez pas de dire que tout le peuple irakien qui résiste s'est transformé en terroristes. Des terroristes il y en a, oui, hélas ! Mais il y a aussi une insurrection populaire.</p> <p>Ne me demandez pas de fermer les yeux sur la gestion lamentable du conflit alors que Bush lui-même se fait attaquer sur ce point au sein de son propre parti.</p> <p>Ne me demandez pas de taire que de l'argent de <u>l'Union européenne</u> dort sans être dépensé dans le trust <u>de la Banque mondiale</u>, dirigée par Wolfowitz, alors que dans sa <u>résolution de septembre 2003</u>, le <u>Parlement</u> réclamait que tous ses dons soient gérés par <u>les</u></p>	<p>Děkuji, <u>pane předsedo</u>,</p> <p>bylo mi řečeno: „ Je třeba obrátit list.“ Já ho tedy obracím. Nebudu hovořit o tom, co se stalo ve Faludži, nebudu hovořit o desíti obětech každý den, nebudu dávat žádné údaje.</p> <p>Nebudu hovořit o ghettu, ve kterých žijí zahraniční občané, nebudu hovořit o odvěčených novinářích a mých přátelích, kteří byli zabití.</p> <p>Nebudu hovořit o tom, co často vypadá jako peklo, nebudu hovořit o strašlivé korupci a o tom, jakým způsobem jsou záporně využívány výnosy z ropy. Nebudu říkat, že od samého počátku byla tato válka tragickou chybou. Obracím list.</p> <p>Ale nechtějte po mně, abych říkala, že celý írácký list, který stojí v odporu, se přetavil v teroristy. Teroristé tady jsou, bohužel, ale je tady také lidové povstání.</p> <p>Nechtěje po mně, abych zavírala oči před špatným, hrůzným způsobem, jakým je tento konflikt řešen. Bush sám čelí kritice uvnitř vlastní strany.</p> <p>Nechtějte po mně, aby peníze z <u>Evropské unie</u> byly vedeny přes <u>Světovou banku</u> vedenou Wolfowitzem a přitom ve svém <u>usnesení z roku 2003</u> <u>Parlament</u> žádal, aby veškeré jeho peníze byly spravovány <u>OSN</u>.</p>

Nations unies.

Ne me demandez pas, Monsieur Dimitrakopoulos, vous qui avez été un excellent rapporteur, de faire encore un petit effort et d'oublier nos amendements 11, 12 et 13. C'est notre ligne rouge.

Pourquoi ? Mais tout simplement parce que les Irakiens nous regardent et nous lisent et qu'ils attendent de l'Europe de l'espoir mais aussi de la vérité.

Madame le Commissaire, vous avez eu des mots très justes et pleins de compassion et nous vous soutenons. Nous voulons reconstruire l'Irak, mais avec les Irakiens, pour les Irakiens et seulement pour eux.

Vy, pane Dimitrakopulosi, který jste byl skvělým zpravodajem, vy byste vlastně neměl zapomínat na naše pozměňovací návrhy 11, 12 a 13. To je naše červená linie.

Proč? Z jednoduchého důvodu. Iráčané se na nás dívají. Očekávají od Evropy naději, ale rovněž očekávají pravdu od Evropy.

Paní komisařko, vy jste hovořila velice správně a byla jste plna soucitu. My vás podporujeme. Chceme znovu obnovit Irák. Ale chceme tak učinit s Iráčany a pro ně a pouze pro ně.

PROJEV 2C - KOHLÍČEK - (letecká doprava), 7.9.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>(Vážení kolegové, milé kolegyně, Zimbabwe, to je bývalá Jižní Rhodesie. Režim, který zde vládne, by všude v <u>Evropě</u> byl považován - <i>technické obtíže, není slyšet začátek originálu</i>)</p> <p>za tvrdou osobní diktaturu. Po předání moci do rukou současných vládců byli farmáři z velkých farem rychle vyhnáni a země je stále na pokraji hladomoru.</p> <p>Mugabeho vláda proto pozvala opět do země tyto bílé potomky kolonialistů a farmy jim předala. Situace se tím rychle zlepšila. Dnes jsou opět postupně vyháněni, případně zabíjeni, přičemž vláda ani nezačala výuku zemědělců k racionálnímu hospodaření. Rovněž podpora <u>družstev</u> a zajištění podpory nákupu odpovídající techniky chybí. To jsou klíčové problémy v ekonomice.</p> <p>O politických problémech hovoří <u>návrh rezoluce</u>, který obsahuje některé nepřijatelné či poněkud diskutabilní návrhy.</p> <p>Protestují otevřeně proti hloupé výzvě směřované do Jihoafrické republiky bojkotovat Zimbabwe ve <u>světovém poháru FIFA</u>. To snad není míněno vážně? Rovněž nevím, proč v konstatování D deklarují autoři, že se hlavní politická opozice bohužel rozdělila v říjnu 2005 na dvě frakce.</p> <p>Pokud tímto konstatováním něco vytýkáme Mugabeho režimu, pak to ve své podstatě nechápu. Chceme-</p>	<p>Zimbabwe, vous savez, c'était jadis la Rhodésie du Sud.</p> <p>Le régime qui règne a été considéré partout en <u>Europe</u> comme une dictature pure et dure. Après la transmission du pouvoir dans les mains des hommes étant en pouvoir aujourd'hui, les grands fermiers ont été expulsés et le pays a été atteint par la famine.</p> <p>Le gouvernement de Mugabe incitait les descendants de ces blancs colonialistes à revenir dans le pays et leur a restitué les fermes. La situation s'est rapidement améliorée. Mais aujourd'hui ils sont à nouveau expulsés; voire tués. Et le gouvernement de Mugabe n'a pas commencé la formation des agriculteurs en matière de gestion rationnelle. Et elle ne soutient pas non plus les <u>coopératives</u>, n'achète pas le matériel agricole. Donc se sont les problèmes clés.</p> <p>Le <u>projet de résolution</u> traitant les problèmes politiques contient certaines propositions inacceptables qui devraient être discutées.</p> <p>Je conteste ouvertement contre l'appel inadéquat incitant la République Sud-Africaine de boycotter Zimbabwe au cours de la <u>coupe FIFA</u>. Ce n'est pas sérieux? J'ose espérer. Je ne comprends pas pourquoi les auteurs déclarent dans le point D que l'opposition politique principale s'est malheureusement en deux fractions en octobre 2005.</p> <p>Si par cette constatation nous faisons quelques reproches au régime Mugabe, dans ce cas là,</p>

li se skutečně ztrapnit, můžeme vyzvat místní šamany k tomu, aby vyschly řeky a Viktoriiny vodopády zmizely.

Ještě jednu poznámku k bodu 5 rezoluce. V některých státech Evropské unie se různých voleb účastnilo také extrémně málo voličů. Neuznáváme proto legitimitu takto zvolených zastupitelů, poslanců, senátorů, některých našich kolegů? Dovolte mi nad tímto bodem rezoluce vyslovit oprávněné zděšení. Při hlasování se skupina GUE/NGL na přijetí rezoluce podílet nebude.

Závěrem otázku pro komisaře. Pane komisaři, jak podpoříme vládu Jihoafrické republiky, kterou vyzýváme, aby lépe nakládala s uprchlíky ze Zimbabwe?

Děkuji za pozornost.

tout simplement, je ne comprends plus rien. Si nous voulons vraiment perdre la face, nous pouvons s'adresser aux sorciers locaux pour que les rivières s'assèchent et les chutes de Victoria disparaissent.

Encore une remarque concernant le point 5. Au cour des élections dans certains pays membres de l'Union Européenne, la participation des électeurs a été extrêmement faible. Est-ce que c'est une raison pour que nous ne reconnaissons pas la légitimité des élus? Permettez-moi d'être choqué par ce point. Le group GUE ne prendra pas part au vote.

Et encore une question au Commissaire, comment allons nous..... *(tlumočení z časových důvodů přerušeno)*

PROJEV 2 F – WURTZ (Irák), 6.6.2005

ORIGINAL	TLUMOCENÍ
<p>Monsieur le Président, Madame la Commissaire, Monsieur le Président du Conseil,</p>	<p>Pane předsedo, paní komisařko, pane předsedo Rady,</p>
<p>le rapport qui nous est soumis sur l'engagement de l'Union européenne en Irak estime, dès son <u>article 1</u>, je cite, que: «il faut se détacher des événements passés pour se tourner vers l'avenir». Autrement dit, motus sur la guerre, ses responsables et ses conséquences. Cette démarche me paraît éthiquement désinvolte, politiquement douteuse et stratégiquement illusoire.</p>	<p>zpráva, která nám byla předložena ohledně angažmá <u>Evropské unie</u> v Iráku, říká hned v <u>článku 1</u>, že je třeba se odpoutat od událostí minulosti a dívat se do budoucna. To znamená zavřít oči nad tím, kdo zapříčinil tuto válku a jaké jsou její důsledky. Mně to připadá opravdu strategicky iluzorní a politicky velice dubiózní.</p>
<p>Elle est éthiquement désinvolte. De quel droit pourrions-nous décider de passer par pertes et profits les indicibles souffrances que cette guerre a déjà imposées au peuple irakien, les 100 000 morts innocents, les destructions, l'insécurité absolue, les pénuries, l'humiliation de l'occupation?</p>	<p>Jakým právem bychom my měli rozhodnout o tom, že se vše bude odvíjet, pouze aniž bychom vzali v úvahu těch 100 000 nespravedlivě zemřelých. Všechny ty ztráty, které tato válka přinesla.</p>
<p>Rappelons une fois encore que cette guerre a été engagée contre la volonté de la communauté internationale et sur la base d'un double mensonge: l'existence en Irak de stocks d'armes de destruction massive et la présence d'<u>Al-Qaïda</u> dans le pays avant 2003.</p>	<p>Připomeňme ještě jednou, že tato válka byla zahájena proti vůli mezinárodního společenství a na základě dvojnásobné lži. To znamená, že v Iráku údajně existovaly zbraně hromadného ničení a v zemi operovala <u>Al-Káida</u> před rokem 2003.</p>
<p>Nous ne pouvons pas davantage tenir pour négligeable la légitime colère de nombre d'Américains, de Britanniques et d'autres contre leurs dirigeants, à qui ils n'entendent pas pardonner de les avoir trompés en les entraînant dans cette sanglante et peu glorieuse aventure.</p>	<p>Takže nemůžeme již zavírat oči před legitimní zlobou, kterou tisíce a milióny Američanů a Britů pocítují vůči svým vládám, které je zatáhly do této krvavé a málo slavné bitvy.</p>
<p>Occulter les origines du fiasco d'aujourd'hui serait en outre</p>	<p>Kdybychom zavírali oči před tímto fiaskem, bylo by to i politicky</p>

politiquement douteux. Les premiers responsables actuels de la Commission et du Conseil sont précisément ceux qui furent parmi les plus fervents soutiens du Président américain.

Imaginons que, par les hasards du calendrier, le récent sommet transatlantique ait dû être retardé de deux semaines. Nous aurions eu une photo saisissante de la rencontre: MM. Bush, Blair et Barroso, la quasi-reproduction du Sommet des Açores de 2003.

Et ils n'auraient rien à nous dire sur l'évaluation de ce que leurs décisions d'alors ont entraîné comme conséquences pour l'Europe et sur les leçons qu'ils en tirent aujourd'hui?

Ce serait trop facile, Monsieur Straw, de saluer l'esprit nouveau pour solder au passage un aussi lourd passif. Loin d'avoir permis d'éradiquer le terrorisme, cette guerre a transformé l'Irak, pour reprendre l'analyse de la CIA elle-même - je cite - en un laboratoire terroriste où les djihadistes viennent s'expérimenter au combat de rue, et ce pour peut-être douze ans encore, selon M. Rumsfeld. Vous avez des comptes à nous rendre!

Enfin, il me paraît illusoire de croire à la réussite durable d'une solution politique en Irak, qui ferait l'économie d'une condamnation de cette guerre. Ni l'Europe, ni l'ONU n'ont vocation à jouer les supplétifs d'occupants embourbés.

C'est le moment d'adresser à toute cette région meurtrie des signaux positifs forts, telle que la décision de proscrire dans l'avenir tout recours à la guerre pour régler les problèmes du

dubiózní. Ti, kteří jsou zodpovědní v Komisi a Radě v současné době, jsou ti, kteří byli vlastně největšími podporovateli Velké Británie a Spojených států.

O dva týdny kdyby, týdnů kdyby se protáhlo konání Evropské rady, tak vlastně bychom tady viděli Azory z roku 2004. Pana Bushe, Blaira a Barossa.

A vidíme, kam to všechno vedlo, jaké důsledky to mělo pro Evropu.

Bylo by příliš (jedné zaví) jednoduché zavírat oči, pane Straw. Je to příliš hluboké, příliš velké pasivum. Samozřejmě nemůžeme souhlasit s tím, co dělají teroristé, ale zároveň je třeba vidět, že CIA sama bere Irák jako teroristickou laboratoř. Pane, vy nás teď musíte informovat, musíte nám skládat účty.

Je třeba opravdu si uvědomit, že je iluzorní myslet si, že se tyto věci vyřešily. Ani Evropa ani Spojené národy nemají teď (nějakou) nějaký úmysl se k tomuto připojit.

Je třeba této celé společnosti vyslat pozitivní signály. Do budoucna zamezit tomu, aby se řešily věci válečnými konflikty. Je třeba skutečně efektivně zajistit realizaci těch cílů, které si kvarteto stanovilo

monde, ou encore telle que la mise en œuvre effective des engagements du quartet jamais tenus en faveur des droits fondamentaux du peuple palestinien, ou encore une aide substantielle à l'émergence d'une société civile - et je salue les représentants de la société civile que mon groupe avait accueillis hier - et d'une autorité, pleinement libre et souveraine, en Irak.

L'Europe, Monsieur le Président, nous dit-on, a besoin de s'atteler d'urgence à un grand dessein et bien en voici un. Je vous remercie.

ohledně Palestiny. A pak je tady ještě otázka občanské společnosti, ta je samozřejmě přítomna svými zástupci i zde a já je hlasitě zdravím.

Evropa potřebuje tuto tento urgentní přístup. Děkuji vám za pozornost.

PROJEV 3C - ZATLOUKAL (Občané pro Evropu), 4.4. 2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>Vážený pane komisaři, pane <u>předsedající</u>, kolegyně a kolegové,</p>	<p>Monsieur le Commissaire, Monsieur le Président, Mesdames et Messieurs, chers collègues,</p>
<p>odstup občanů od <u>institucí a orgánů Evropské unie</u>, neztotožnění se s <u>procesem evropské integrace</u>, ale také nedostatečné zapojení občanů do debat o rozsahu dalšího rozšíření přináší <u>Evropské unii</u> jako celku nemalý problém. Ten se projevil nejvýrazněji v <u>ratifikačních referendech o Evropské ústavní smlouvě ve Francii a Nizozemí</u>.</p>	<p>rapport entre les citoyens et les <u>institutions l'Union européenne</u>, la non-identification au processus d'<u>intégration européenne</u> mais aussi la participation insuffisante des citoyens dans les débats sur l'étendu du futur élargissement - autant d'éléments qui posent (špatná práce s mikrofonem, přerušeni tlumočení), il a pris corps surtout dans <u>les référendums sur le Traité constitutionnel en France et aux Pays-Bas</u>.</p>
<p>Ale i v ostatních zemích, včetně těch, které jsou členy od května 2004, se informační deficit projevuje negativně. Pozitivním jevem je zájem lidí získávat informace, ale také jejich zapojení do aktivit, které jsou srozumitelné a smysluplné.</p>	<p>Mais ce manque en matière de communication de manière agressive aussi dans d'autres pays y compris ceux <u>qui ont</u> adhérer à l'Union Européenne en mais 2004. Par contre l'intérêt que la population porte aux informations et aussi sa part dans les activités intelligibles et effectives.</p>
<p>Dnes diskutovaný <u>program Občanů pro Evropu</u> je nástrojem, který tyto požadavky může splnit. Některé z činností v něm uvedených již v současnosti prokazují svůj smysl a jsou intenzivně využívány.</p>	<p><u>Le programme «Citoyens pour l'Europe»</u> est sensé exhausser nos vœux. Certaines activités existaient, nous avons déjà la preuve de leur bien-fondé et sont largement exploitées.</p>
<p>Pozitivním příkladem je <u>twiningový program</u>, kterého se může zúčastnit kterákoliv obec bez ohledu na svou velikost. Program je právě vůči malým obcím vstřícný, dosáhnout na dotaci je velmi snadné, není vytvořena zbytečná byrokratická bariéra. Minimální grant např. na setkání občanů partnerských obcí je posazen velmi nízko, takže v</p>	<p><u>Le programme de jumelage</u> auquel chaque commune peut participer sans égard à sa taille en est un exemple positif. Il est d'ailleurs très généreux pour des petites communes, il est aisé d'obtenir une subvention sans barrières bureaucratiques inutiles. Le minimum à la réunion des communes partenaires,</p>

případě zájmu není finanční spoluúčast tak obtížná.

Twiningová partnerství měst, spolupráce občanů na řešení evropských otázek nebo podpora organizací občanské společnosti by měly posilovat společné evropské hodnoty a zároveň respektovat národní a regionální rozmanitost.

Členské státy musí doplnit tyto činnosti svými aktivitami v oblasti kultury a vzdělávání. Důraz na boj proti rasismu, xenofobii, netoleranci, podpora multi-kulturalismu a multilingvismu by měla být naším společným zájmem a prioritou.

Na závěr bych rád ocenil práci pana zpravodaje a vstřícnou spolupráci ve Výboru pro kulturu a vzdělávání.

par exemple.

La participation de celles-ci n'est pas difficile. Le partenariat qu'est le jumelage de villes, la participation des citoyens aux solutions de questions européennes, le soutien des organisations de la société civile, devrait conforter les valeurs européennes communes tout en respectant la diversité nationale et régionale.

Les pays membres doivent compléter ces activités par des engagements en matière de culture et d'éducation. L'accent mis sur la lutte contre le racisme, xénophobie et l'intolérance, le soutien au multiculturalisme et multilinguisme devraient être notre intérêt commun, notre

En conclusion, j'aimerais exprimer mon appréciation du travail du rapporteur et la bonne coopération au sein de la commission de la culture et de l'éducation.

PROJEV 3F – MICHEL (Afrika), 6.6.2005

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>Monsieur le Président du Parlement Européen, Monsieur le Président du Conseil, Mesdames, Messieurs,</p>	<p>Pane předsedo Evropského parlamentu, pane předsedo Rady, dámy a pánové,</p>
<p>en demandant le portefeuille de Commissaire Européen en charge du Développement et de l'aide humanitaire je savais que l'Afrique restait au cœur de mon action et de mon engagement.</p>	<p>když jsem požádal o portfólio komisaře zodpovědného za rozvoj a humanitární pomoc, tak jsem věděl, že Afrika bude v centru mého angažmá.</p>
<p>Un engagement suscité par un sentiment d'indignation et d'urgence, l'Afrique reste encore aujourd'hui en retrait du monde, en marge de nos consciences souvent et à l'écart des avantages de la mondialisation. Engagement basé aussi sur un constat rationnel qu'aujourd'hui le contexte a changé, que l'opportunité sans doute unique se dessine pour faire de l'Afrique un continent plus prospère, plus stable et mieux gouverné.</p>	<p>Angažmá, které je vyvolané pocitem silné nespokojenosti s tím, jak se Afrika stále ještě nebyla schopna vymanit z určitých problémů. Toto angažmá je také vlastně založeno na určitém racionálním kontextu, věci se změnilly, (je) jsou tady silné možnosti vytvořit z Afriky kontinent, který by byl stabilnější, více prosperující a (bezpečností a v tomto) bezpečnější.</p>
<p>Dans ce contexte, l'Europe peut et doit faire la différence, parce que on peut aujourd'hui, on n'a plus aucune excuse pour créer les conditions de l'éradication de la pauvreté. L'Afrique a changé. Les africains eux mêmes ont décidé de tourner le dos à la fatalité et de prendre en mains leur destin.</p>	<p>A v tomto směru musí Evropa dělat rozdíl. Teď už neexistují nějaké výmluvy proč nevymýt chudobu. Afrika se proměnila. Afričané sami se rozhodli, že se otočí zády k osudovosti, že vezmou své osudy do vlastních rukou.</p>
<p>L'action énergique et performante de l'Union Africaine au Darfour, au Togo, en Côte d'Ivoire par exemple a donné une nouvelle dimension du principe, qu'il faut trouver des réponses africaines aux crises africaines. Cette action basée sur des organisations régionales solides ouvre de nouvelles perspectives jusque là inespérées pour la paix, la stabilité, la sécurité. De plus l'Union Africaine est soutenu par un leadership fort</p>	<p>Africká jednota v Darfuru, v Togu, na Pobřeží slonoviny vytvořila nové postupy, nové principy. Tyto aktivity jsou založené na činnosti regionálních organizací, které jsou solidnější, které otevírají nové perspektivy, zatím neviděné v oblasti míru a prosperity. V současné době je Afrika v rukou silného vedení.</p>

<p>qui aujourd'hui trace les contours d'une vision prometteuse.</p> <p>Si l'Afrique a changé, l'Afrique, l'Europe aussi a changé. L'Europe s'affirme de plus en plus comme le porte-parole d'un monde plus solidaire, plus juste, d'un système plus multilatéral.</p> <p>En cette année 2006, année du développement, l'Europe doit faire entendre sa voix en tant que premier donateur d'aide au développement et elle peut pousser la communauté internationale dans une démarche concrète et volontariste afin que les objectifs du millénaire pour le développement ne soient pas bientôt synonymes de promesses non tenues.</p> <p>Je suis d'ailleurs très heureux de prendre acte que le Conseil européen, comme cela vient d'être dit, ait suivi la proposition de la Commission ce qui permettra effectivement de doubler d'ici 2015 l'aide publique au développement et d'ici 2010 de doubler l'aide à l'Afrique.</p> <p>Enfin le monde a changé. Les événements de ces dernières années nous ont montré combien l'existence d'états défaillants pouvait être la source d'instabilité, pouvait créer refuges sans risques pour des terroristes et des criminels.</p> <p>L'intensification de la mondialisation à tous les niveaux rend indispensable aussi une intensification de la solidarité.</p> <p>Selon moi, la politique de développement est sans doute aujourd'hui un instrument privilégié d'humanisation de la mondialisation. Je n'en vois en tout cas pas de meilleur.</p> <p>La mondialisation a ceci de</p>	<p>Pokud se Afrika tolik změnila, tak je třeba říct, že i Evropa se změnila. Evropa se čím dál tím více prosazuje jako mluvčí solidárnějšího, spravedlnějšího světa.</p> <p>V tomto roce, roce rozvoje, chce Evropa hrát svou důstojnou roli jako první, největší dárcce mezinárodní pomoci, může mezinárodní společenství posunout tak, aby cíle miléna nebyly pouze synonymem pro nedodržené sliby.</p> <p>Jsem mimochodem velice rád, že Evropská rada, jak tady bylo právě řečeno, přijal návrh Komise, což tedy umožní do roku 2015 zdvojnásobit veřejné zdroje pro rozvoj a do roku 2005 pro Afriku.</p> <p>Svět se změnil. V posledních letech se ukázalo, do jaké míry mohou být existence nepevných režimů zdrojem, působištěm kriminálních živlů a teroristů.</p> <p>Tím pádem je naprosto nutné, abychom zintenzívnili solidaritu.</p> <p>Pro mě je politika rozvoje vlastně tím privilegovaným nástrojem humanizace proti globalizaci.</p> <p>Globalizace je specifická v tom</p>
---	---

spécifique quelle n'est pas née, comme certains voulaient le faire croire, d'une décision politique quelque part cachée dans un abri. La mondialisation n'est l'émergence voulue, véritablement orchestrée. C'est en fait un processus spontané salué par d'aucuns, appréhendé par d'autres, et sur lequel, et d'ailleurs c'est bien là le problème, aucune autorité, qu'elle soit nationale ou internationale, ne semble avoir d'emprise directe.

Je suis de ceux, et vous vous en doutez, qui croit qu'elle peut apporter beaucoup et qu'elle présente en tout cas beaucoup plus d'avantages que d'inconvénients. Mais l'intensification de la mondialisation à tous les niveaux rend évidemment indispensable l'intensification de la solidarité à tous les niveaux. Que peut signifier en effet la mondialisation pour les populations qui n'ont pas accès à l'eau, pour des jeunes qui n'ont pas accès à l'éducation, pour les enfants qui meurent de maladies et que pourtant nous pourrions soigner.

Même si d'aucuns rêvent à un retour à des modèles qui fleurent malheureusement le déjà-vu, moi je crois qu'il serait erroné de croire que les gens ne veulent pas de la mondialisation ou qu'ils veulent revenir en arrière. Ce que veulent, je pense, les gens, ce que nous voulons en tant qu'Européens, c'est que la mondialisation profite à tout le monde. Qu'elle devienne un levier positif pour l'humanité toute entière sans exclusion.

Dans ce contexte rien n'est plus urgent que de faire en sorte que la mondialisation puisse fonctionner en Afrique et pour

smyslu, že se nezrodila (do) z nějakého politického rozhodnutí. Globalizace není zjevem chtěným, připraveným zjevem, je to určitý proces spontánního charakteru, který někteří vítají, druzí se ho obávají. V tom je právě ten problém. Žádná instituce, ať národní či mezinárodní, se nezdá být schopna s tím jakkoli vlivně jednat.

Nicméně intenzifikace globalizace na všech úrovních samozřejmě činí nutnou i intenzifikaci solidarity obdobně na všech úrovních. Globalizace pro lidi, kteří nemají přístup k vodě, pro mladé, kteří nemají přístup ke vzdělání, pro děti, které umírají, to je hrůza. A přitom bychom je mohli řešit, všechny tyto problémy.

Já si myslím, že by bylo chybné myslet si, že lidé nechtějí globalizaci, že chtějí učinit krok zpátky. Já si myslím, že my jako Evropané si přejeme, aby globalizace byla něčím, co je pozitivní pro všechno, pro veškeré lidstvo bez jakýchkoli výjimek.

A v tomto kontextu není nic důležitějšího než zajistit, aby globalizace fungovala i v Africe a pro Afriku. Liberalizace trhu

l'Afrique. La libéralisation des marchés dans ce cadre et évidemment vertueuse uniquement là où l'état a la capacité d'édicter les règles pour en contenir les dérives et pour faire respecter l'intérêt général.

Vous le savez pour profiter des opportunités offertes par mondialisation, les gouvernements doivent garantir un cadre macroéconomique, les gouvernements doivent aussi créer les conditions efficaces et prévisibles de ce cadre macroéconomique, et doivent aussi assurer une gouvernance dans un cadre favorable à l'activité économique.

Ils doivent aussi encourager et soutenir une société civile vigilante qui garantisse une redistribution équitable et équilibré de la richesse. D'autres services comme par exemple l'accès à la justice, à l'administration, à la santé, à l'éducation.

Et de ce point de vue là, et particulièrement pour l'Afrique, je crois qu'un effort spécial et focalisé doit être porté sur la lutte en faveur de l'égalité entre les hommes et les femmes.

C'est pour toutes ces raisons qu'il me semble utile de définir une stratégie européenne commune, pas seulement pour le développement mais pour l'Afrique, une stratégie qui puisse répondre à la nouvelle donne géopolitique en Afrique. Une stratégie que nous voulons élaborer avec les partenaires africains pour capitaliser ce nouvel élan au niveau mondial.

Très vite, et cela a été dit, l'Union Africaine est devenue un interlocuteur politique incontournable, un véritable moteur de changement pour le

v takovémto rámci je samozřejmě komplikovaná, samozřejmě vlády mají málo někdy schopnosti stanovit pravidla, aby se vyhnuly excesům.

Aby se lidé a vlády mohli těšit z výtobytků globalizace, musejí mít státy makroekonomický rámec a vlády musejí vytvořit efektivní a předvídatelné podmínky v tomto makroekonomickém rámci. A musejí zajistit takové vládnutí, které napomáhá ekonomické činnosti.

Protože pokud chceme podpořit občanskou společnost, tak je třeba, aby tady existovalo správné a rovné, spravedlivé rozdělování bohatství a služeb. Přístup ke zdravotnictví, ke vzdělání a tak dále.

Z tohoto hlediska je třeba pro Afriku učinit maximum a soustředit se především na boj za rovnost mezi muži a ženami.

A z těchto všech důvodů se mi zdá velmi užitečné definovat určitou evropskou společnou strategii nejenom pro rozvoj jako takový, ale pro Afriku jako celek. Strategii, která by odpovídala novým daným věcem v oblasti geopolitických parametrů, je třeba pomoci našim africkým partnerům.

Bylo řečeno, že Africká jednota se stala partnerem, kterýho nelze opomíjet, je to skutečná hnací síla změn.

continent.

En même temps je crois qu'il est bon de souligner que cette construction ne pourra pas tenir toute seule. La maison de l'Union Africaine doit être bâti sur des solide „building blocks” régionaux. Il n'y aura pas d'intégration continentale sans organisations régionales fortes et ambitieuses et reconnues aussi.

Un partenariat politique ambitieux entre l'Union européenne et l'Union africaine est donc plus que jamais nécessaire.

Sur quoi devrait porter ce partenariat, je n'ai pas de réponses exhaustive, je me limite quand même à donner quatre pistes que je souhaite proposer comme hypothèse pour le travail à faire en commun et vous savez que je viendrai a la fin de l'année avec non seulement une déclaration sur le développement, une réactualisation de la politique de développement qu'on va débattre ensemble et aussi un véritable mastreplan pour l'Afrique.

Alors première piste, premier axe ou première exigence - la gouvernance.

La primauté de la gouvernance n'est évidemment pas contestée par personne. Comme l'a dit Ousman Sy, « *L'Afrique n'est pas pauvre, elle est malheureusement mal gouvernée.* »

Et pourtant ici encore on voit que l'Afrique commence à bouger. Des efforts de gouvernance sont faits à différents niveaux :

Au cours des cinq dernières années, plus de deux tiers des pays d'Afrique subsaharienne ont connu des élections multipartites

A je třeba si také uvědomit, že tato konstrukce nemůže držet sama o sobě. Africký dům musí být vystavěn na solidních stavebních kamenech regionálního charakteru. Nebude tady kontinentální dům bez regionálních základů, které budou uznány.

Politický ambiciózní typ partnerství mezi Afričany a Evropany je víc než dřív nutný, samozřejmě se tady mohou omezit pouze na částečné kroky, tady bych si navrhl, tedy dovolil navrhnout čtyři základní kroky, ale naši další spolupráce a pak samozřejmě také bude následovat určité usnesení k naší společné politice rozvoje a vytvoříme skutečný master plan pro Afriku. Tak ty čtyři hlavní orientace.

Za prvé. Vládnutí.

Vládnutí jako takové, to nikdo nezpochybňuje. Jak to také bylo řečeno, Afrika není chudá, bohužel zná špatné vlády. Nebo je jí špatně vládnuto.

Tam jsou samozřejmě změny.

V posledních pěti letech dvě třetiny (zem) subsaharských států zaznamenaly volby na mnoha úrovních. Došlo k řadě změn ve

- certaines plus libres et plus justes que d'autres - et plusieurs changements de gouvernement se sont déroulés de manière démocratique et pacifique. Encore tout récemment des élections au Burundi, j'espère que à RDC en mois de mars on pourra aussi enregistrer des progrès significatifs.

Je veux aussi rappeler que 23 pays africains ont ratifié la Cour pénale internationale, c'est bon de le dire à un moment où certaines puissances occidentales démocratiques ne l'ont toujours pas fait. Je crois que c'est quand même bon de le rappeler.

Mais, le fait le plus marquant de ces dernières années, est que l'Afrique s'est dotée elle-même d'une vision, d'une mission et de principes en matière de gouvernance. Ce fait, intégré par l'institution de l'Union Africaine et reflété par la vision du NEPAD, constitue une rupture avec le passé et les pratiques d'antan.

Cette vision et ces principes ne sont pas restés au stade des déclarations d'intentions. Puisque avec le mécanisme africain d'évaluation par les pairs, l'Afrique dispose désormais d'un outil unique d'accompagnement des Africains par des Africains. Ce mécanisme mérite tout notre soutien.

Le deuxième axe, ce sont des *infrastructures et les réseaux*.

Je pense que nous conviendrons tous que sans réseaux transafricains, sans infrastructures, il n'y aura pas de développement possible. Par ailleurs ce fait a été démontré par l'expérience de l'Union européenne elle-même. L'Union

vládách mírovým způsobem. Například naposled to bylo v Burundi. A já doufám, že i v březnu další volby proběhnou mírumilovně.

Třiatdvacet afrických zemí ratifikovalo dohodu o Mezinárodním trestním tribunálu, to je o to pěknější, že to některé velké státy stále ještě neučinily.

A také je třeba říct, že Afrika si uvědomuje už určitou misi, určitou vizi. A existuje tady známá organizace Africká jednota, která se tedy snaží odstoupit od praktik minulosti.

Existuje určitý základ pro mechanismus, takzvané peer-review tak, aby se Afričané mohli odrazit od monitorování zase dalšími Afričany, a to je přesně to, co chceme rovněž podporovat.

Sítě.

Sítě, na tom se jistě všichni shodneme, jsou zásadní, bez nich nemůže dojít k rozhodujícímu rozvoji. To se také prokázalo v Evropské unii samotné. Evropská unie sama prokázala tuto skutečnost.

européenne a montré la pertinence, évidemment, de cette réalité.

Il est indispensable pour cela d'intensifier les efforts actuels pour améliorer et assurer la durabilité des réseaux d'infrastructure pour d'accélérer la croissance et de promouvoir le commerce.

C'est pourquoi la Commission se propose de développer un plan partenariat Europe-Afrique sur les infrastructures et les réseaux.

A travers ce partenariat nous allons appuyer le développement des "réseaux transafricains", qui sont essentiels pour l'interconnectivité et la circulation des connaissances du continent.

Réseaux transeuropéens en télécommunication, voies de chemins de fer, lignes aériennes, infrastructures de désenclavement, qui sont aussi très importante, les ports, les aéroports, les voies navigable, tous ce qui tourne autour de l'énergie et de l'eau.

En même temps, avec ce partenariat sur les infrastructures, nous devrions innover en termes de mécanismes de financement, basés sur la participation du secteur privé et d'autres bailleurs de fonds. Je y reviendrai d'ailleurs dans la déclaration que je fais d'ici quelques mois.

Le troisième axe est évidemment le commerce.

Tous les auteurs reconnaissent le rôle central du commerce dans la croissance économique.

La part de l'Afrique dans les exportations mondiales a chuté de presque 60 %. Ce qui correspond à une perte de 70 milliards de

Je треба se tedy soustředit na to, aby se infrastruktura zlepšila, aby byla dlouhodobějšího charakteru, aby se podporovaly obchodní výměny.

Právě proto chce Komise založit i určité partnerství mezi Unii a Afrikou, co se týče sítí.

Transafrické sítě jsou zásadní proto, aby tady bylo lepší propojení.

Transevropské sítě v oblasti telekomunikací, dopravy a tak dále jsou všechno zkušenosti, které můžeme převést, doprava všemi možnými způsoby, na moři, ve vzduchu i jinde.

A rovněž jde o určité finanční mechanismy, je třeba tady přitáhnout i soukromé zdroje a další investory. I v tomto směru chystáme určité prohlášení.

Dalším důležitým cílem je posílení obchodu.

Všichni vědí, jak jsou obchodní výměny důležité.

Výměny ze strany Afriky se snížily v posledních letech o téměř 60 procent. (Víc, to znamená třináct mili...) Je to

<p>dollars par an, c'est-à-dire l'équivalent de 21 % du GDP de la région et plus de cinq fois les 13 milliards de dollars qui rentrent en Afrique chaque année par le biais de <u>l'aide au développement</u>.</p>	<p>tedy třináctkrát víc než částka, která přichází každým rokem na africký kontinent jako <u>pomoc pro rozvoj</u>.</p>
<p>Nous devons évidemment inverser cette tendance.</p>	<p>Takže máme již ustanovená <u>partnerství</u> se šesti oblastmi, z nich čtyři jsou pod Saharou.</p>
<p>Comme vous le savez, nous négocions actuellement les <u>Accords de Partenariat Économique</u> avec six régions, dont quatre en Afrique sub-saharienne.</p>	<p><u>Kolega Mandelson</u> tyto dohody vyjednává. Je to velice ambiciózní projekt, nejambicióznější mezi severem a jihem.</p>
<p>C'est <u>le collègue Peter Mandelson du Commerce</u> qui négocie ces accords.</p>	<p>Úplně poprvé <u>Evropská unie</u> tyto věci podporuje vůči svým partnerům.</p>
<p>S'agissant sans aucun doute du processus commercial le plus ambitieux jamais négocié entre le Nord et le Sud.</p>	<p>A poprvé jsou také vyjednávány obchodní dohody s jediným cílem, rozvojem partnerských zemích.</p>
<p>Pour la première fois, <u>l'Union Européenne</u> soutient financièrement l'effort de négociation de ses partenaires.</p>	<p>Jedná se o integraci našich partnerských států a technická pomoc bude využívána pro zlepšování, zvyšování nabídky, vytváření atraktivních prostředí pro investory a tak dále.</p>
<p>Pour la première fois, des accords commerciaux sont négociés avec comme seul objectif le développement de nos partenaires.</p>	<p>A posledním cílem je kultura.</p>
<p>Pour la première fois, ces accords sont fondés sur et pour l'intégration régionale de nos partenaires.</p>	<p>Kultura je nedílnou dimenzí rozvoje. Z mého hlediska byla kultura opomíjena. Kultura je</p>
<p>Pour la première fois, notre coopération financière et technique peut être utilisée pour les réformes, l'appui budgétaire, les actions d'amélioration de la capacité, d'accroissement de l'offre, de construction d'un environnement attractif pour les investissements et les échanges.</p>	
<p>Et puis enfin, dernière piste, la culture.</p>	
<p>La culture est une dimension-clé du développement jusqu'ici de mon</p>	

point de vue elle a été beaucoup trop souvent oubliée. Pourtant, elle est vitale.

La culture est l'âme et l'expression d'un peuple.

Elle détermine le fonctionnement d'une société et donc, aussi, sa structure économique.

C'est pourquoi la prise en compte de la spécificité sociétale et culturelle de l'Afrique, dans sa richesse et sa diversité, me semble seule à même d'inscrire notre aide au développement dans la réalité du terrain, et d'ainsi renforcer ainsi son efficacité.

Je terminerai Monsieur le Président en lançant un certain nombre de questions sur ce qui je pense il serait souhaitable d'ouvrir un débat. J'ai entendu parler des sanctions. Je crois, moi, que les sanctions ne sont vertueuses que lorsqu'elles touchent les auteurs, ceux qui sont responsables. Par contre je ne crois pas aux sanctions quand elles touchent les populations directement ou indirectement. C'est un débat qu'on devrait d'ailleurs avoir, ce serait utile.

Je pense qu'on devrait aussi débattre de la fameuse question de l'ownership. Comment au mieux assurer le ownership, l'appropriation en fait du destin et du développement par la population elle-même.

Ownership pour moi va de pairs avec la grande question qu'est le principe de pérennisation. Comment faire en sorte que quand les opérateurs extérieurs quittent le terrain, les effets des programmes et des projets qui sont en cour sont pérennisés.

Ca ouvre aussi le débat sur le

duší a vyjádřením národa, vytváří předpolí pro správné fungování státu a jeho hospodářské fungování.

Je třeba si uvědomit obrovské bohatství a různorodost africké kultury a vytvořit podmínky pro to, aby byla ještě více rozvíjena a zefektivněna.

A závěrem bych chtěl položit pár otázek, pane předsedo, myslím si, že by bylo dobré zahájit rozpravu právě tímto způsobem. Bylo tady řečeno něco sankcích. Já si myslím, že sankce jsou dobré pouze tehdy, když se dotknou těch skutečných autorů, těch, kteří jsou zodpovědní za ty přehmaty. Já nicméně nevěřím na sankce, když se dotýkají přímo občanů jako takových. To je myslím důvod k rozpravě.

Také je třeba hovořit o té slavné otázce vlastnictví ve smyslu ownership, vlastnictví ve smyslu vlastnictví zdrojů a bohatství.

Vlastnictví jde u mě ruku v ruce s otázkou dlouhodobosti. Jak zajistit to, když zahraniční investoři či operátoři odejdou ze země, aby byly zajištěny dlouhodobé pozitivní důsledky těchto projektu.

Zda-li více pomáhat, aby se

choix ou sur la priorité à donner plutôt à l'aide budgétaire et dans quelles conditions ou à l'aide par projets. C'est aussi là, me semble-t-il un débat qu'on aura à la fin de l'année. J'y ajoute évidemment la cohérence et la coordination.

Voilà, Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs,

c'est brosser évidemment rapidement les réponses ou en tout cas le cadre dans lequel on peut apporter les réponses à un sujet aussi vaste et aussi important que celui vous avez mis à l'ordre du jour. Nous aurons évidemment l'occasion de revenir sur ces question avant la fin de l'année dans le cadre de la nouvelle politique et dans le cadre de cette focalisation sur l'Afrique.

Je voudrais pour ce qui me concerne vous dire mon, un optimisme d'abord parce que un certain nombre d'atouts sont réunis. Le fait que la présidence britannique ait mis l'Afrique véritablement tout en haut de l'agenda. De l'agenda de l'Union Européenne. Qu' elle l'a mis aussi tout en haut de l'agenda du G8. Le fait qu'aujourd'hui un consensus fort de développe pour considérer qu'on n'atteindra pas les objectifs du millénaire ni globalement ni individuellement si on ne fait pas un effort très grand sur l'Afrique et rapidement. Il faut faire plus, il faut faire mieux et il faut faire plus vite.

Pour ce qui nous concerne nous nous y efforcerons évidemment, je ne doute pas que le Parlement sera évidemment le gardien vigilant de ces promesses. Merci.

peníze dostaly do rozpočtu či do konkrétních projektů. K tomu se také vyjádříme a i koherence a koordinace jsou důležitými aspekty.

Takže, pane předsedo, dámy a pánové,

toto je velmi stručný výčet takového rámce, ve kterém snad můžeme hledat odpovědi na ty otázky k tomuto tématu, které je tak široké, které jste uvedli na pořad jednání. A budeme mít nepochybně možnost se k tomu ještě vrátit do konce roku při další rozpravě.

Já bych chtěl na závěr formulovat určitý optimismus, protože je tady určité množství es, určité množství pozitivních trendů. Afrika je na evropské agendě, Afrika je na agendě G8, je tady jasný konsensus směrem k tomu, že dobře. Nepodaří se nám ani jednotlivě ani společně dosáhnout cílů milénia, pokud se nesoustředíme na Afriku. Je třeba dělat více, lépe a rychleji a co se nás týče, my se o to pokusíme.

A já nemám obav, že Evropský parlament nás v tom bude ostře sledovat.

PROJEV 4C – CABRNOCH (vysvetlení hlasování), 5.4.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>(Vážený pane předsedající, dámy a pánové, spolu s ostatními poslanci Občanské demokratické strany jsem podpořil zprávu kolegy Őryho) – technické obtíže, <i>není slyšet org. projev</i></p> <p>o <u>volném pohybu zaměstnanců</u>.</p> <p>Plně respektujeme právo vlád jednotlivých členských zemí rozhodnout o <u>dočasných omezeních volného pohybu zaměstnanců</u> v rámci <u>přístupové smlouvy</u>. Vážíme si rozhodnutí Velké Británie, Irska a Švédska tohoto práva nevyužít a vítáme rozhodnutí vlád Finska, Španělska, Nizozemí a Portugalska tato omezení ukončit.</p> <p>Jsme přesvědčeni, že věcné důvody k <u>omezování volného pohybu zaměstnanců</u> v <u>Evropské unii</u> neexistují. Politické důvody k omezování této svobody pohybu jsou stejně pádné ve <u>starých členských zemích</u>, jako je <u>svoboda pohybu pracovníků</u> důležitá v <u>nových členských zemích</u>.</p> <p>Proto jsme podpořili výzvu všem vládám, aby <u>omezení pohybu pracovníků</u> v rámci <u>Evropské unie</u> zrušily. Děkuji.</p>	<p>Monsieur le Président, Mesdames et Messieurs, comme d'autres membres de PPE, j'ai soutenu le rapport de notre collègue Őry concernant la <u>libre circulation de travailleurs</u>.</p> <p>Nous respectons le droit des gouvernements de pays membres à décider <u>des mesures transitoires limitant la libre circulation de travailleurs</u> dans le cadre du <u>traité d'adhésion</u>. Nous apprécions la position du Royaume Uni, de l'Irlande et de la Suède qui n'ont pas bénéficié de ce droit et nous saluons la décisions des de la Finlande, du Portugal, de prévoient de limiter / terminer ces mesures transitoires.</p> <p>Nous pensons qu'il n'est pas possible d'approuver <u>les limites de la libre circulation</u>. En effet, il a y les mêmes raisons politiques pour <u>limiter cette libre circulation</u> dans les <u>anciens</u> et dans les <u>nouveaux pays membres</u>.</p> <p>C'est pourquoi nous avons soutenu cet appel lancé vers l'ensemble des gouvernements européens c'est- à- dire d'enlever ces <u>mesures transitoires</u>. Merci.</p>

PROJEV 4F - BERES (Evropská centrální banka), 26.10.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>Monsieur le Président, Monsieur le Président de la Banque centrale européenne, chers collègues,</p> <p>le rapport annuel de la Banque centrale offre toujours l'occasion au Parlement européen de faire le point sur la politique monétaire et de compléter le travail effectué en commission économique et monétaire à travers les auditions régulières, le dialogue monétaire que nous entretenons quatre fois par an avec le président de la Banque centrale.</p> <p>Chaque un doit se souvenir que, l'année dernière, nous avons rejeté ce rapport qui ne correspondait pas aux orientations voulues par ce Parlement.</p> <p>L'année 2005 est une année particulière puisque c'est l'année au cours de laquelle la Banque centrale a entamé une hausse des taux d'intérêt, le premier étant intervenu d'entre le 1er décembre. Ces cinq hausses de taux d'intérêt successive interviennent dans un contexte économique particulier, déterminé à la fois par la hausse du prix du pétrole, par un taux de change défavorable aux exportations de la zone euro et dans le contexte d'une reprise de la croissance économique sur laquelle les observateurs les plus avisés s'accordent pour considérer qu'elle reste fragile.</p> <p>Dans ces conditions, ce rapport justement invite la Banque centrale à analyser avec attention les conditions dans</p>	<p>Děkuji,</p> <p>Pane předsedo, pane guvernére, vážení kolegové,</p> <p>výroční zpráva ECB nám vždy dává příležitost v Evropském parlamentu provést bilanci monetární politiky a navázat na práci výboru Ecomon, který pořádá pravidelná slyšení a monetární dialog s ECB čtyřikrát ročně.</p> <p>Všichni si pamatujeme, že loni jsme zamítli zprávu, která neodpovídala pokynům Parlamentu.</p> <p>Byl to zvláštní rok, během něhož ECB začala zvyšovat úrokové sazby, poprvé v prosinci. Tento první, tento první nárůst a potom další navýšení probíhají za specifické ekonomické situace, kdy rostou ceny ropy, také máme pro exporty z eurozóny nepříznivé směnné sazby a zároveň se oživuje ekonomika, oživuje se růst. Nejzkušenější experti nám ovšem říkají, že toto oživení je zatím křehké.</p> <p>Proto jsme apelovali na ECB, aby velice pečlivě zanalyzovala podmínky pro svoji monetární politiku. Tato zpráva také říká,</p>

lesquelles elle mène sa politique monétaire. Ce rapport insiste également - et je m'en réjouis - sur le poids pour la croissance de l'Union européenne de la parité eurodollar et en tire un certain nombre de conclusions, lesquelles ont été élaborées dans un esprit de compromis sur la nécessité, pour chaque autorité monétaire, d'exercer pleinement ses responsabilités en matière de taux de change. J'espère que ce compromis existera toujours au moment du vote.

Certains regrets, cela dit, s'agissant de l'impossibilité, dans ce rapport, d'évoquer à la fois la question de l'endettement des ménages et la nécessaire amélioration de la coordination des politiques économiques.

Permettez-moi, Monsieur le Président, de mentionner un certain nombre de points sur lesquels, je crois, ce rapport apporte une originalité et une contribution.

D'abord l'invitation faite à la Banque centrale regarder de près l'utilisation des billets de cinq cents euros et pour en geler l'émission.

Mais venons-en sans doute à l'essentiel qui est pour ce Parlement, évidemment les conditions dans lesquelles le contrôle démocratique et la Banque centrale en tant qu'institution fonctionne.

De ce point de vue, nous avons voulu, avant le prochain renouvellement d'un membre du directoire, apporter notre contribution au débat nécessaire qui doit s'ouvrir entre les institutions pour que les membres du directoire puissent représenter les intérêts de la

že je důležité, aby byl správně nastaven směnný kurz mezi eurem a dolarem. Podařilo se nám dosáhnout kompromisního pozměňovacího návrhu, podle něhož by monetární orgány měly mít možnost vykonávat svoji plnou pravomoc pokud jde o směnné kurzy.

Já doufám, že tento pozměňovací návrh půjde do hlasování.

Nicméně je tady řada věcí, kde bohužel se nám v této zprávě nepodařilo řešit otázku domácího dluhu nebo potřeba zkvalitnit hospodářskou koordinaci v rámci EU. Toto se do zprávy nepodařilo začlenit.

Pane předsedo, dovoluji mi upozornit na některé body, v nichž, které jsou tedy originální v této zprávě.

Například se zabýváme používáním pětiseturových bankovek, možná by se mělo zmrazit jejich další vydávání těchto bankovek.

Další důležitá věc pro nás, podmínky, za nichž probíhá demokratický přezkum, podmínky pro činnost ECB jakožto instituce.

Před novými nominacemi do ECB chceme přispět k do této zásadní diskuze mezi institucemi. Tak aby členové výkonné rady mohli zastupovat rozličné zájmy eurozóny, a to optimální cestou.

zone euro de manière optimale.

Il nous semble que pour ca ce qui se fait partout ailleurs dans des banques centrales à savoir une diversité des profils et un équilibre des portefeuilles, devrait également s'appliquer à la BCE. Nous sommes d'accord au sein de ce Parlement pour demander que l'équilibre entre les nations ne soit pas considéré comme un statu quo et pour considérer que la diversité des profils devrait permettre d'enrichir les contributions et la diversité du directoire.

J'espère aussi que ce Parlement plaidera pour qu'au moment où le Conseil se prononce pour valider une nomination au directoire, il exerce pleinement son pouvoir de décision en arbitrant entre une pluralité de candidatures.

Je connais l'argument que vous utilisez souvent, Monsieur le Président de la Banque centrale, et qu'utilise également parfois Jean-Claude Trichet: une pluralité de candidatures nuirait à la carrière de ceux qui ne seraient pas retenus pour une telle fonction.

Permettez-moi de dire que les observateurs que nous sommes des processus de nomination internationaux, notre conduite a une autre analyse. À l'échelle internationale, le seul poste qui est désigné sans concurrence ou sans pluralité de candidatures - et je viens d'un parti qui, comme vous le savez, connaît pleinement cet exercice et toutes ses qualités - le seul poste auquel on procède sans pluralité de candidature, c'est la présidence de la Banque mondiale. Cela ne s'applique ni au FMI, ni à l'OCDE, ni à l'OMC. Alors nous croyons que, de ce point de vue, l'espace intégré qu'est la zone

Všude jinde v centrálních bankách to tak bývá. Bývají tam lidé z odlišných profesních kruhů a s odlišnými portfolii. Já si myslím, že tady v Parlamentu se shodneme, že je třeba trvat na tom, aby jaksi ta rovnováha rozvržená v zastoupení členských zemí by neměla být vnímána jako věčná a neměnná. Potřebujeme mít ve výkonné radě, jak už jsem řekla, lidí z různých profesních oborů tak, aby to obohatilo činnost výkonné rady.

Až se bude Rada vyjadřovat k potvrzení nominací do výkonné rady, žádáme, aby Parlament do toho byl plně zapojen a mohl uplatnit své rozhodovací pravomoce. Měli bychom mít na výběr z velké škály kandidátů.

Argument, který tu často používáte, pane guvernére, a Jean Claude Trichet jej taky používal, je, že široká škála kandidátů znamená, že potom někteří z nich nebudou vybráni a poškodí to jejich kariéru.

Ale dovolte mi, abych řekla, že sledujeme mezinárodní nominace v jiných orgánech a to nás vede k odlišným závěrům. Jediný post, který bývá obsazován bez širšího okruhu kandidátů - a já jsem ze strany, která velice dobře zná tyto postupy, tak jediný post, kde bývá jediný kandidát, tak to je post předsedy Světové banky.

Ovšem toto neplatí ani pro MMS ani OECD. Z tohoto hlediska se domníváme, že integrovaná oblast eurozóny by také měla volit širší okruh kandidátů.

euro devrait permettre cette pluralité de candidatures.

Bien évidemment, nous demandons aussi que le Parlement européen ait enfin le pouvoir d'approbation de désignation des membres du directoire, je crois, que cela ne ferait que renforcer l'autorité des membres du directoire, leur légitimité et leur capacité à incarner une voix forte de la zone euro, y compris sur la scène internationale

C'est là tout l'objectif de ce Parlement, que la Banque centrale soit, aux côtés du Conseil et de l'Euro groupe, sur la scène internationale l'interlocuteur majeur et légitime dont nous avons besoin pour que la voix de l'Europe porte haut et fort sur des sujets aussi importants que vous avez, Monsieur le Président, bien voulu ouvrir et sur lesquels ce Parlement doit apporter sa contribution. Je pense bien évidemment à la question des fonds alternatifs, ou la aussi, je espère que le compromis que nous avons élaboré en commission économique et monétaire sera soutenu par l'ensemble des groupes au moment du vote.

Parlement bude dávat svůj souhlas s nominacemi do výkonné rady, to může jediné posílit pravomoc a legitimnost členů výkonné rady a zvýšit jejich možnost silným hlasem zastupovat v eurozóně i mezinárodně.

A to je naším cílem. Chceme, aby ECB, Eurogroup a Rada spolupracovaly a hrály významnou, autoritativní roli na mezinárodní scéně tak, aby Evropa, hlas Evropy měl svoji váhu u důležitých témat, například u alternativního financování.

A to doufám bude podpořeno všemi politickými skupinami.

PROJEV 5C - VLASÁK- (volný pohyb zaměstnanců), 5.4.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>Vážený <u>pane předsedo</u>, dámy a pánové,</p> <p>vzhledem k tomu, že nejen <u>sdělení Komise KOM 2006 o fungování přechodných opatření</u> ukazuje, že příliv pracovníků <u>ze zemí EU-10</u> do států, které otevřely svůj pracovní trh, nebyl nijak masivní a naopak dle expertních zpráv, které jsou k dispozici, měl pozitivní vliv na zvýšení výroby a zlepšení ekonomiky a vzhledem k tomu, že <u>přechodné lhůty</u> výrazně přispívají k nárůstu nelegální práce, považuji schválení zprávy Csaba Óryho za výraznou pobídku, která by měla přispět k tomu, aby trh s pracovní silou <u>v Evropské unii byl všemi státy</u> naplno otevřen.</p> <p>Jen tak může dojít k naplnění všech svobod zakotvených ve <u>Smlouvě o Evropském společenství</u> a k akceleraci ekonomiky celé <u>Evropské unie</u>.</p> <p>Hlasoval jsem proto pro schválení této zprávy.</p>	<p>Monsieur le <u>Président</u>, Mesdames, Messieurs,</p> <p>étant donné que non seulement la <u>communication de la Commission de 2006 sur le régime transitoire</u> montre que l'afflux des travailleurs des <u>dix nouveaux pays membres</u> aux pays qui ont ouvert leurs marchés du travail n'était pas un afflux massif et en revanche cette arrivée de nouveaux travailleurs avait une influence positive pour l'économie de ces pays-là et étant donné que les <u>mesures transitoires</u> entraînent une augmentation de travail clandestin, je trouve que l'approbation du rapport Óry est d'ouvrir le marché <u>dans l'ensemble des pays membres de l'Union</u>.</p> <p>Pour montrer que nous respectons les libertés fondamentales qui sont encrées dans le <u>traité européen</u>.</p> <p>C'est pour cette raison que j'ai voté faveur de ce rapport. Merci.</p>

PROJEV 5F – WURTZ (REACH), 11.12.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>Monsieur le Président,</p> <p>je n'entrerais pas dans le détail de l'analyse du compromis sur <u>REACH</u> qui va nous être soumis: mon collègue Jens Holm s'y emploiera dans quelques instants.</p> <p>Je voudrais, pour ma part, m'arrêter sur une seule idée: <u>REACH</u> est à la fois une belle illustration de ce que <u>l'Europe</u> pourrait être et une malheureuse confirmation de ses contradictions aujourd'hui.</p> <p><u>REACH</u> promettait, il y a quelques semaines encore, d'être un signe d'une véritable ambition pour <u>l'Europe</u>: <u>l'Union européenne</u> allait se doter d'une législation qui plaçait, enfin, la santé publique et l'environnement au-dessus des calculs économiques à court terme;</p> <p>elle imposait, enfin, aux entreprises la prise en considération du coût social de leur course éperdue à la compétitivité;</p> <p>elle tirait, enfin, les enseignements du <u>scandale de l'amiante et</u>, compte tenu du fait que <u>la</u> nouvelle législation concernerait aussi les produits importés en quantités considérables, <u>l'Europe</u> obligeait l'industrie mondiale à s'adapter à ses nouvelles normes.</p> <p>Une occasion majeure se présentait ainsi pour <u>l'Europe</u> de se forger, sur un terrain très parlant pour nos concitoyens, une identité de progrès en changeant la donne en son sein et dans le monde.</p> <p>Nombre d'ONG, de syndicats, d'élus se sont, dans cet esprit, engagés activement pour la réussite de ce beau projet.</p>	<p>(<i>technické obtíže, není slyšet začátek tlumočení</i>)</p> <p>...acházet o detailů v analýze kompromisu <u>REACH</u>, který je nám předkládán. Můj kolega Jens Holm si za chvíli vezme slovo.</p> <p>Já bych se zastavil nad jednou myšlenkou: <u>REACH</u> byl hezkou ilustrací toho, co by <u>Evropa</u> mohla být a nešťastným potvrzením rozporu v Evropě.</p> <p><u>REACH</u> ještě před několika týdny sliboval, že bude skutečnou ambicí pro <u>Evropu</u>, <u>Evropa</u> se chtěla vybavit legislativou, která konečně staví veřejné zdravá a životní prostředí nad krátkodobé chemicko kalkulace a ekonomické kalkulace.</p> <p>Konečně se berou v úvahu sociální náklady a konkurenceschopnost.</p> <p>Konečně se vlastně čerpalo ze <u>skandálu o azbestu</u>. Hovořilo se o tom, že by se tato nová legislativa týkala také importovaných produktů. A <u>Evropa</u> by se měla přizpůsobit těmto novým normám.</p> <p>Byla zde tedy velká příležitost pro <u>Evropu</u>, aby se upevnila na velmi výmluvném poli pro naše občany.</p> <p>Celá řada nevládních organizací a odborů se angažovala v tomto smyslu, pro úspěch, nebo v zájmu úspěchu toho krásného projektu.</p>

Aujourd'hui, pour beaucoup d'entre eux, le désenchantement est grand devant les concessions excessives faites aux grands groupes européens.

Certes - et c'est important - il reste l'inversion de la charge de la preuve: ce n'est plus aux pouvoirs publics de prouver la toxicité des substances chimiques utilisées, mais aux industriels de démontrer qu'elles sont sans danger.

Cela étant, comment justifier que les entreprises soient autorisées à continuer, fût-ce sous contrôle, d'utiliser des substances reconnues très dangereuses même si des alternatives moins nocives existent sur le marché?

Après le terrible précédent de l'amiante, c'est éthiquement inacceptable. Comme l'est également le droit reconnu aux directions d'entreprise de garder secrètes les informations dont elles disposent sur l'éventuelle toxicité de substances chimiques produites dans une quantité inférieure à dix tonnes par an, ce qui est le cas de la grande majorité d'entre elles.

Et qu'on n'invoque plus le prétexte de la fragilité financière des petites et moyennes entreprises! Mon groupe a déposé un amendement exigeant des grandes sociétés qu'elles fournissent aux PME les informations en leur possession sur les substances en question, afin de leur éviter des dépenses inutiles: cet amendement a été rejeté par les auteurs du compromis majoritaire.

Une dernière remarque mérite réflexion. Ce compromis au rabais ne relève pas d'une faiblesse conjoncturelle face à un rapport de force inégal. Le mauvais

Ted' beaucoup z nich je rozčarováno, pokud jde o ústupky, které byly uděleny velkým evropským frakcím.

Samozřejmě je zde obrácení důkazního břemene, nemusí veřejné moci dokazovat toxicitu používaných chemických látek, ale podnikatelé musí dokázat, že jejich látky jsou bez nebezpečí.

Nicméně, jak bychom měli omluvit, že podniky mohou nadále, ač pod kontrolou, používat látky, o kterých víme, že jsou velmi nebezpečné, i když existují na trhu méně škodlivé látky?

Po hrozném precedenci azbestu je to eticky nepřijatelné. Stejně jako právo uznané velkým podnikům, že mohou udržet v tajnosti informace, které mají o eventuální toxicitě látek, které jsou jsou produkovány v menším množství, než je deset tun na rok.

A už se zde méně hovoří o finanční křehkosti malých a středních podniků. Moje frakce předložila pozměňovací návrh, který říká, že velké podniky by měly malým a středním podnikům poskytnout informace o svých alternativách, aby vlastně nebyly těmto podnikům tvořeny další náklady, ale bylo to zamítnuto.

Tento kompromis není výsledkem slabosti pokud jde o nerovný poměr sil, špatný příklad přichází shora, je to příliš ambiciózní návrh a Komise se rozhodla, jak

exemple vient de haut! La législation REACH est trop ambitieuse: c'est le type de projet que la Commission ne présenterait plus à l'avenir, avait ainsi déclaré dès la mi-septembre, le vice-président de la Commission chargé de l'industrie, M. Verheugen.

Le plus préoccupant, c'est qu'il a fait cette annonce dans le cadre d'une intervention sur l'initiative Better Regulation, ce qui en dit long sur l'orientation stratégique dont relève ce slogan pernicieux.

Nous en avons vu les effets dans le domaine social, notamment avec la directive "Services" ou le Livre vert sur le droit du travail. Aujourd'hui, c'est au tour de la santé publique et de l'environnement d'en être affectés. Le débat sur ce qui doit changer dans la construction européenne est décidément plus actuel que jamais!
Je vous remercie.

říkal pan Veurheugen, vlastně už od půlky září, vlastně že už něco takového nepředloží.

Horší je, že něco takového řekl v rámci iniciativy Better regulation. Pokud jde o strategické ambice, do kterých tento slogan spadá.

Viděli jsme to v sociální oblasti, pokud jde o směrnici o službách nebo o zelené knize o práci. Teď se jedná o REACH a o životní prostředí. Debata o tom, co se má změnit v evropské konstrukci je dnes o to aktuálnější než kdy předtím.

Děkuji.

projev 6C - KOHLÍČEK (letecká doprava), 14.11.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>Vážení kolegové, milé kolegyně,</p> <p>vyrovnání podmínek pro různé druhy dopravy není jistě jednoduchou záležitostí. Kvalifikační požadavky na osádku, infrastruktura jednotlivých druhů dopravy, paliva či energie potřebná pro pohonné jednotky i zabezpečení, jednotná pravidla provozu daného druhu dopravy, vlivy na životní prostředí a jejich hodnocení - aspektů je opravdu mnoho. Začínají výzkumem a vývojem a končí hodnocením nehod. Proto i právě diskutovaná zpráva je předmětem živého zájmu odborné veřejnosti.</p>	<p>Chers collègues,</p> <p>équilibrer les conditions pour différents modes de transport n'est pas</p> <p>La qualification requise pour l'équipage, l'infrastructure des différents modes de transport, les carburants ou l'énergie nécessaire pour les machines, des règles unifiées d'exploitation des différents modes de transport, l'impact sur l'environnemental et</p> <p>commencent par la recherche et le développement et finissent des accidents. Et ainsi ce rapport est un sujet intérêt chez le publique spécialisé.</p>
<p>Základním požadavkem při zavádění jakéhokoliv opatření je zajištění rovných podmínek pro konkurující subjekty. Proto i při <u>zavedení povolenek emisí oxidu uhličitého v letecké dopravě</u> je nutno požadovat, aby ve smyslu <u>Kjótského protokolu</u> byl splněn <u>článek 32 návrhu usnesení</u>, tj. aby nedocházelo k nárůstu emisí nad úroveň ve výchozím roce, a to pro všechny subjekty.</p>	<p>Exigeance de base toute mesure et d'assurer les conditions égales pour les entités en concurrence. Ainsi en introduisant <u>le système d'échange d'émissions de dioxyde de carbone</u> il faut demander que selon le <u>protocole de Kyoto, l'article 32</u>, c'est-à-dire que nous ne constatons pas une augmentation des émissions au-delà du niveau de l'année de base et ceci pour toutes les entités.</p>
<p>Letecká doprava je v moderní době vždy v čele zavádění nových technických řešení. Proto jistě půjde i nadále příkladem při redukci i u ostatních emisí. Zde je stanovení limitů věci dalšího jednání. Přesto je pro těkavé uhlovodíky, zejména aromatické, pevné částice, oxidy dusíku a další parametry, např. hluk, nutno stanovit standardy, a to stejné pro všechny uživatele vzdušného prostoru <u>Evropské unie</u> tak, aby přepravci <u>ze zemí Unie</u> nebyli selektivním uplatněním</p>	<p>...de nouvelles solutions techniques. Et je pense qu'il va aussi ... la réduction des émissions, les limites sont les sujets dont nous nous entre-tiendrons.</p> <p>les hydrocarbures volatiles - en particulier les hydrocarbures aromatiques - et les particules solides, les oxydes de nitrogène et d'autres paramètres d'une façon telle à ce que tous les utilisateurs de l'espace aérien de <u>l'Union européenne</u>, ne soient</p>

<p>limitů diskriminování.</p> <p>Podobně je žádoucí podpora na využití biopaliv. Ani u zavedení daně z přidané hodnoty nelze připustit nekalou konkurenci cizích přepravců a je nezbytné takový krok koordinovat v celé letecké přepravě <u>nejen uvnitř Evropské unie</u>. Celá operace bude jistě složitá, ale při dodržení podmínek stanovených ve zprávě je proveditelná.</p> <p>Proto doporučuji vřele jménem <u>klubu GUE/NGL</u> všem poslancům podporu <u>zprávy o omezování dopadu letectví na změnu klimatu, a to včetně našeho <u>pozměňovacího návrhu</u>, schválit.</u></p> <p>Na závěr poznámku k významnému zdroji emisí, jde o lety vojenských letadel a helikoptér špionážních i strážních. Zkusme je zredukovat, <u>pane komisaři</u>. Děkuji za pozornost.</p>	<p>pas discriminés.</p> <p>L'introduction de la TVA de la concurrence déloyale de la part des transporteurs étrangers.</p> <p>Il est indispensable que ces pas soient coordonnés dans tout le transport aérien, ceci <u>aussi a l'intérieur de l'Union européenne</u>. Cette opération est complexe, mais respectant les conditions du rapport, elle peut être effectuée.</p> <p>Je recommande chaleureusement l'adoption de <u>ce rapport</u>, au nom du <u>group GUE/ NGL</u>.</p> <p>En conclusion une petite remarque concernant une source d'émissions, ce sont les vols militaires, des hélicoptères et des avions. Reduire, <u>monsieur le Commissaire</u>. Merci pour votre attention.</p>
---	--

Projev 6F - WURTZ (situace na Středním východě), 6.9.2006

ORIGINAL FR:	TLUMČENÍ
<p><u>Monsieur le Président, Monsieur le Président du Conseil, Madame la Commissaire,</u></p> <p>ce que nous avons vécu cet été devrait être à tous égards totalement inconcevable à notre époque.</p> <p>Souvenons-nous, en premier lieu, qu'un État, Israël, pilonne et affame la population civile de Gaza, enlève <u>ministres et députés</u> qui vont rejoindre les 8 000 prisonniers palestiniens déjà détenus et fait plus de 200 morts dans la population de ce petit territoire devenu, selon l'expression de <u>M. Jan Egeland - coordinateur des affaires humanitaires des Nations unies - ticking bomb</u> - une bombe à retardement.</p> <p>Puis, la même armée écrase le Liban trente-quatre jours durant ne faisant, selon les termes de <u>Human rights watch</u> aucune distinction entre les civils et les objectifs militaires, causant la mort de 1 100 civils, provoquant le déplacement forcé du quart de la population, imposant un blocus total au pays, visant délibérément, a souligné Kofi Annan, et tuant des observateurs de la <u>force internationale de maintien de la paix</u>, détruisant, selon le <u>PNUD</u>, 15 000 logements et 78 ponts, anéantissant les infrastructures vitales du pays, ports, aéroports, centrales électriques, provoquant une gigantesque marée noire, utilisant des obus pouvant contenir jusqu'à 644 engins explosifs dont 100 000 continuent à tuer aveuglément hommes, femmes et enfants.</p> <p>En deuxième lieu, une</p>	<p><u>Pane předsedo, pane předsedo Rady, pani Komisařko,</u></p> <p>to,co jsme zažili toto léto, to ve všech ohledech je něco,co je nemyslitelné.</p> <p>Za prvé si musíme uvědomit Izrael,Izrael, který ničí civilisty v Gaze, unáší <u>ministry</u> a vlastně již na tomto malém území je více než dvě stě mrtvých.</p> <p>Tak jak řekl <u>koordinátor OSN</u>, řekl, že toto území je takovou časovanou bombou. A vlastně stejný rok zaútočí na Libanon.</p> <p>A zde <u>Human rights watch</u> hovoří o tom, že nedělá tam Izrael žádný rozdíl mezi civilními a vojenskými cíli. Izrael tedy vyprovokoval smrt přes tisíc mrtvých. I vlastně uložil totální blokádu a úmyslně vlastně i zabíjel <u>pozorovatele mezinárodních mírových sil</u>.</p> <p>A i zničil 15 000 bytů, domů a zcela zlikvidoval základní infrastrukturu - ať jsou to tedy, ať jsou to energetické zdroje nebo letiště.</p> <p>I nechal tam, nechal tam tedy tisíce výbušnin, které nadále ještě budou zabíjet muže, ženy a děti.</p> <p>A potom zde je ta velmoc - OSN -</p>

superpuissance, les États-Unis, appuie la stratégie de son allié, tant en Palestine qu'au Liban, au nom de la guerre contre le terrorisme, déjà à l'œuvre en Irak et en Afghanistan.

Sa Secrétaire d'État compare les souffrances du peuple libanais aux douleurs de l'enfantement du nouveau Moyen-Orient. Elle livre à Israël, en pleine guerre, des armes de plus en plus sophistiquées et refuse pendant plus d'un mois de combats acharnés d'appeler à un cessez-le-feu, pourtant demandé avec véhémence par le gouvernement libanais et par le Secrétaire général des Nations unies.

En troisième lieu, enfin, une institution qui nous est particulièrement proche, le Conseil, s'est longtemps avéré incapable de demander un cessez-le-feu malgré la tentative louable de la Présidence finlandaise et l'appel unanime lancé en ce sens par la Conférence des présidents du Parlement.

Il trouve même des excuses au comportement de l'armée israélienne en évoquant le droit à la self - defence. Autant il était légitime de condamner la capture initiale des soldats israéliens par le Hezbollah, puis surtout la grave décision de celui-ci de riposter aux bombardements des villes libanaises par l'envoi de missiles sur des villes israéliennes, commettant ainsi à son tour des crimes contre la population civile, autant le feu vert accordé de fait pendant de longues journées à Israël pour mener et poursuivre cette guerre terrifiante soulève la stupéfaction et la révolte.

Aussi, ne pouvons-nous nous

tak ta podporuje tuto strategii. Izrael v Palestině i v Libanonu ve jménu války proti teroristům, vlastně tak již to dělal v Iráku a v Afganistanu.

Státní tajemnice, ministryně zahraničí, vlastně i poskytuje nebo přihlíží nad tím, a souhlasí s tím, aby Libanon, aby Izrael dostával sofistikované zbraně, čím dál více a více sofistikované.

A nakonec třetí institucí, která nám je blízká, a to je Rada, ta byla neschopná apelovat na příměří, i přes některé chvályhodné snahy finského předsednictví. Tak jak se potom svolala konference Předsedů Parlamentu.

Dokonce i nalézala různé výmluvy pro chování Izraelských vojsk ve jménu self-defence, legitimní obrany. Poněvadž šlo o osvobození vojáků, které Hezbollah unesla a že Izrael má právo tedy reagovat a bombardovat tedy Libanon a přitom páchat zločiny na civilním obyvatelstvu. Takže vlastně dostal po dlouhé dny zelenou, aby mohl vést tuto hrůznou válku. Což skutečně ve mně vzbuzuje revoltu a údiv.

Dnes my a do budoucna můžeme si dovolit to, že budeme hovořit

contenter aujourd'hui et dans la période à venir de ne parler que des contributions européennes à la FINUL et à la reconstruction, aussi important que soit ce double enjeu.

Nous devons tirer avec lucidité et esprit de responsabilité les leçons de cette douloureuse expérience et d'abord celle-ci: au cœur de toutes les convulsions du Moyen-Orient chaque jour plus dramatiques pour les populations et chaque jour plus dangereuses pour la sécurité internationale, il y a l'occupation des territoires conquis en 1967 et l'obstination d'Israël à refuser l'application des résolutions pertinentes du Conseil de sécurité des Nations unies.

Or, l'Union européenne a levé le pied sur cette exigence vitale pour la paix. Quelle initiative a-t-elle prise pour relancer la feuille de route du Quartet? Qu'a-t-elle fait pour valoriser le plan de la Ligue arabe en 2002, qui proposait la normalisation des relations avec Israël contre la reconnaissance de l'État palestinien? Qu'a-t-elle entrepris pour placer les dirigeants israéliens devant leurs responsabilités historiques?

Au lieu de cela, elle a suspendu l'aide aux institutions palestiniennes, délégitimé un gouvernement et un parlement démocratiquement élus, boudé les efforts courageux du Président Mahmoud Abbas pour reconstruire une entente nationale et accepté sans coup férir la fermeture des seuls points de passage entre Gaza et l'étranger dont elle assurait officiellement le contrôle.

Je formule l'espoir que les décisions communes de ces

pouze o evropském příspěvku k rekonstrukci a k UNIFILu?

Já myslím, že bysme měli jasnozřivě a odpovědně vyvodit ponaučení z této bolestné zkušenosti. A když se podíváme na ty dramatické události na středním východě, každý den jsou nebezpečnější, tak pořád tam ještě pokračuje okupace území od roku 67 a Izrael aplikovat příslušné rezoluce Rady bezpečnosti OSN.

Evropská unie na sebe vzala iniciativu údajně, ale jakou iniciativu na sebe vzala, aby oživila cestovní mapu a kvartet. Arabská Liga již v roce 2002 nabízela určitou iniciativu jak, která se týkala tedy Izraelského státu a uznání Izraelského státu.

A místo toho všeho Evropská unie přestala pomáhat palestinským orgánům i tedy legitimně zvolenému parlamentu přestala pomáhat a i tedy přestala pomáhat Abassovi, aby mohl budovat zemi. Dokonce i umožnila uzavření jediného přechodu.

Já si myslím, že rozhodnutí, které bylo přijato snad bude známkou toho, že Evropa

derniers jours soient le signe d'un ressaisissement de l'Europe vis-à-vis de tout le Proche-Orient. À présent, il lui faut durablement choisir entre la conception Bush de la guerre contre le terrorisme et le retour aux fondamentaux du droit international. Je pense qu'une paix juste et durable au Proche-Orient est à ce prix, comme la crédibilité de l'Europe dans le monde.

přehodnotila svůj postoj na Blízkém východě. A že skutečně se vrátíme k základům mezinárodního práva. Nebudeme hovořit jako Bush ve jménu boje proti terorismu. A tím se obnoví kredibilita Evropy.

PROJEV 7C - MAŠTÁLKA (duševní zdraví), 5.9.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>(Všichni se shodujeme evidentně na tom, že duševní zdraví je předpokladem pro intelektuální a emoční naplnění a integraci jedince - <i>technické obtíže, není syšet originál</i>) do společnosti, přesto se ale duševnímu zdraví v minulých letech v porovnání s jinými oblastmi nedostávalo dostatečné pozornosti.</p> <p><u>Zelená kniha Evropské komise</u>, a zvláště pak vynikající zpráva našeho kolegy Bowise tuto mezeru vyplňuje a poskytuje mnohé náměty k budoucí práci nejen <u>Evropské komisi</u>, ale i nám všem lékařům a občanům.</p> <p>Předkládaná zpráva podle mého názoru velmi dobře identifikuje základní problémy v oblasti duševního zdraví, které staví do širších souvislostí a nabízí prostor k zamyšlení nad otázkami tak palčivými, jako je stigmatizace duševně chorých, způsob jejich léčby a genderové rozdíly, které jsou právě v otázce duševního zdraví tak markantní.</p> <p>V první řadě bych velmi rád vyzdvihl apel kolegy Bowise, ale i <u>Zelené knihy Komise</u> k nejefektivnějšímu způsobu boje s rostoucím výskytem duševních onemocnění, tedy k prevenci. Ta by měla být jednou z priorit našeho aktivního přístupu. Právě vliv prostředí, zaměstnání a rodiny, čili oblasti, které duševní zdraví ovlivňují a kde by prevence mohla být účinná, by měly být centrem naší pozornosti a <u>akčních plánů</u>.</p> <p>Velmi jsem také uvítal důležitou zmínku o genderových rozdílech v</p>	<p>Merci <u>monsieur le Président</u>,</p> <p>Nous sommes certainement tous d'accord que la santé mentale représente une condition préalable pour l'épanouissement intellectuelle et émotionnelle, le domaine la santé mentale n'a pas reçu assez d'attention</p> <p>Le <u>Livre vert de la Commission Européenne</u> et surtout l'excellent rapport de notre collègue Bowis comblent cette lacune et offrent nombres de suggestions pour le travail future non seulement de la <u>Commission Européenne</u> mais de nous tous, médecins et citoyens</p> <p>Ce rapport à mon avis identifie très bien les problèmes fondamentaux dans le domaine de la santé mentale, le situe dans les circonstances plus larges et offre une possibilité de réflexion par rapport aux questions aussi brûlantes que la stigmatisation et méthodes de traitement et les différences de genre.</p> <p>Je voudrais d'abord également soutenir l'appel de notre collègue Bowis et de <u>Livre vert</u>, quant à une façon de lutter la plus efficace contre l'existence des maladies mentales, la prévention comme.</p> <p>C'est l'influence de l'environnement, de l'emploi et de la famille qui devraient être au centre de notre intérêt et de <u>nos plans d'action</u></p> <p>J'ai aussi salué cette remarque très importante des différences de genre dans le domaine de la</p>

oblasti duševního zdraví, která nebyla v Zelené knize Komise dostatečně ošetřena. Ženy častěji vyhledávají zdravotní péči, jsou častěji konzumenty farmak, které hůře snášejí, a častěji jsou ve svém okolí vystavovány nežádoucím tlakům, které mohou v duševní poruchy vyústit.

Oblastí, která si zasluhuje do budoucna pozornost všech lékařů a politiků, ale i široké veřejnosti, je jistě téma stigmatizace nemocných. Důraz, který je na tuto otázku kladen v předkládané zprávě, je odrazem vážnosti situace. Vítám všechny připomínky a návrhy, které pan zpravodaj předkládá.

I když je vnímám jako velmi podnětné návrhy na nejlepší způsob, jakým přispět k nejvyššímu standardu, s čímž se jako lékař ztotožňuji, je bohužel alespoň v mé zemi realitou, že zmiňované programy jsou nesmírně finančně nákladné a bohužel zatím nejsou prioritní. Možnost společných programů v Evropské unii v této oblasti by toto dilema mohlo pomoci vyřešit.

santé mentale, qui n'est pas traité assez dans le Livre vert de la Commission. C'est les femmes sont souvent et plus à la recherche des soins de santé, qui consomment plus de produits pharmaceutiques et qui subissent moins bien ces produits et sont ... aux différentes pressions

Il faut certainement également traiter le problème de la stigmatisation. L'attention qui est portée à cette question dans le rapport reflète l'importance de la situation. Je dois dire que je soutiens toutes les propositions de notre rapporteur.

Ce sont bien sur des idées très importantes pour arriver au, à un niveau de traitement le plus haut possible. Je suis tout à fait d'accord avec cela en tant que médecin mais malheureusement dans mon pays traitement, c'est considéré comme les programmes extrêmement coûteux et malheureusement pas prioritaires. Des programmes communs pourraient combler cette lacune.

PROJEV 8C - CABRNOCH (vysílání pracovníků), 25.10.2006

Vážené paní poslankyně, vážení
páni poslanci, pane komisaři,

děkuji všem, kteří se podíleli na této zprávě. Vysílání pracovníků je jedním ze závažných témat, která musí Evropská unie vyřešit, aby tak naplnila svůj cíl, to je dokončení jednotného vnitřního trhu s volným pohybem osob a služeb. Je pro mne ctí, že mohu k této tematice vystoupit zde před stovkami svých kolegyně a kolegů v tuto pozoruhodnou denní dobu.

Sdělení Evropské komise směřuje k liberalizaci volného pohybu služeb a volného vysílání pracovníků a k odstranění nadbytečných restrikcí, protekcionismu, který dnes uplatňují některé členské země.

Zpráva paní poslankyně Schroedter však jde proti tomuto záměru. Zpravodajka klade nepřiměřený důraz na ochranu pracovníků a ve svém důsledku se prostřednictvím protekcionistických opatření staví proti svobodě vysílání pracovníků. Současná praxe silně znevýhodňuje pracovníky z nových členských států. Podniky ze starých členských zemí mohou poskytovat služby nejen ve své zemi původu, ale kdekoli jinde na trhu v Evropské unii. Naopak podnikům z nových členských států je tento přístup neustále znemožňován nebo komplikován prostřednictvím uplatňování přechodných období a řady administrativních bariér a protekcionistických opatření, která ve skutečnosti zabraňují vyslaným pracovníkům být konkurenceschopnými a poskytovat volně na trhu své služby za stejných podmínek jako pracovníci místní země. Stále zde slyšíme symbolic-

Merci, mesdames, messieurs
deputés, Monsieur le Commissaire,

je remercie à tous ceux qui ont contribué à ce rapport. Le détachement des travailleurs constitue un des sujets majeurs que l'Union européenne doit résoudre pour arriver à son objectif d'un marché unique avec une libre circulation des personnes et des services. C'est un honneur que je puisse m'adresser à ce thème devant des centaines de mes collègues à ce temps de la journée.

La proposition de la Commission européenne vise à libéraliser la libre circulation des services et éliminer les restrictions qui sont aujourd'hui en vigueur dans certains états membres.

Le rapport de madame Elisabeth Schroedter va à l'encontre de cet objectif. Le rapport met un trop grand accent sur la protection des travailleurs par le biais de mesures protectionnistes qui s'opposent en fin de compte à la liberté en matière de détachement des travailleurs.

La pratique actuelle défavorise de façon considérable les travailleurs des nouveaux pays membres. Les entreprises des anciens pays membres peuvent fournir leurs services non seulement dans leur pays d'origine mais encore partout ailleurs sur le marché de l'Union. En revanche les entreprises des nouveaux pays se voient cet accès, compliquer cet accès par les périodes de transition, par nombre de barrières administratives, les mesures protectionnistes qui en fait empêchent des travailleurs détachés de devenir compétitifs et de fournir libre-

ký strach z polského instalatéra.

Zpráva paní poslankyně Schroedter pošlapává základní hodnoty, na kterých byla Evropská unie postavena, a rozhodně neprospívá našemu společnému cíli, tedy dokončení jednotného vnitřního trhu. Proto vás, vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, vyzývám, abychom společně hlasovali proti této zprávě.

ment leurs services comme les travailleurs du pays d'accueil. Et nous entendons sans cesse les craintes symboliques du plombier polonais.

Le rapport de la députée Schroedter foule au pieds les valeurs fondamentales sur lesquelles l'Union Européenne est fondée et ne constitue pas l'objectif d'un marché inter unique. Et pour ce motif, mesdames et messieurs les députés, je fais appel à vous que nous votions ensemble contre ce rapport.

PROJEV 9C - ŠPIDLA (směrnice o vysílání pracovníků), 25.10.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>Cílem <u>směrnice o vysílání pracovníků</u> je uvést v soulad právo podniků na <u>poskytování přeshraničních služeb</u> a práva dočasně vysílaných pracovníků.</p> <p>Jedná se o to , aby byly současně dodržovány <u>základní svobody pohybu pracovníků a služeb</u> i právní předpisy v sociální oblasti, jejichž účelem je ochrana zaměstnanců.</p> <p>Deset let po přijetí <u>této směrnice</u> stále přetrvávají obtíže při jejím provádění. V první řadě jsou pracovníci a zaměstnavatelé nedostatečně informováni, pokud jde o jejich práva a povinnosti. Dalším problémem je nedostatečná administrativní spolupráce mezi orgány země původu a hostitelskou zemí. V tomto ohledu můžeme dokonce hovořit o určité vzájemné nedůvěře.</p> <p>A konečně kontrolní opatření uplatňovaná některými členskými státy vedou k obavám z protekcionizmu.</p> <p>Orgánům hostitelských zemí bylo přiznáno určité právo kontroly, avšak i to má svá omezení. Tyto kontroly musejí být prováděny v přiměřeném měřítku, bez diskriminace, aby byl zaručen <u>volný pohyb služeb v rámci vnitřního trhu</u>.</p>	<p>Mesdames et Messieurs les Députés,</p> <p>l'objectif de la <u>directive sur le détachement des travailleurs</u> est d'assurer une certaine conformité de droit entre les <u>entreprises qui prestent leurs services avec les droit des travailleurs détachés</u>.</p> <p>Il faut respecter <u>les libertés fondamentales qui concernent la libre circulation des personnes et des services</u> et il faut également respecter les exigences sociales dans la et protection des travailleurs.</p> <p>Dix ans après l'adoption de <u>cette directive</u>, il y a toujours des difficultés dans sa mise en oeuvre. En premier lieu les travailleurs et les employeurs ne sont pas suffisamment informés en ce qui concerne leurs droits et leurs obligations. Un autre problème, c'est le manque de coopération administrative entre les autorités du pays d'origine et du pays d'accueil. A cette égard on peut parler même d'une certaine méfiance réciproque.</p> <p>Et finalement en ce qui concerne les mesures de contrôle qui sont appliqués par certains états membres, eh bien ces mesures génèrent des craintes au niveau du protectionnisme.</p> <p>En ce qui concerne les autorités du pays d'accueil, on leur a confié un certain droit de contrôle mais même ce droit de contrôle est sujet à certaines restrictions. Ces contrôles doivent être effectués d'une façon appropriée sans discrimination afin d'assurer <u>la liberté de circulation des services dans le cadre du marché intérieur</u>.</p>

V rámci objasnění tohoto bodu považovala Komise za vhodné přijmout dne 4.dubna hlavní zásady. Vnitrostátní orgány musejí poskytnout vysílaným pracovníkům a poskytovatelům služeb účinné prostředky, jež jim dovolí získat informace o pracovních podmínkách uplatňovaných v hostitelské zemi. Musejí mezi sebou také loajálně spolupracovat.

V tomto ohledu považuje Komise za nutné připomenout členským státům jejich povinnosti a vyzvat je k zavedení účinnějších prostředků.

Jsem si vědom toho, že diskuze v Parlamentu o vysílání pracovníků byla obtížná a že tu byly velmi odlišné názory. To podle mého názoru dokazuje, jak těžké je zajistit rovnováhu mezi zajištěním ochrany pracovníků na jedné straně a volným pohybem služeb na straně druhé.

Těší mě, že ve zprávě, o níž Parlament hlasoval, jsem našel mnoho bodů shodujících se s postojem Komise vyjádřeným v jejím sdělení ze 4.dubna.

Je zde však několik bodů, jimž bych chtěl věnovat zvláštní pozornost a zaujmout k nim jasné stanovisko.

Názoru, že Komise prostřednictvím svého stanoviska se snaží zahrnout vyškrtnuté články 24 a 25 původního návrhu směrnice o službách, nemohu přisvědčit, protože to není tento případ a Komise ve svém sdělení interpretuje dané právo, nikoli zavádí právo nové, protože ve sdělení Komise ani takováto možnost

Dans le cadre de la clarification de ce point, la Commission a jugé utile d'adopter, le 4.avril, les orientations principales. Les organes et les autorités nationales doivent assurer aux travailleurs détachés des moyens efficaces qui leur permettent d'obtenir des informations sur les conditions de travail qui sont appliquées dans le pays d'accueil. Il faut aussi assurer une coopération efficace.

A cet égard la Commission juge nécessaire de rappeler aux états membres leurs obligations et les invite à lancer des mesures plus efficaces ce domaine.

Je suis tout à fait conscient du fait que la discussion au sein du Parlement sur le détachement des travailleurs a été difficile et qu'il y avait une grande divergence d'opinions. Selon moi ça prouve, combien difficile il est pour arriver à la protection des travailleurs d'un côté et de l'autre côté d'assurer la libre circulation des services.

Je me réjouis du fait que dans le rapport qui a voté par le Parlement, j'ai trouvé pas mal de points qui ont été également esquivés par la Commission le 4.avril.

Mais il y a certains points qui méritent une attention particulière et je voudrais donner ma position claire là-dessus.

Tout d'abord, par l'intermédiaire de son avis la Commission, on prétend, voudrait réintroduire les articles 24 et 25 qui ont été supprimés du texte original. Là je ne peux pas être d'accord avec cette opinion. Ce n'est pas vrai. Et dans sa communication la Commission interprète ce droit et ne lance pas un droit nouveau,

formálně není. To je otázka legislativního procesu.

Čili toto tvrzení neodpovídá realitě, v interpretaci, kterou Komise použila, se nikde neobjevuje. Znovu zdůrazňuji, ve své komunikaci Komise nezakládá nové právo, které by tyto články zakládaly, nýbrž interpretuje právo současné včetně významných rozhodnutí soudu v Lucemburku.

Rozsudky soudního dvora uvedené ve sdělení Komise zakazují vnitrostátním orgánům požadovat od poskytovatelů služeb usazených v jiném členském státě, aby měli pobočku nebo zástupce usazeného na jejich území.

Judikatura objasňuje, že hostitelská členská země, na jejímž území poskytovatel provozuje služby, může za předpokladu respektování principu solidarity vyžadovat, aby byla na pracovišti přístupná dokumentace, která se k dané práci bezprostředně vztahuje. Zejména výkazy práce a dokumenty týkající se zdraví a bezpečnosti a ochrany práce na pracovišti.

Ve své interpretaci Komise v žádném případě neomezuje možnosti členských států provádět efektivní kontroly, žádná z uvedených formulací nevede k tomuto cíli. A musím konstatovat, že Komise ve své interpretaci se velmi přesně snažila najít a vystihnout obsah a ducha jednotlivých soudních rozhodnutí.

Komise přikládá zvláštní

parce qu'il n'y a même pas une possibilité formelle parce que ceci exigerait une procédure législative.

Donc cette affirmation ne correspond pas à la réalité. Et dans l'interprétation qui a été utilisée par la Commission, cette affirmation n'apparaît pas. Je répète une fois de plus, la Commission ne fonde pas le nouveau droit, la Commission interprète le droit qui est en vigueur, y compris les arrêts importants qui ont été adoptés à Luxembourg.

Les arrêts qui sont mentionnés dans la communication de la Commission interdisent les autorités de demander aux travailleurs d'avoir les représentants légaux sur le territoire du pays d'accueil.

La jurisprudence clarifie que le pays d'accueil, où une entreprise preste son service peut, à condition de respecter les principes de solidarité, peut demander à ce que sur le lieu de travail on dispose de la documentation, des dossiers appropriés qui sont liés directement au travail qui est exécuté. Il s'agit notamment des relevés de travail et les documents concernant la sécurité de santé, la sécurité de travail sur le lieu de travail.

Dans sa communication la Commission ne limite pas les possibilités des états membres d'effectuer un contrôle efficace, aucune des formulations ne vise pas à arriver à cet objectif. Et je dois constater que la Commission dans son interprétation a fait tout pour exprimer le contenu et l'esprit des différents arrêts de la Cour.

La Commission attribue une attention particulière à la mise

důležitost řádnému provádění směrnice a zvýší svůj dohled nad tímto prováděním. Začala již pracovat na přípravě zprávy, která zhodnotí situaci rok po vydání hlavních zásad. Za tímto účelem Komise zaslala vnitrostátním orgánům a sociálním partnerům dotazník. Vytvořila rovněž internetové stránky věnované právním a pracovním otázkám vysílaných pracovníků. Na těchto stránkách nedávno zveřejnila formulář, jehož prostřednictvím může každý evropský občan vyjádřit své návrhy a připomínky.

Kromě toho skupina národních expertů pracujících pod záštitou Komise vypracovala zásady správných postupů, jež staví některá pravidla v oblasti administrativní spolupráce a jednotný formulář, díky kterému se zjednoduší výměny informací mezi kontaktními místy.

Komise samozřejmě bere v úvahu veškeré názory Parlamentu a projednávaná zpráva je pro ni významným dokumentem. Dámy a pánové, děkuji za pozornost.

en oeuvre régulière de la directive et va augmenter sa surveillance. La Commission a commencé à travailler sur un rapport d'évaluation un an après avoir publié les orientations. A cet égard la Commission a envoyé un questionnaire, on a également établi un site internet qui s'occupe des questions juridiques du détachement des travailleurs. Ici on a également publié un formulaire où tout citoyen européen peut exprimer ses opinions.

Le groupe des experts nationaux qui travaille sous les auspices de la Commission, a mis au point les principes de bonne pratique où on définit certaines règles de la coopération administrative, l'on prévoit également un formulaire unifié qui facilitera des échanges entre les bureaux de liaison.

La Commission tient compte de toutes les opinions du Parlement européen et le rapport qui est discuté constitue pour la Commission un document extrêmement important. Merci. Mesdames et Messieurs.

PROJEV 10C - ŠPIDLA (směrnice o vysílání pracovníků), 25.10.2006

ORIGINAL	TLUMOČENÍ
<p>(Je pět minut po půlnoci. Myslím, že musíme dodržovat všechny předpisy, a to jak tak především..... směrnici o pracovní době - špatná kvalita zvuku)</p> <p>Takže velmi stručně.</p>	<p>Mesdames, Messieurs, je serai extremement bref car nous avons déjà de cinq minutes dépassé minuit. Je crois qu'on doit conséquemment respecter tout les règlement sur le temps de travail ainsi que toutes les autres normes qui sont en vigueur en Europe. Donc très brièvement.</p>
<p>Základní otázka, která zde byla dvakrát zmíněna, je názor, že <u>Komise</u> ve své <u>komunikaci</u> se pokusila aplikovat znovu <u>články 24, 25</u>, které byly zamítnuté ze <u>směrnice o službách</u>.</p>	<p>La question de base qui a été répétée par deux fois ici, c'est l'avis que la <u>Commission</u> dans sa <u>communication</u> s'est efforcée de réappliquer <u>les articles 24 et 25</u> qui ont été refusé dans la <u>directive sur les services</u>.</p>
<p>Konstatuji, že tento závěr se nezakládá na pravdě, protože <u>články 24 a 25</u> jsou založeny na <u>konceptu země původu</u>. To znamená, že kontrola je vykonávána zemí původu. Toto v <u>komunikaci</u> není. Tato <u>komunikace</u> vychází z daného právního stavu, který říká, že kontrolní činnost probíhá v zemi vyslání, tedy v zemi, která pracovníky přijala.</p>	<p>Je constate cela n'est pas fondé, parce que les <u>articles 24, 25</u> sont fondés le <u>concepte du pays d'origine</u>. C'est à dire que le contrôle est effectué par le pays d'origine. Cela n'est pas dit dans la <u>communication</u>. La <u>communication</u> interprète avec justesse le droit en vigueur dans le pays d'accueil.</p>
<p>Dále mi dovolte, abych konstatoval shodu v debatě na tom, že <u>směrnice</u> v daném okamžiku je schopna fungovat, avšak je velmi podstatné a nutné rozvinout a prohloubit její důslednou aplikaci, protože to, co je hlavním problémem v současné době, je nedůsledná aplikace, zejména nedůsledná přeshraniční spolupráce jednotlivých členských států.</p>	<p>En outre, permettez-moi de constater l'accord...sur le fait que la <u>directive</u> en ce moment peut fonctionner et il est très important de développer et approfondir son application. Je crois que le problème ... actuel c'est justement l'application et surtout une coopération transfrontalière.</p>
<p><u>Komise</u> v tomto směru ve své <u>komunikaci</u> také naznačila kroky, kterými by se mělo postupovat, a myslím si, že je naší povinností, abychom postupovali co nejdůsledněji a nejrychleji.</p>	<p>La <u>Commission</u> dans sa <u>communicaton</u> a indiqué des mesures quelles souhaitait prendre et je crois qu'il est de notre devoir et qu'il est extrêmement rapide et conséquent dans ce domaine.</p>

K jednotlivým příkladům, které byly zmiňovány jakožto typické případy pro to, aby ... nebudu teď zaujímat stanovisko. Nikoli proto, že by to nebylo věcně možné, ale proto, že skutečně respektují pracovní dobu překladatelů.

Dovolte mi proto jenom poslední obecnou poznámku. Ve své komunikaci za prvé Komise interpretovala rozsudky soudu v Lucemburku a tyto rozsudky interpretovala korektně. Dále na základě své povinnosti být ochráncem smlouvy formulovala stanoviska k některým otázkám.

Za třetí navrhla a navrhuje postupy, které mají vést ke zlepšení implementace této direktivy.

Dovolte mi tedy, abych dokončil závěrečnou poznámku. Základním principem právního postupu, právních států a vlády práva je, že zákon, v tomto případě tedy směrnice, může být použit pouze v účelu, ke kterému je určen. Tato směrnice má účel chránit vyslané pracovníky, nikoli omezovat volný pohyb služeb. To znamená z hlediska této obecné konstrukce a z hlediska proporcionality, členské státy nejsou komunikací omezovány v možnosti vykonávat svou kontrolní činnost. Nejsou jí omezeny možnosti ji vykonávat účinně. Ovšem platí ono základní pravidlo proporcionality, že povinnosti, které jsou uloženy, nesmí být nepřiměřené ve vztahu k účelu, ke kterému se vztahují. V některých případech, a tyto případy je vždy nutno posuzovat případ od případu, jak je koneckonců v komunikaci rovněž naznačeno.

Dámy a pánové, děkuji vám za pozornost, kterou Parlament této

Concernant les différents cas qui ont été mentionnés comme cas typique, on devrait

Je souhaite réellement de respecter le temps de travail des interprètes.

Donc une dernière remarque générale, dans la communication. La Commission a interprété les décisions de la Cour européenne de Justice et ses décisions ont été interprétées d'une manière juste. Et comme garant des traités, la Commission a formulé ses positions sur certaines questions. Deuxièmement, la Commission a proposé et continue de proposer des mesures ... à une meilleure application de la directive.

Et je voudrais clore par une dernière remarque. Le principe de base d'une approche légale et de l'état de droit est que la loi, la directive, ne peut être utilisée que pour la fin pour laquelle elle a été destinée. C'est-à-dire cette directive protéger le travailleur détaché, elle ne doit pas limiter la libre circulation des services. De ce point de vue général, et du point de vue de la proportionnalité, les états membres ne sont pas limités par cette communication dans leur capacité d'exécuter les activités de contrôle et leur possibilité de les affecter avec efficacité n'est rien restreint. Mais la règle de la proportionnalité est en vigueur, c'est-à-dire que les obligations ne doivent pas être en disproportion avec l'objectif, avec la fin. Et dans certains cas, et ces cas ont toujours été évalués au cas par cas comme a été indiqué dans la communication.

směrnici, protože jsem shodně s vámi přesvědčen, že je to jedna z nejdůležitějších směrnic na evropském trhu práce, která je platná v Evropské unii. Je naší povinností ji korektně a precizně implementovat a je naší povinností ji co nejrychleji a co nejúčinněji uvést do života.

Dovolte mi, abych poděkoval paní zpravodajce za práci, kterou vykonala, protože tato zpráva, která byla zformulovaná je nepochybně jedním z kroků na cestě, kterou jsem naznačil, totiž k účinnému uplatnění směrnice tak, aby naplnila svůj účel. Dámy a pánové, děkuji.

Mesdames et Messieurs, je vous remercie pour votre attention, pour l'attention que le Parlement européen consacrait à cette directive et en accord avec vous je suis convenu que c'est une des directives les plus importantes en ce qui concerne le marché de travail qui est en vigueur dans l'Union européenne et il est de notre devoir de l'interpréter avec précision et rectitude et nous devons la mettre en vigueur le plus rapidement possible.

Je souhaite remercier le rapporteur pour le travail effectué, parce que le rapport qui a été formulé est sans aucun doute un des pas sur la voie ...c'est à dire une voie vers une application effective pour que cette directive serve son objectif. Mesdames, Messieurs, merci.